

PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM BOL

Prosinac, 2025.

Sadržaj

1	<u>POLAZIŠTE I PROCES IZRADE PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM</u>	<u>1</u>
2	<u>PROFIL DESTINACIJE BOL</u>	<u>5</u>
3	<u>ANALIZA STANJA.....</u>	<u>7</u>
3.1	TURISTIČKI PROIZVODI I USLUGE	7
3.1.1	SMJEŠTAJNI KAPACITETI	7
3.1.2	UGOSTITELJSTVO	9
3.1.3	TURISTIČKE ATRAKCIJE	10
3.1.4	TURISTIČKE USLUGE	12
3.2	RESURSNA OSNOVA	15
3.3	ZADOVOLJSTVO TURISTA I JEDNODNEVNIH POSJETITELJA LJEPTOM I UREĐENOŠĆU MJESTA	19
3.4	JAVNA TURISTIČKA INFRASTRUKTURA.....	21
3.5	KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	23
3.5.1	ENERGETSKA INFRASTRUKTURA.....	23
3.5.2	TELEKOMUNIKACIJSKA INFRASTRUKTURA I DOSTUPNOST INTERNETA.....	25
3.5.3	VODOOPSKRBA	27
3.5.4	ODVODNJA	30
3.5.5	GOSPODARENJE OTPADOM	31
3.6	PROMETNA INFRASTRUKTURA	33
3.7	ANALIZA STANJA DIGITALIZACIJE.....	37
3.8	ANALIZA STANJA PRISTUPAČNOSTI DESTINACIJE OSOBAMA S POSEBNIM POTREBAMA.....	38
3.9	ANALIZA ORGANIZIRANOSTI I DOSTUPNOSTI USLUGA U DESTINACIJI	39
3.10	ANALIZA STANJA I POTREBA LJUDSKIH POTENCIJALA	40
3.11	ANALIZA KOMUNIKACIJSKIH AKTIVNOSTI.....	41
3.12	ANALIZA KONKURENCIJE	42
3.13	IZRADA IZVJEŠĆA O ANALIZI STANJA	43
4	<u>POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA</u>	<u>47</u>
5	<u>POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE</u>	<u>49</u>
6	<u>POKAZATELJI PRIHVATNIH KAPACITETA DESTINACIJE</u>	<u>62</u>
7	<u>RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA</u>	<u>82</u>
7.1	SWOT ANALIZA	82
7.2	IDENTIFICIRANJE OPĆIH NAČELA I CILJEVA TURIZMA.....	84
7.3	OBLIKOVANJE STRATEŠKOG PRAVCA I PRIORITETA.....	85

7.4	IDENTIFICIRANJE CILJEVA	87
7.5	AKCIJSKI PLAN - MJERE I AKTIVNOSTI	89
8	SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA.....	92
8.1	SMJERNICE I PREPORUKE ZA OPĆINU BOL	92
8.2	SMJERNICE I PREPORUKE ZA TURISTIČKU ZAJEDNICU OPĆINE BOL.....	93
8.3	SMJERNICE I PREPORUKE ZA DRUGE DIONIKE U TURIZMU I UPRAVLJANJU TURIZMOM U DESTINACIJI .	94
9	POPIS PROJEKATA	95
10	MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI.....	115
10.1	PODRŠKA I IMPLEMENTACIJA PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM	115
10.2	IZVJEŠĆE O PROVEDBI	115
11	ZAKLJUČAK.....	116
12	POPIS TABLICA, SLIKA I GRAFIKONA	117

1 POLAZIŠTE I PROCES IZRADE PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM

Turistička zajednica Općine Bol pristupila je izradi Plana upravljanja destinacijom Bol kao strateškog dokumenta usmjerenog razvoju održivog turizma u razdoblju od četiri godine. Plan se izrađuje na razini destinacije Bol sukladno Zakonu o turizmu (NN 156/23) i odgovarajućem Pravilniku o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom, uz poštivanje važećih strateških dokumenata, prostornih planova i planova upravljanja kulturnim dobrima.

Primarni cilj plana je osigurati razvoj destinacije u smjeru održivosti, unaprijediti iskustvo posjetitelja, očuvati prirodnu i kulturnu baštinu te doprinijeti dobrobiti lokalne zajednice. Plan predstavlja temelj za donošenje odluka i provedbu mjera upravljanja turizmom u skladu s potrebama lokalne i regionalne samouprave te drugih relevantnih dionika.

Turistička zajednica Općine Bol uključila je u izradu Plana upravljanja destinacijom širok krug dionika - predstavnike javnog i privatnog sektora, stručne i društvene organizacije, stanovnike Bola, kao i turiste i jednodnevne posjetitelje. Time je osigurana izrada dokumenta koji odražava stvarne potrebe, izazove i mogućnosti lokalne zajednice i svih koji u njoj djeluju.

Sudjelovanje dionika bilo je organizirano kroz fokus grupe, anketno istraživanje i javno savjetovanje, čime je omogućeno aktivno uključivanje različitih perspektiva u proces planiranja.

- Analiza aktualnog stanja u destinaciji bila je tema prve fokus grupe. Zbog velikog interesa, rasprava je organizirana kroz dvije zasebne fokus grupe, održane 3. travnja 2025. godine u Bolu.

Prva je okupila predstavnike javnih institucija i ustanova, među kojima su bili Turistička zajednica Općine Bol, Općina Bol, Javna ustanova More i krš, Vodovod Brač d.o.o., Srednja škola Bol, Dobrovoljno vatrogasno društvo Bol, Michelli Tomić d.o.o. i Grabov Rat. Druga fokus grupa okupila je predstavnike privatnog sektora, uključujući poduzetnike u turizmu (npr. privatne iznajmljivače, vlasnike suvenirnica, organizatore različitih izleta), predstavnike hotela, vinare, Aerodrom Brač, Lokalna akcijska grupa u ribarstvu „Brač“ i Lokalna akcijska grupa „Brač“. Rasprava na obje fokus grupe temeljila se na analizi ključnih elemenata funkcioniranja destinacije i kvalitete svakodnevnog života u njoj. Poseban naglasak bio je na procjeni postojeće turističke ponude i usluga, identificiranju prostorno-planskih izazova, te funkcioniranju komunalne i javne infrastrukture, uključujući vodoopskrbu, odvodnju, upravljanje otpadom i prometnu dostupnost.

- Fokus grupa na kojoj se raspravljalo o prioritetima za daljnji razvoj destinacije održala se u Bolu 13. svibnja 2025. godine. Okupila je dionike iz javnog i privatnog sektora, s ciljem zajedničkog prepoznavanja ključnih potreba destinacije, infrastrukturnih i društvenih ulaganja, inicijativa za očuvanje identiteta mjesta te mogućnosti za bolju međusektorsku suradnju. Sudionici su bili predstavnici Općine Bol, Turistička zajednica Općine Bol, Javne ustanove More i krš, Centra za kulturu Bol, Srednje škole Bol, hotela, Aerodroma Brač, privatni iznajmljivači i poduzetnici u turizmu (npr. vlasnici suvenirnica i pružatelji rekreativnih usluga). Rasprava je bila strukturirana oko prepoznavanja konkretnih potreba za unaprjeđenje turističke i javne infrastrukture, razvoja novih proizvoda i usluga, očuvanja prostornog i kulturnog identiteta Bola, te definiranja mogućih smjerova održivog razvoja turizma. Istaknuta je i potreba za većom međusektorskom suradnjom, kao i uloga lokalne zajednice u oblikovanju budućih projekata. Dio rasprave bio je posvećen i suradnji s regionalnim i nacionalnim institucijama, kao i financijskim okvirima za provedbu projekata.
- Lokalno stanovništvo uključeno je u izradu plana putem **anketnog istraživanja**, koje je provedeno **tijekom svibnja i lipnja 2025. godine**. Cilj istraživanja bio je prikupiti mišljenja, iskustva i stavove građana o raznim aspektima turizma te njegovu utjecaju na svakodnevni život, prostor i kvalitetu života u Bolu. U istraživanju je sudjelovalo **138 ispitanika s prebivalištem na području Bola** (8,2 % stanovništva Bola prema posljednjem popisu stanovništva). Uzorak je pažljivo definiran kako bi bio reprezentativan i ravnomjerno obuhvatio ključne demografske skupine prema spolu, dobi i naselju, ali i prema statusu iznajmljivača komercijalnog smještaja. Naime, stavovi o turizmu često se razlikuju među onima koji ostvaruju prihod od turističkih aktivnosti i onima koji nisu izravno povezani s njima.

Prema podacima Turističke zajednice Općine Bol, na području općine registrirana su 364 komercijalna iznajmljivača, što čini 26,67 % punoljetnog stanovništva, te je taj udio proporcionalno uključen u ciljani uzorak. Anketa je provedena putem online obrasca koji je distribuiran registriranim iznajmljivačima, te terenski, na javnim i frekventnim lokacijama u Bolu, gdje su anketari metodom slučajnog odabira razgovarali s punoljetnim stanovnicima. Kroz anketu su ispitani stavovi stanovništva o utjecaju turizma na svakodnevni život i kvalitetu stanovanja, percepciji promjena u prostoru, okolišu i infrastrukturi, razini informiranosti i komunikacije s dionicima u turizmu te očekivanjima građana u vezi s budućim razvojem i upravljanjem destinacijom. Rezultati istraživanja prikazani su u okviru ovog dokumenta i detaljno analizirani kroz pokazatelje održivosti i prihvatnih kapaciteta, te čine važnu osnovu za oblikovanje mjera i smjernica unutar Plana upravljanja destinacijom Bol. U nastavku je nalazi pregled demografskih obilježja lokalnog stanovništva koje je sudjelovalo u anketnom istraživanju.

Koliko dugo ispitanici žive u Bolu	○ Od 1 do 5 godina - 1,45 % ○ Od 6 do 10 godina - 0,72 % ○ Više od 10 godina - 97,83 %
Spol	○ Žene - 49,28 % ○ Muškarci - 49,28 % ○ Ne žele se izjasniti - 1,45 %
Dob	○ 18-25 godina - 1,45 % ○ 26-35 godina - 16,67 % ○ 36-45 godina - 26,81 % ○ 46-55 godina - 9,42 % ○ 56 do 65 godina - 19,57 % ○ 66 do 75 godina - 21,74 % ○ 76 i više - 4,35 %
Obrazovanje	○ Srednja škola i niže - 49,28 % ○ Viša škola - 15,22 % ○ Fakultet i viši stupnjevi - 32,61 % ○ Neodgovoreno - 2,90 %
Mjesečni prihodi kućanstva	○ Do 500 € - 1,45 % ○ 501 - 1000 € - 9,42 % ○ 1001 - 1500 € - 15,22 % ○ 1501 - 2000€ - 18,12 % ○ 2001 - 3000 € - 26,09 % ○ 3001 - 4000 € - 11,59 % ○ 4001 - 5000 € - 5,07 % ○ 5001 € i više - 3,62% ○ Ne znam / ne želim odgovoriti - 9,42 %
Turizma kao izvor prihoda	○ Glavni izvor prihoda - 54,35 % ○ Dodatni izvor prihoda - 36,96 % ○ Turizam nije izvor prihoda - 8,70 %

- Uz uključivanje lokalnog stanovništva, u okviru izrade plana upravljanja provedeno je i **anketno istraživanje među turistima i jednodnevnim posjetiteljima**, s ciljem prikupljanja podataka o njihovu

zadovoljstvu boravkom i ukupnom doživljaju destinacije. Istraživanje je provedeno tijekom srpnja i kolovoza 2025. godine, u vrhuncu turističke sezone. Anketu je ispunilo **379 ispitanika**, a bila je dostupna putem online obrasca na više jezika - njemačkom, slovenskom, poljskom, talijanskom, češkom i engleskom - čime je omogućeno kvalitetno uključivanje šireg profila gostiju koji posjećuju Bol. Kroz anketu ispitivana je razina zadovoljstva različitim aspektima destinacije poput izgleda Bola (kulturni i prirodni aspekti) i glavnih atrakcija; gužve na ulicama, trgovima i atrakcijama; utjecaj buke na kvalitetu boravka; stav o prometu u mjestu te zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji i spremnost preporuke posjeta Bola obitelji, prijateljima i kolegama. U nastavku se nalazi pregled demografskih obilježja ispitanih turista i jednodnevnih posjetitelja.

Spol	○ Žene - 61,7 % ○ Muškarci - 37,2 % ○ Ne žele se izjasniti - 1,1 %
Dob	○ 18-25 godina - 11,08 % ○ 26-35 godina - 30,1 % ○ 36-45 godina - 29,6 % ○ 46-55 godina - 21,5 % ○ 56 do 65 godina - 7,12 % ○ 66 do 75 godina - 0,53 %
Obrazovanje	○ Srednja škola i niže - 11,9 % ○ Viša škola - 14,5 % ○ Fakultet i viši stupnjevi - 71,2 % ○ Neodgovoreno - 2,4 %
Mjesečni prihodi kućanstva	○ Do 500 € - 0,79 % ○ 501 - 1000 € - 2,64 % ○ 1001 - 1500 € - 5,80 % ○ 501 - 2000 € - 7,65 % ○ 2001 - 3000 € - 20,05 % ○ 3001 - 4000 € - 17,68 % ○ 4001 - 5000 € - 9,50 % ○ 5001 - 6000 € - 8,18 % ○ 6001 - 7000 € - 2,64 % ○ 7001 - 8000 € - 1,32 % ○ 8001 € i više - 9,50 % ○ Ne znam / ne želim odgovoriti - 14,25 %
Zemlja podrijetla	○ Hrvatska - 36,9 % ○ Inozemstvo - 63,06 % ○ Njemačka - 14,2 % ○ Bosna i Hercegovina - 10,5 % ○ Slovenija - 8,4 % ○ Italija i Ujedinjeno Kraljevstvo po 7,5 % ○ Srbija - 6,3 % ○ SAD - 5,9 % ○ Austrija - 5,0 % ○ ostale zemlje - manji udjeli
Prijevozno sredstvo dolaska	○ Automobil, uključujući automobil s kamp kućicom i kamper - 56,99 % ○ Motocikl - 1,06 % ○ Jahta/jedrilica - 0,26 %

		○ Autobus - 4,22 % ○ Vlak - 1,06 % ○ Zrakoplov - 11,87 % ○ Brod/trajekt - 22,96 % ○ Drugo prijevozno sredstvo - 1,58 %
Broj posjeta Bolu		○ Prvi put u Bolu - 45,1 % ○ Bez odgovora - 16,6 % ○ Već posjetili - 38,3 % ○ dva posjeta -: 29,0 % ○ tri posjeta: 20,7 % ○ jedan posjet: 15,9 % ○ četiri posjeta: 13,1 % ○ pet posjeta: 8,3 %
Smještaj u kojem odsjedaju		○ Hotel - 53,83 % ○ Hostel - 1,32 % ○ Kamp - 1,06 % ○ Turističko naselje - 1,06 % ○ Obiteljski smještaj (soba, apartman, kuća za odmor i slično) - 24,27 % ○ Bez odgovora - 16,89 % ○ Nešto drugo - 1,58 %

Uz fokus grupe i anketna istraživanja, svim zainteresiranim dionicima omogućeno je sudjelovanje i putem javnog savjetovanja o prijedlogu Plana upravljanja destinacijom. Budući da se ovim dokumentom utječe na interese građana i pravnih osoba, nacrt plana upućen je na javno savjetovanje sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15, 69/22), uz poziv javnosti na dostavu prijedloga i mišljenja s ciljem dodatnog unaprjeđenja sadržaja i jačanja transparentnosti procesa.

Pred vama je Plan upravljanja destinacijom Bol, dokument koji obuhvaća niz međusobno povezanih poglavlja i pruža sveobuhvatan okvir za upravljanje razvojem destinacije. U početnom dijelu analizira se postojeće stanje destinacije - turistički proizvodi i usluge, resursna osnova, infrastruktura, digitalizacija, pristupačnost, organizacija usluga te potrebe lokalne zajednice. Nakon toga definiraju se potencijali za unapređenje turističke ponude, pokazatelji održivosti i prihvatnih kapaciteta, strateški ciljevi i prioriteti, kao i konkretne mjere i aktivnosti. Završni dijelovi dokumenta uključuju smjernice za ključne dionike, popis razvojnih projekata, sustav praćenja provedbe i završne zaključke.

2 PROFIL DESTINACIJE BOL

Profil destinacije u tabličnom obliku donosi osnovne informacije o Bolu i omogućuje brz i pregledan uvid svim relevantnim dionicima.

Tablicu će Turistička zajednica ažurirati jednom godišnje, s obzirom na to da se određeni podaci mijenjaju na godišnjoj razini.

BOL	
Prometna povezanost	- Bol je povezan s ostatkom otoka državnom cestom D115 koja vodi do Supetra (trajektna luka). Unutar općine promet se odvija lokalnim i županijskim cestama, uključujući ŽC-6191 prema Murvici i turističkoj zoni Zlatni rat. - Državna katamaranska linija br. 9603 povezuje Bol sa Splitom i Jelsom na Hvaru tijekom cijele godine. U ljetnim mjesecima katamaranske linije povezuju Bol sa Sućurajem, Korčulom, Splitom, Dubrovnikom, Makarskom i Pomenom na Mljetu. - Aerodrom Brač nalazi se u neposrednoj blizini Bola. Aerodrom tijekom sezone povezuje otok s većim gradovima u Hrvatskoj i Europi.
Udaljenost od glavnog grada i glavnih emitivnih tržišta	- Bol - Zagreb (RH)- 480 kilometara - Bol - Njemačka - cca. 1.410 kilometara - Bol - Slovenija - cca. 546 kilometara - Bol - Poljska - cca. 1.450 kilometara - Bol - Češka - cca. 1.081 kilometara - Bol - Francuska - cca. 1.658 kilometar
Geografska obilježja	- Krajolik Bola čine strme obalne litice, borove šume i mediteranska vegetacija. Najznačajnije prirodne formacije su Vidova gora (778 m), najviši vrh jadranskih otoka, i Zlatni rat, jedinstveni geomorfološki fenomen. Područje je dio mreže Natura 2000 s kopnenim i morskim zaštićenim područjima visoke ekološke vrijednosti.
Klimatska obilježja	- Tipična mediteranska klima s blagim zimama i vrućim, suhim ljetima. Temperature zimi rijetko padaju ispod 0 °C, a ljeti rijetko prelaze 35 °C. Najviše padalina bilježi se u kasnu jesen i zimu, dok su ljetni mjeseci suhi. Prevladavajući vjetrovi su jugo, bura, tramontana i ljeti maestral.
Broj stalnih stanovnika	- 1.718 (Državni zavod za statistiku, baza „Gradovi u statistici“ - Procjena stanovništva, stanje na dan 31. prosinca)
Broj turista	- Ukupan broj noćenja (2024.) - 610.203 - Ukupan broj dolazaka (2024.) - 112.261 - Emitivna tržišta - Hrvatska, Njemačka, Slovenija, Poljska , Češka i Francuska
Prosječna duljina boravka	- 5,44 dana
Turistički kapaciteti	Komercijalni smještajni kapaciteti (2024.) - Objekti - 656 - Smještajne jedinice - 2.856 - Kreveti - 6.734 Nekomercijalni smještajni kapaciteti (2024.) - Objekti - 616 - Smještajne jedinice - 303 - Kreveti - 1.404 Kategorizacija komercijalnih smještajnih kapaciteta (2024.) - Komfor - 1 - 3 sunca - 2 - 5 zvjezdica - 10 - 4 zvjezdice - 159 - 3 zvjezdice - 432 - 2 zvjezdice - 11
Ugostiteljski sadržaji	- Ugostiteljsku ponudu čine restorani, konobe, pizzerije, objekti brze prehrane, kafići i barovi. Dostupna je ponuda tradicionalne dalmatinske kuhinje, no prevladava internacionalna kuhinja prilagođena turistima - pizze, burgeri, tjestenine i salate.

BOL	
	- Većina ugostiteljskih objekata posluje sezonski, u razdoblju od 4 do 6 mjeseci. Tijekom cijele godine u Bolu djeluju tri restorana s ponudom toplih jela iz dnevnog jelovnika. - U destinaciji djeluje jedan noćni klub - Klub 585 - koji predstavlja središnji sadržaj noćnog života.
Najpopularnije turističke atrakcije	- Zlatni rat - Vidova gora - Dominikanski samostan sv. Marije Milosne - Paloc - Kuća u kući - Bol Marina i lungomare
Glavni turistički proizvodi	- Sunce i more - Aktivni turizam - Bolska fjera - Bolska litnja noć - Klapsko pjevanje
Prostor - turističke zone i površine	- Ukupna građevna područja mješovite namjene su 59,58 ha od čega 44,94 ha izgrađenog dijela i 14,64 ha neizgrađenog dijela. - Građevinska područja naselja ugostiteljsko-turističke namjene su u naselju Bol (16,21 ha (97 %) izgrađeni dio i 1,26 ha (7 %)) i van naselje 10,05 ha izgrađenog dijela. - Osim građevinskih područja naselja, planirana su i građevinska područja za izdvojene namjene: ugostiteljsko-turističke namjene (10,05 ha), sportsko-rekreacijske (9,76 ha) i poslovne namjene (2,18 ha). Van granica naselja određeno je područje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva na 50,95 ha.
Turistička infrastruktura	- Kongresni centar - Tenis centar i tenis kamp - Brdsko-biciklističke staze - Surf - centar - Plaže Zlatni rat, Potočine, Borak, Benačica, Kotlina, Bijela kuća i Martinica

3 ANALIZA STANJA

3.1 Turistički proizvodi i usluge

3.1.1 Smještajni kapaciteti

Općina Bol u 2024. godini raspolagala je s ukupnim **komercijalnim smještajnim kapacitetom** od 6.734 kreveta i 2.856 smještajnih jedinica. U strukturi kreveta dominiraju objekti u domaćinstvu koji su činili 43,94% ukupnog smještajnog kapaciteta, a prema važnosti slijede hoteli, turistička naselja, apartmani, kampirališta i kamp odmoriste koji su činili 47,14% kapaciteta. U odnosu na 2022. godinu smještajni kapacitet Općine mjeran brojem kreveta u 2024. godini smanjen je za 1,89%, najviše u skupini kampova i to za 100%, kuće za odmor su smanjile broj kreveta za 6,67%, a seljačka domaćinstva su ih povećali za 100%.

U 2024. godini na području Općine Bol u komercijalnom smještaju ostvareno je 592.842 noćenja, 15,09% više nego u 2022. godini, a 7,08% više nego 2023. godine. Hoteli, aparthoteli, hotel baština i pensioni ostvarili su u 2024. godini udio od 39,41% noćenja, 13,4 postotnih bodova više nego što imaju u ukupnim krevetima. S druge strane, objekti u domaćinstvu ostvarili su udio u noćenjima od 57,4%, 17,01 postotnih bodova veći udio od onoga koji imaju u krevetima. U razdoblju od 2022. do 2024. godine najveće povećanje noćenja zabilježile su kuće za odmor (53,40%), a potom aparthoteli, hoteli, turistička naselja, kamp odmoriste, studio apartman, hotel baština, seljačka domaćinstva, apartmani i pensioni (28,89%). Najveći pad broja noćenja se dogodio u kampovima što je i logično zato jer je kategorija kampova ostala bez smještajnih jedinica, a posljedično i kreveta. Kampirališta su doživjela pad noćenja od 59,32%, sobe za iznajmljivanje 38,07%, kampovi u domaćinstvu 26,85%, a objekti u domaćinstvu 2,16%.

U 2019. godini Općina Bol raspolagala je s ukupno 7.928 kreveta i 3.322 smještajne jedinice. Strukturu smještajnih kapaciteta predvodili su objekti u domaćinstvu s udjelom od 45,21%, dok su ostali značajniji udjeli pripadali hotel baštini (21,77%), turističkim naseljima (14,29%) i apartmanima (4,59%). Te godine ostvareno je ukupno 605.760 noćenja, a najveći broj noćenja zabilježen je u hotel baštini (158.460), objektima u domaćinstvu (220.321) i turističkim naseljima (147.295). Prosječna iskorištenost kreveta iznosila je 20,93%, a najviša iskorištenost zabilježena je u apartotelima (40,37%) i turističkim naseljima (35,62%).

Tijekom 2020. godine, uslijed utjecaja pandemije, smještajni kapaciteti pali su na 7.161 kreveta i 2.897 jedinica, a broj ostvarenih noćenja smanjio se na 224.490, što je pad od 62,9% u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi smještaja i dalje su dominirali objekti u domaćinstvu s 48,11% udjela u krevetima te 52,48% udjela u noćenjima. Iskorištenost kreveta pala je na 8,59%, a najvišu iskorištenost imali su kampovi (12,18%), kamp odmorista (11,41%) i pensioni (8,00%).

U 2021. godini nastavljen je blagi oporavak turističke aktivnosti. Ukupan broj kreveta iznosio je 7.038, dok je broj smještajnih jedinica bio 2.862. Ukupno je ostvareno 412.667 noćenja, što predstavlja porast od 83,8% u odnosu na 2020. godinu. Objekti u domaćinstvu zadržali su vodeću ulogu s udjelom od 48,78% u krevetima i 43,84% u noćenjima. Hoteli su te godine još uvijek bili izvan funkcije, dok su hotel baština, turistička naselja i kuće za odmor zabilježili značajan rast noćenja u odnosu na 2020. godinu. Iskorištenost kreveta povećala se na 16,06%, a najvišu efikasnost imali su hotel baština (21,99%) i turistička naselja (24,76%).

Različita dinamika promjena veličine kapaciteta i broja noćenja rezultirala je i promjenom iskorištenosti kapaciteta. U 2022. godini, u uvjetima još uvijek prisutnih posljedica utjecaja Covid 19 krize na potražnju, prosječna bruto iskorištenost kapaciteta (kreveta) bila je 20,56%, dok je u 2024. bila 24,12%.

Iskorištenost kreveta u hotelima se sa 18,86% u 2022. godini povećala na 28,94% u 2024. godini. Istodobno, iskorištenost objekata u domaćinstvu kretala se u prosjeku od 16,26% dok je kamping ponuda bitno smanjila efikasnost korištenja raspoloživih kapaciteta. Sezonalnost potražnje na području Općine Bol izuzetno je izražena što je i vidljivo na grafikonu ispod. U srpnju i kolovozu 2024. godine ostvareno je 55,76% svih godišnjih noćenja, dok je u 2022. godini ostvareno 61,17%, a u 2023. godini 56,55% iz čega se uočava da se sezonalnost polagano smanjiva. Naime, u post COVID razdoblju, aktivnostima dionika

turističke aktivnosti i nositelja destinacijske turističke politike, ostvaren je bitan rast noćenja u lipnju i rujnu.

Osim komercijalnih smještajnih kapaciteta, važan segment turističke smještajne ponude odnosi se i na **nekomercijalne smještajne kapacitete**, a prije svega kuće i stanove za odmor. Prema podacima Turističke zajednice Općine Bol, na području Općine u 2024. godini bile su registrirane 303 smještajne jedinice (objekta) s 1.404 kreveta u nekomercijalnom smještaju. Pretežiti dio nekomercijalnih objekata predstavljaju kuće i stanovi za odmor (209 objekta s 986 kreveta), a ostatak se odnosi na kuće i stanove stanovnika Općine. Prosječan smještajni kapacitet kuća i stanova za odmor u 2024. godini bio je relativno visokih 4,72 kreveta, posebno kada se radi o stanovima za odmor u kojima je registrirano prosječno 5 kreveta po objektu.

U nekomercijalnom smještaju u 2024. godini registrirano je 17.361 noćenja, od čega 6.454 u kućama za odmor te 3.216 u stanovima za odmor. Bruto registrirana iskorištenost bila je 3,39%. Godišnji podaci iz sustava eVisitor o korištenju nekomercijalnih kapaciteta analitički nisu relevantni kako zbog obveze registracije u razdoblju izvan sezone tako i zbog njihovog ograničenog izvansezonskog korištenja. U tom smislu, bitno kvalitetniji uvid u veličinu ove skupine smještajnih kapaciteta kao i ostvarenu fizičku potražnju pružaju podaci na razini dana u razdoblju vršnog korištenja.

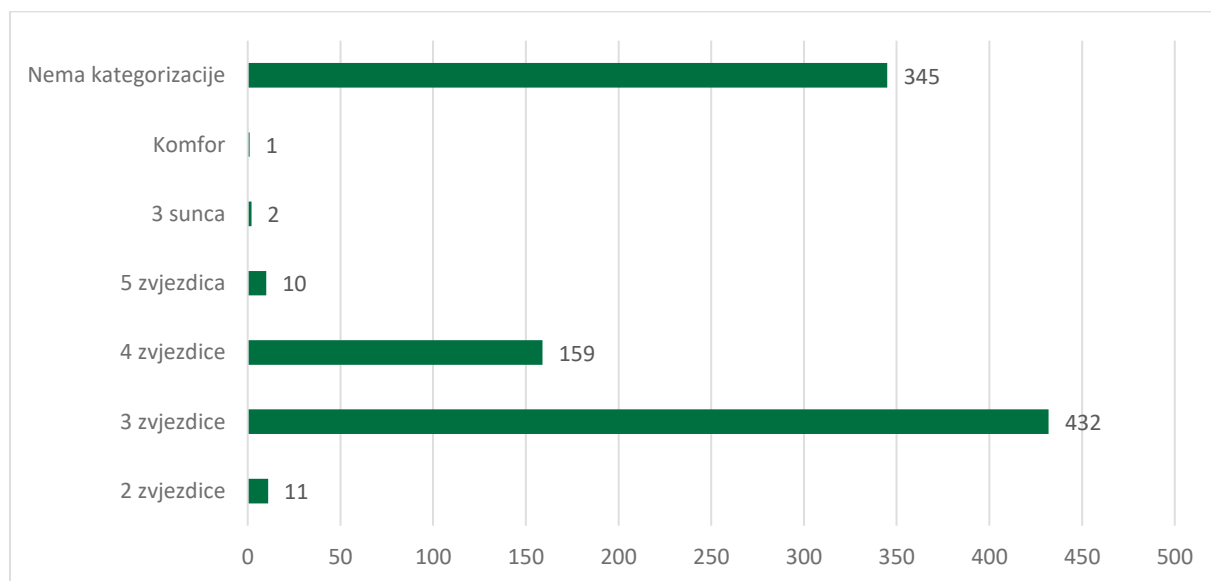
U 2019. godini na području Općine bilo je registrirano 212 nekomercijalnih smještajnih jedinica s ukupno 1.046 kreveta. Najveći udio imali su stanovi stanovnika Općine (44,34%) te stanovi za odmor (28,30%), a prosječna iskorištenost kreveta u toj godini iznosila je 6,91%. Najviše noćenja ostvareno je u stanovima stanovnika Općine (13.984) te u stanovima za odmor (6.853).

Tijekom 2020. godine, uslijed pandemije i ograničenja kretanja, broj kreveta u nekomercijalnom smještaju porastao je na 1.162, no istovremeno je došlo do značajnog pada broja noćenja - s 26.400 u 2019. na 15.182 u 2020. godini. Iskorištenost kreveta pala je na 3,58%, a najizraženiji pad zabilježen je u stanovima za odmor (s 6,93% na 2,80%).

U 2021. godini nastavljen je blagi oporavak. Broj smještajnih jedinica porastao je na 263, a kreveta na 1.246. Ukupno je ostvareno 17.025 noćenja, što predstavlja porast u odnosu na 2020., ali još uvijek ispod pretpandemijskog volumena iz 2019. godine. Najveći broj noćenja ponovno su ostvarili stanovi stanovnika Općine (8.601) te stanovi za odmor (3.607). Iskorištenost kreveta bila je 3,74%, a najvišu razinu postigle su kuće za odmor s 4,49%.

Na grafikonu koji slijedi nalazi se prikaz kategorizacije komercijalnog smještaja.

Grafikon 1 Broj smještajnih objekata prema kategorizaciji

Izvor: <https://tz.bol.hr/> (25.04.2025.), obrada UHY Savjetovanje

U kategoriji objekata s dvije zvjezdice nalaze se tri različite podvrste objekata: kamp u domaćinstvu, objekti u domaćinstvu te studio apartmani. Ukupan broj objekata s ovom kategorizacijom iznosi 11, pri čemu su najzastupljeniji objekti u domaćinstvu kojih ima sedam.

Kod objekata s tri zvjezdice situacija je znatno raznolikija. Ova kategorija obuhvaća devet različitih vrsta smještaja, uključujući apartmane, hotele, kampove, kuće za odmor i turistička naselja. Najviše se ističu objekti u domaćinstvu kojih je čak 405, što ovu podvrstu čini najbrojnijom. Ukupan broj svih objekata s tri zvjezdice doseže brojku od 432, što je ujedno i najviša ukupna brojka među svim kategorijama.

Kategorija s četiri zvjezdice sadrži sedam različitih tipova objekata. Osim apartmana i hotela, u ovoj se skupini nalaze i soba za iznajmljivanje, studio apartman, aparthoteli te turističko naselje. Najbrojniji su ponovno objekti u domaćinstvu s ukupno 137 jedinica. Ukupno ova kategorija obuhvaća 159 objekata.

U kategoriji s pet zvjezdica nalazimo tek dva tipa objekata - kuće za odmor i objekte u domaćinstvu. Ovdje su brojke znatno niže: četiri kuće za odmor i šest objekata u domaćinstvu, ukupno deset objekata.

Osim klasične kategorizacije prema broju zvjezdica, pojavljuje se i kategorija „Komfor“ u kojoj je evidentiran samo jedan objekt - pansion.

Najveći broj različitih i često brojnijih objekata nalazi se pod oznakom „nema kategorizacije“. Ova skupina obuhvaća deset različitih podvrsta, od apartmana i kampova, do kuća i stanova u vlasništvu stanovnika općine ili grada. Posebno se ističu kuće za odmor (vikendice) kojih ima čak 132, zatim kuće stanovnika općine ili grada s 87 jedinica te stanovi za odmor (vikendice) s njih 77. Također je primjetan veći broj nekategoriziranih objekata u domaćinstvu - 36. Ukupno je u ovoj skupini evidentirano 345 objekata, što ukazuje na raširenu praksu registracije turističkog smještaja izvan sustava zvjezdica.

Najbrojniji i najzastupljeniji tip objekta u tablici su „objekti u domaćinstvu“, koji su najčešće kategorizirani s tri ili četiri zvjezdice. Slijede ih različiti oblici vikendica i stanova bez kategorizacije. Klasični komercijalni smještaji poput hotela, aparthotela i turističkih naselja su znatno rjeđe zastupljeni. Ovi podaci ukazuju na dominaciju privatnog smještaja i vikendica u ukupnoj ponudi, s naglaskom na individualno iznajmljivanje i smještajne jedinice koje nisu podvrgnute formalnoj kategorizaciji.

3.1.2 Ugostiteljstvo

Ugostiteljska ponuda Općine Bol temelji se na raznovrsnim tipovima objekata koji nude jela i pića visoke kvalitete, pri čemu dominiraju restorani, konobe, pizzerije, objekti brze prehrane te kafići i barovi koji upotpunjavaju dnevnu i večernju ponudu. Prema dostupnim podacima, u Bolu djeluje oko 50 restorana, uključujući tradicionalne konobe, fine-dining restorane i druge ugostiteljske formate. Konobe, kao specifični oblik ugostiteljskog objekta s naglaskom na domaću dalmatinsku kuhinju, predstavljaju važan segment lokalnog identiteta. Poslužuju jela od svježe ribe, maslinovog ulja, povrća, domaćih sireva, pršuta i vina, čime zadovoljavaju očekivanja turista u potrazi za autentičnim gastro doživljajem.

Jelovnici su većinom dostupni na hrvatskom, engleskom, njemačkom i talijanskom jeziku, dok manji broj objekata koristi i ruski ili francuski. S obzirom na sve veći broj posjetitelja iz Skandinavije, prepoznata je potreba za prevođenjem jelovnika i na švedski, norveški i finski jezik.

Većina ugostiteljskih objekata u Bolu posluje isključivo tijekom ljetne sezone, s radnim razdobljem od 4 do 6 mjeseci. Tijekom predsezone i posezone broj otvorenih objekata je znatno smanjen, a cjelogodišnju ponudu trenutno održavaju tri restorana - Taverna Riva, Ranč i Argento, koji uglavnom posluju u formi dnevnih marendi. Unatoč prepoznatljivosti Bola kao premium turističke destinacije, evidentan je nedostatak vrhunskih, cjelogodišnjih premium restorana, što predstavlja prostor za daljnji razvoj ugostiteljske scene. U pogledu noćnog života, potrebe gostiju djelomično su zadovoljene izgradnjom noćnog kluba 585, koji posluje do 06:00 sati i predstavlja jedan od važnijih sadržaja za mlađu populaciju.

Bol, kao etabrirana turistička destinacija na otoku Braču, ima snažne temelje u gastronomiji, prirodnim ljepotama i kulturnim resursima. Hoteli i restorani predstavljaju temeljne subjekte za razvoj turizma, a ugostiteljska djelatnost daleko nadmašuje ostale gospodarske aktivnosti u smislu ostvarenih prihoda. Turističku ponudu nadopunjuju hoteli srednje visoke kategorije, kao i veliki broj privatnih iznajmljivača apartmana i kuća za odmor.

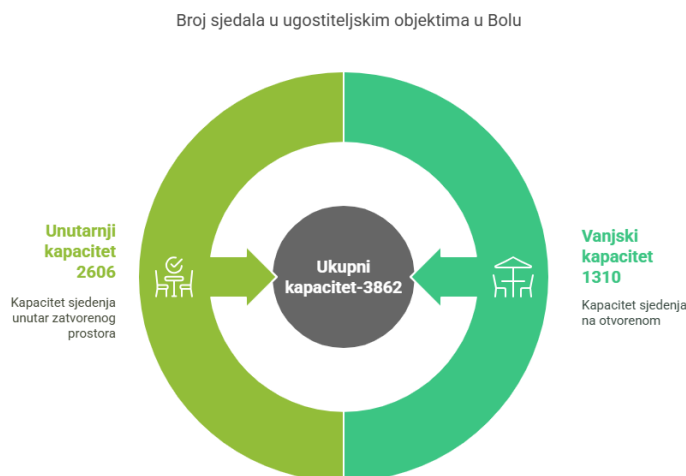
Prostorno gledano, ugostiteljske djelatnosti u pravilu ne zahtijevaju veće infrastrukturne zahvate, već se učinkovito uklapaju u postojeće gabarite objekata. Time se omogućuje njihova prisutnost ne samo u urbanoj jezgri Bola, već i šire, od Murvice, preko kupališnih i rekreativnih zona, pa sve do Vidove gore i drugih lokaliteta pogodnih za razvoj ruralnog ugostiteljstva.

Vidova gora na otoku Braču je turistička atrakcija iz domene zaštićene prirodne baštine koja se uzdiže točno 778 metara iznad morske razine kao dio planinskog lanca Dinarida te je najviši vrh otoka Brača, te najviši gorski vrh na cijelom Jadranu površine 1.880 ha.

Ime je dobila po crkvi sv. Vida koja se nekada dizala na vrhu brda, a danas je u ruševinama, osamdesetak metara zapadno od terase ugostiteljskog objekta „Vidova gora“.

Trenutna analiza kapaciteta ugostiteljskih objekata u Bolu, uključujući restorane i barove smještene unutar hotela i kampova, ukazuje na ukupni raspoloživi broj sjedećih mjesta od 3.862. Od toga, 1.310 mjesta nalazi se na otvorenim prostorima, dok je 2.606 mjesta dostupno unutar zatvorenih prostora. Isto je vidljivo na grafici ispod.

Grafikon 2 Broj sjedala u ugostiteljskim objektima u Bolu

Izvor: TuRegistar

Unatoč širokoj lepezi objekata i broju mjesta za posluživanje, stvarna kvaliteta ugostiteljske ponude nije u potpunosti na zadovoljavajućoj razini. Iako se u promotivnim materijalima ističu tradicionalna jela, autohtona kuhinja i vrhunski gastronomski doživljaji, dominantna ponuda na terenu često se svodi na burgere, pizze, kebab i ostale oblike brze prehrane, što ne odgovara imidžu destinacije s visokim turističkim aspiracijama. Nedostatak raznovrsnijih, autentičnih i cjelogodišnjih ugostiteljskih koncepata ograničava potencijal destinacije da se razvije u pravu eno-gastro destinaciju i privuče goste izvan visoke sezone.

3.1.3 Turističke atrakcije

Općina Bol na otoku Braču ističe se bogatstvom prirodnih ljepota, kulturno-povijesne baštine te raznovrsnih sportskih i rekreativnih sadržaja koji čine važan dio turističke ponude destinacije. Kroz cijelu godinu, a osobito tijekom turističke sezone, Bol nudi niz atrakcija koje zadovoljavaju interese različitih profila posjetitelja.

Prirodne atrakcije

Najpoznatija prirodna znamenitost Bola je Zlatni rat, prepoznatljiv šljunčani rt koji mijenja oblik pod utjecajem morskih struja i vjetrova. Okružena kristalno čistim morem i očuvanim okolišem, ova plaža

postala je simbol Bola i jedno od najpoznatijih odredišta na Jadranu. Plaža je od središta Bola udaljena oko dva kilometra i povezana je uređenom, popločanom **šetnicom** uz more u hladu borova, kojom se do Zlatnog rata stiže za 20 do 30 minuta lagane šetnje.

Iznad Bola uzdiže se **Vidova gora**, najviši vrh jadranskih otoka (778 m), s koje se pruža spektakularan pogled na srednjodalmatinske otoke i kopno. Područje je pogodno za izlete, planinarenje i posjete vidikovcima, a na samom vrhu nalazi se i ugostiteljski objekt.

Bol dodatno obilježavaju prirodni lokalitet popularan među posjetiteljima **plaža Benačica**, te šetnice koje vode kroz netaknute maslinike i vinograde, pružajući autentičan doživljaj mediteranskog krajolika.

Kulturne i povijesne atrakcije

Kulturni identitet Bola oblikovan je kroz dugu povijest. Posebnu važnost ima **Dominikanski samostan Sv. Marije Milosne** iz 15. stoljeća, gdje se danas čuvaju zbirke pretpovijesne i antičke arheologije, zbirka rimskog i ranohrvatskog graditeljstva, numizmatička zbirka, te vrijedni crkveni predmeti i umjetnine. Među njima se posebno izdvaja oltarna pala "Bogorodica sa svecima" iz radionice Jacopa Tintoretta.

Od arheoloških lokaliteta ističe se **villa rustica** kod Zlatnog rata, s ostacima rimske cisterne za vodu (piscine) te nalazištem rimskih grobova, dok **gradina Koštilo** iznad Bola čuva tragove prapovijesnog gradinskog naselja.

Kulturna događanja

Bol tijekom ljeta postaje živo kulturno središte kroz manifestaciju **Bolsko lito**, koje od lipnja do listopada svakodnevno nudi bogat kulturno-zabavni program. U sklopu Bolskog lita posebno se ističu:

- **Bolske ljetne noći** - gastronomsko-glazbeni program na rivi
- **Ciklus klasičnih koncerata** u Dominikanskom samostanu
- **Ljetne izložbe** u Centru za kulturu Bol
- **Kazališna gostovanja** za djecu i odrasle u ljetnom kazalištu Teatrin "Dva ferala"
- **Jazz koncerti, Klapski nastupi** i promocije knjiga.

Manifestacije uključuju i gostovanja poznatih umjetnika, jazz glazbenika te klapskih sastava, što dodatno obogaćuje kulturni život mjesta i doprinosi stvaranju autentične atmosfere.

Sportsko-rekreacijske aktivnosti

Bol je poznat kao jedno od vodećih mjesta za **windsurfing** u Hrvatskoj. Morski kanal između Brača i Hvara, poznat po stalnim vjetrovima, nudi idealne uvjete za ovaj sport. Na raspolaganju su četiri surf-centra te se tijekom sezone održavaju brojna međunarodna natjecanja.

Ronjenje je također vrlo razvijeno, s bogatim podmorjem koje obiluje živopisnim biljnim i životinjskim svijetom. Organizirani su centri za ronjenje i škole za početnike, a istraživanje podvodnih lokaliteta oko Brača i Hvara omogućuje jedinstvena iskustva.

Za ljubitelje kopnenih aktivnosti dostupne su brojne **biciklističke i pješačke staze**, koje vode kroz prirodne predjele i kulturno-povijesne lokalitete.

Gastronomске i eno-gastronomске atrakcije

Posjetitelji Bola imaju priliku sudjelovati u **kušanju vina, maslinovog ulja i začinskog bilja**. Organizirani izleti uključuju obilazak tradicionalnih kamenih kuća, vinskih podruma i kušaonica, uz degustacije vina Plavac Mali, domaćih rakija, maslinovog ulja, sira i autohtonih delicija poput kapara i motara. Degustacije su često praćene edukativnim prezentacijama o povijesti vinarstva i maslinarstva na otoku.

3.1.4 Turističke usluge

U Općini Bol prosječna dužina boravka turista u 2024. godini iznosila je 5,44 dana. Domaći turisti boravili su prosječno 4,31 dana, dok su strani prosječno boravili 5,66 dana.

Udio stranih turista u ukupnim noćenjima u 2024. godini iznosi 86,82%, a dolascima 83,39%.

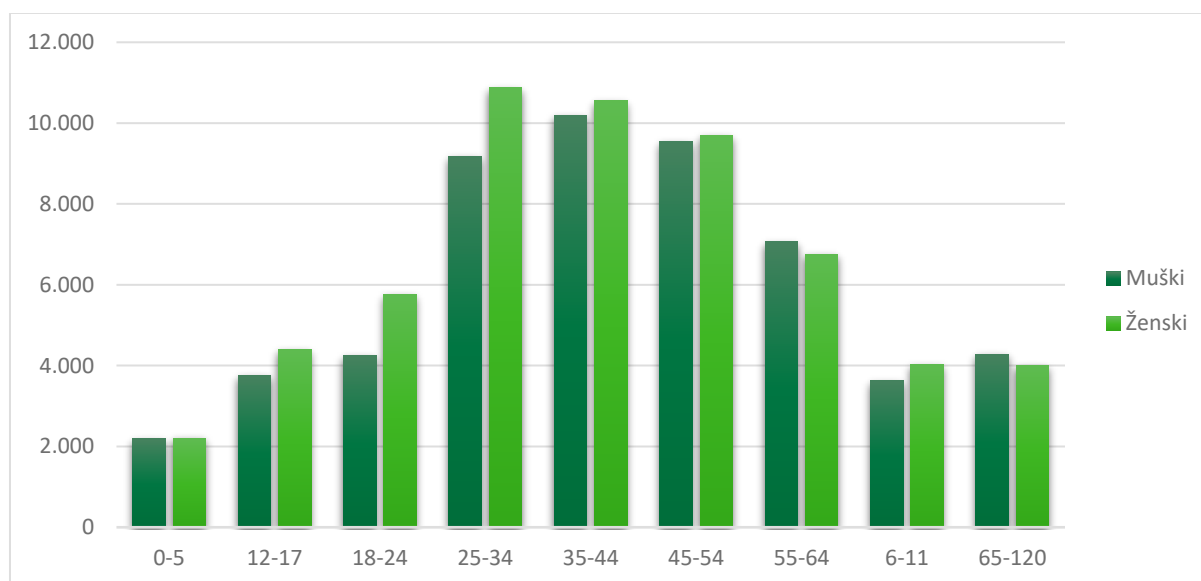
Analizom dobne i spolne strukture turista u Općini Bol za 2024. godinu dobiva se jasna slika o profilu posjetitelja te destinacije. Ukupni broj evidentiranih turista iznosi 112.278, od čega je 58.242 žena (51,87%) i 54.036 muškaraca (48,13%). U većini dobnih skupina zabilježena je blaga prevaga ženskih posjetiteljica, što je posebno izraženo u srednjoj životnoj dobi.

Najbrojnije dobne skupine su one između 25 i 54 godine. U dobnoj skupini 25-34 godine, boravilo je ukupno 20.045 turista, što čini 17,85% svih posjetitelja, pri čemu je 10.873 bilo žena, a 9.172 muškaraca. Dobna skupina 35-44 godine bilježi 20.743 turista ili 18,47% ukupnog udjela, od čega je 10.555 žena i 10.188 muškaraca. Skupina 45-54 godine broji 19.229 turista, odnosno 17,25%, među kojima je 9.694 žena i 9.535 muškaraca. Ove brojke ukazuju da srednje dobní turisti - osobe od 25 do 54 godine - čine polovicu svih dolazaka (53,45%).

U mlađim dobnim skupinama bilježe se niži udjeli. Turista u dobi 18-24 godine bilo je 10.004 (8,91%), a skupinu 12-17 godina činilo je 8.138 turista (7,25%). Najmlađe skupine, 0-5 godina i 6-11 godina, zajedno čine 12.027 turista, odnosno 10,71% ukupnog broja, što ukazuje na manju prisutnost djece u strukturi dolazaka, a time i niži udio obiteljskih dolazaka s malom djecom.

U starijim dobnim kategorijama, udjeli se postupno smanjuju. Skupina 55-64 godine broji 13.823 turista (12,31%), dok je 8.269 turista bilo u dobnoj skupini 65 i više godina, što čini 7,36% ukupnog broja.

Grafikon 3 Broj turista prema spolu i dobroj strukturi u Općini Bol u 2024. godini

Izvor: <https://tz.bol.hr/> (10.04.2025.), obrada UHY Savjetovanje

Na temelju analize dobne i spolne strukture turista prema vrstama smještajnih objekata u 2024. godini, vidljive su značajne razlike u profilu posjetitelja ovisno o tipu objekta u kojem odsjedaju. Najposjećeniji su hoteli, objekti u domaćinstvu te turistička naselja.

Hoteli su primili 41.480 turista, čime čine gotovo 39% ukupnog broja. Slijede objekti u domaćinstvu s 35.895 turista (33,5%) i turistička naselja s 19.194 turista, odnosno 17,9% udjela. Znatno manji broj turista boravio je u apartmanima (4.596) i studio apartmanima (1.889), što zajedno čini tek oko 6% ukupnog udjela.

U hotelima je zabilježena izrazito izražena srednja dobna struktura. Najbrojniji su turisti u dobi od 25 do 54 godine, koji čine više od 60% hotelskih gostiju. Žene su u blagoj većini, s posebno visokim udjelom u

dobnoj skupini 35 - 44 godine. Usporedno, u objektima u domaćinstvu također dominiraju turisti srednje životne dobi, ali se ističe veća prisutnost obitelji s djecom - udio mladih dobni skupina (0-17 godina) nešto je viši nego u hotelima, što sugerira da obiteljski turisti češće biraju privatni smještaj.

Turistička naselja bilježe šaroliku dobnu strukturu, ali se izdvajaju veći udjeli mladih odraslih (18-34 godine), što može upućivati na grupna ili organizirana putovanja. Spolna struktura je relativno izjednačena, s blagom prednosti žena u gotovo svim kategorijama.

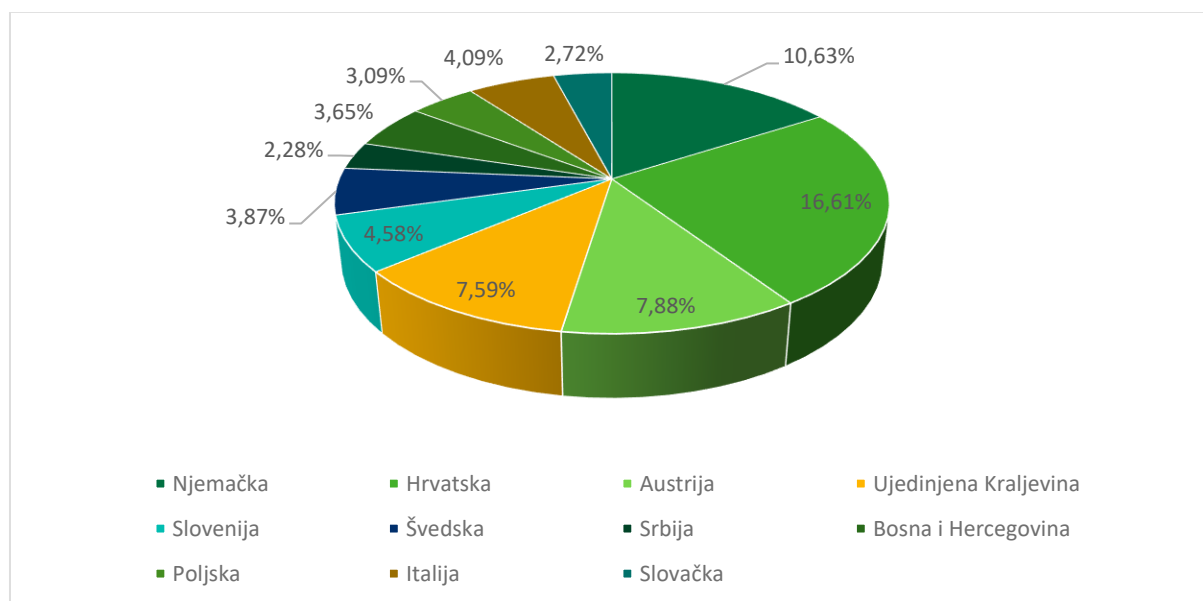
Kod apartmana i studio apartmana prisutna je izražena dominacija mladih osoba, osobito u dobi od 18 do 34 godine, pri čemu se studio apartmani posebno ističu kao izbor mlađe populacije i individualnih putnika. Također, žene su i u ovim vrstama smještaja blago brojnije, s naglaskom na dobne skupine 25-44 godine.

U 2024. godini, najveći broj dolazaka zabilježen je od strane stranih turista, koji su činili više od 83% ukupnog broja dolazaka. Najveći udio pripada hrvatskim turistima, koji su ostvarili 18.646 dolazaka i time činili 16,6% svih dolazaka. To je značajan porast u odnosu na 2019. godinu, kada je broj dolazaka iz Hrvatske iznosio 10.733, s udjelom od 9,5%.

Njemačka se u 2024. pozicionirala kao drugo najvažnije tržište prema broju dolazaka s 11.933 turista (10,6%), što je blago povećanje u odnosu na 2019. kada je zabilježeno 11.581 dolazaka (10,2%). Njemački gosti ostvarili su čak 83.200 noćenja, što ih svrstava među turiste koji borave najdulje, a njihov udio u ukupnim noćenjima iznosi 13,6%, više nego 2019. kada su držali 12,7% udjela.

Veliku pažnju privlači rast ostalih europskih tržišta. Slovenski turisti, primjerice, ostvarili su u 2024. godini gotovo 5.000 dolazaka, što ih uz Poljake, Čeha i Francuze svrstava među istaknutija tržišta srednje i zapadne Europe. Usporedba s 2019. godinom pokazuje da ta tržišta bilježe stabilan ili blago rastući trend, što ukazuje na nastavak regionalne privrženosti destinaciji Bol.

Grafikon 4 Dolasci turista prema prвих 11 (uključujući domaće turiste) emitivnih tržišta u %, 2024.

Izvor: <https://tz.bol.hr/> (10.04.2025.), obrada UHY Savjetovanje

U 2024. godini, struktura noćenja u općini Bol otkriva kontinuitet ključnih tržišta, ali i suptilne promjene koje ukazuju na evoluciju turističkih obrazaca i preferencija. Ukupan broj ostvarenih noćenja iznosio je 610.203, što je tek nešto manje u odnosu na 2019. godinu, kada je zabilježeno 632.160 noćenja. Taj blagi pad od približno 3,5% može se tumačiti kao rezultat kraćih prosječnih boravaka, ali i većeg broja kraćih posjeta ili bolje raspoređene sezone.

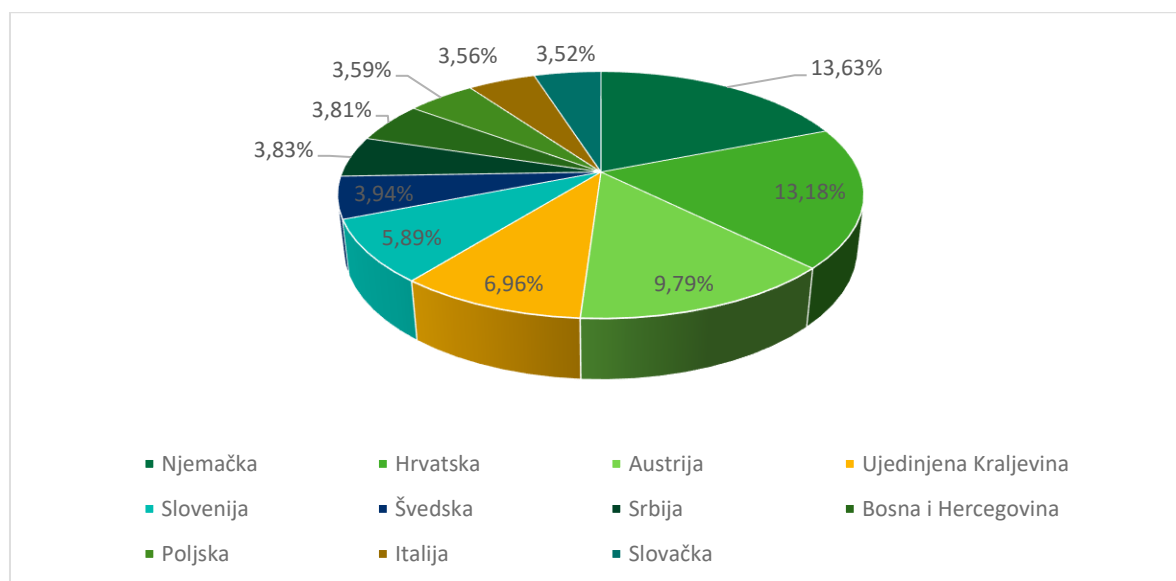
Promatrajući pojedina tržišta, najveći broj noćenja u 2024. ostvarili su turisti iz Njemačke, s ukupno 83.200 noćenja, što predstavlja 13,6% svih noćenja. U usporedbi s 2019., kada je broj noćenja iz Njemačke bio 80.552 (12,7%), vidljiv je porast i u apsolutnom broju i u udjelu, što potvrđuje dugotrajnu sklonost njemačkih gostiju da biraju Bol kao mjesto za duži odmor.

Na drugom mjestu po broju noćenja nalaze se domaći turisti, s ukupno 80.446 noćenja, što čini 13,2% svih noćenja. Ovaj rezultat predstavlja značajan porast u odnosu na 2019., kada su hrvatski gosti ostvarili 52.000 noćenja i činili svega 8,2% ukupnog udjela. Ovakav skok ukazuje na povećanu važnost domaćeg tržišta, vjerojatno potaknutu sve boljom prometnom povezanošću, boljim marketingom prema lokalnim gostima, ali i trendom „odmora kod kuće“ koji je prisutan posljednjih godina.

Strani turisti su ostvarili 529.757 noćenja ili 86,8% ukupnog volumena, što je manji udio u usporedbi s 2019., kada su držali 91,7% udjela. To je izravna posljedica rasta domaćeg tržišta i njegove sve veće uloge u strukturi turističke potražnje.

Osim Njemačke i Hrvatske, ističu se i druge europske zemlje. Gosti iz Slovenije, Poljske, Češke i Francuske bilježe značajne brojke noćenja, pri čemu je primjetan stabilan ili rastući trend u odnosu na 2019. godinu. Ovi podaci potvrđuju geografski raspon interesa za Bol, s naglaskom na tržišta srednje i zapadne Europe.

Grafikon 5 Noćenja turista prema prvih 11 (uključujući domaće turiste) emitivnih tržišta u %, 2024.

Izvor: <https://tz.bol.hr/> (10.04.2025.), obrada UHY Savjetovanje

Budući da za promatrano mikro područje ne postoje dostupni podaci o motivaciji i demografskom profilu turista, korišteni su rezultati istraživanja Tomas Hrvatska - Obilježja turističke potražnje u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Istraživanje je provedeno u razdoblju od lipnja 2022. do lipnja 2023. godine, s ciljem boljeg razumijevanja strukture turista na razini cijele Županije. Na temelju prikupljenih podataka, donesen je niz zaključaka za otok Brač:

- Prosječna dob turista na otoku Braču iznosi 37,6 godine. Najbrojniju skupinu čine gosti u dobi od 30 do 49 godina (57,3%), dok je 14% starijih od 50 godina, a 28,7% mlađih od 30 godina. U SDŽ gosti kampova u prosjeku su najstariji (48 godina), dok su gosti hostela najmlađi (32 godine). Među nacionalnostima, najstariji su češki turisti (48 godina).
- Čak 61,6% turista koji dolaze na otok Brač ima završen fakultet, što je iznad prosjeka Jadranske Hrvatske, gdje taj udio iznosi 41%. Posebno visok udio visokoobrazovanih gostiju zabilježen je izvan glavne ljetne sezone 2022. (64% prema 45% tijekom ljeta), a zatim na otoku Braču u hotelima s četiri i pet zvjezdica te među turistima iz Skandinavije, Ujedinjenog Kraljevstva, SAD-a, Švicarske i Belgije.
- Najveći broj gostiju (47,6%) na otok Brač dolazi u društvu članova obitelji, dok 39,3% dolazi samo s partnerom.
- 59,2% turista na otok Brač dolazi iz kućanstava s mjesečnim prihodima većim od 3.000 eura, dok je na razini Jadranske Hrvatske taj broj 65%. Od 59,2% njih 8,2% ima prihode veće od 5.000 eura.

- Glavni razlog dolaska na otok Brač je odmor (98,4%), dok se neznatan dio odnosi na posao, posjet obitelji i obrazovanje.
- More i priroda su glavni motiv odmorišnog dolaska na otok Brač
- 16,3% turista je posjetilo otok Brač 3-6 puta, 26% njih je to bio drugi posjet, a 56,1% je posjetio otok Brač po prvi put
- Prosječna duljina boravka turista na otoku Braču je 6,1 dana

U razdoblju između 2019. i 2022./2023. godine zabilježene su određene promjene u profilu turista koji su posjećivali Splitsko-dalmatinsku županiju.

Prosječna dob turista ostala je nepromijenjena te je i u 2022./2023. godini iznosila 42 godine, kao i u 2019. Dobna struktura turista nije se značajno promijenila - zabilježen je blagi porast udjela srednje dobne skupine, koji je s 53% porastao na 58%, dok je istovremeno smanjen udio gostiju mlađih od 30 i starijih od 50 godina.

Razina obrazovanja turista također je porasla - udio onih sa završenim fakultetskim obrazovanjem povećan je s 37% u 2019. na 49% u 2022./2023. godini.

Financijska struktura posjetitelja pokazuje sve veći udio onih iz kućanstava s višim mjesečnim primanjima. Tako je udio turista iz kućanstava s prihodima iznad 3.000 eura porastao s 28% u 2017., na 49% u 2019., te na čak 73% u 2022./2023. godini.

Promjene su uočene i u načinu dolaska gdje je smanjen udio obiteljskih dolazaka, s 46% u 2019. na 38% u 2022./2023., dok je istodobno zabilježen porast dolazaka u paru. Udio turista koji su putovali samo s partnerom povećao se s 37% na 46%, čime je ovaj oblik putovanja postao najčešći.

Za veliku većinu turista, njih čak 95%, glavni razlog dolaska u Splitsko-dalmatinsku županiju bio je odmor. Poslovni razlozi zabilježeni su kod manjeg broja gostiju - 5% njih, i to prvenstveno među posjetiteljima hotela s četiri i pet zvjezdica.

U usporedbi s 2019. godinom, redoslijed četiri glavna motiva dolaska ostao je gotovo nepromijenjen - more i priroda i dalje su na vrhu, dok su „city break“ i „touring“ zamijenili mjesta po važnosti. Posebno se ističe porast interesa za gastronomiju, koja je s udjela od samo 5% u 2019. godini porasla na 22% u 2022./2023. Također, značajno je povećan i broj turista koji kao motiv dolaska navode kulturu i umjetnost - s 6% u 2019. na 16% u 2022./2023. godini.

3.2 Resursna osnova

Općina Bol raspolaže izuzetno vrijednom resursnom osnovom, koju čini bogata prirodna ljepota te kulturno nasljeđe ali i potencijal za daljnji razvoj. Resursi su već djelomično integrirani u turističku ponudu, ali su u značajnoj mjeri nedovoljno iskorišteni. To predstavlja stratešku priliku za održivi i cjelogodišnji razvoj destinacije.

Prirodna osnova Bola čini srž njegove atraktivnosti.

Najprepoznatljiviji simbol destinacije je geomorfološki fenomen **Zlatni rat**, zaštićen kao značajni krajobraz, koji privlači i do 6.000 izletnika dnevno u špici sezone. Osim Zlatnog rata, Bol se prostire na razvedenoj obali s brojnim uvalama i plažama (Martinica, Bijela kuća, Borak, Potočine, Kotlina), a u zaleđu se uzdiže **Vidova gora** - najviši vrh svih jadranskih otoka, s izvanrednim vidikovcem i sakralnim ostacima. Unatoč potencijalu za planinarski i aktivni turizam, ova lokacija i dalje ostaje nedovoljno iskorištena jer nema ugostiteljske ponude, označenih ruta ni organiziranih posjeta tijekom godine.

Prostor Bola nalazi se unutar **ekološke mreže Natura 2000**, uključujući područja podmorja, obale i šume s brojnim endemskim i zaštićenim vrstama. Krajolik karakteriziraju suhozidi, maslinici, vinogradi i staništa ljekovitog bilja, što nudi dodatne mogućnosti za razvoj edukacijskih, eko i agroturističkih programa.

Najznačajnije prirodne cjeline uključuju:

- Vidova gora (778 m) - najviši vrh jadranskih otoka, s vidikovcem i sakralnim ostacima crkve sv. Vida
- Zlatni rat - geomorfološki fenomen svjetskog značaja, zaštićen kao značajni krajobraz
- Zaštićene plaže: Zlatni rat, Martinica, Bijela kuća, Potočine, Borak, Kotlina
- Zaštićena prirodna područja unutar ekološke mreže Natura 2000:
 - Srednjodalmatinski otoci i Pelješac (HR1000036)
 - Vidova gora i Zlatni rat
 - Brač - podmorje (HR3000127) i podmorje Zlatnog rata (HR3000120)
 - Kopneni dio Zlatnog rata (HR2001099)

Analiza kulturne baštine Općine Bol

Kulturno-povijesna baština Općine Bol obuhvaća niz vrijednih lokaliteta, od arheoloških nalazišta do sakralnih i svjetovnih građevina, koji svjedoče o dugoj i slojevitoj povijesti ovog prostora. Iako mnogi lokaliteti nose status kulturnog dobra nacionalnog značaja, njihova tržišna spremnost i dostupnost različitim skupinama posjetitelja još uvijek su ograničeni.

Većina lokaliteta klasificirana je kao kulturna dobra od nacionalne važnosti, što potvrđuje njihovu iznimnu vrijednost ne samo za lokalnu zajednicu, već i za širu kulturnu javnost. Međutim, njihova uključenost u turističku ponudu još uvijek nije sustavno razvijena.

U nastavku je prikazan popis kulturnih lokaliteta, ocijenjenih prema stupnju tržišne spremnosti, pri čemu su korišteni sljedeći kriteriji:

- **Spremno:** objekt je interpretiran, fizički dostupan, poznat posjetiteljima te uključen u promotivne materijale i/ili turističke rute
- **Uglavnom spremno:** lokalitet je prepoznat i dostupan, ali mu nedostaje potpuna infrastruktura, signalizacija ili sadržajna obrada
- **Djelomično spremno:** prostor je fizički dostupan, ali poznat tek dijelu posjetitelja; nedostaju kontekst, interpretacija ili popratni sadržaji
- **Nespremno:** lokalitet nije ureden, teško je dostupan, zapušten ili turistički potpuno neprepoznat.

Također je analizirana pristupačnost za osobe s posebnim potrebama. Oznaka "Da" označava da su fizički osigurani osnovni uvjeti za pristup, uz mogućnost korištenja dodatne pomoći. Oznaka "Ne" znači da lokacija nije prilagođena osobama smanjene pokretljivosti te je u potpunosti nepristupačna.

Tablica 1 Resursi kulturno-povijesne baštine u općini Bol

Rbr.	Kulturno nasljeđe	Tip atrakcije	Važnost	Tržišna spremnost	Pristupačno za osobe s posebnim potrebama
1.	Crkva i kuća pustinja Stipančić	sakralni objekt	Lokalna	Spremno	Ne
2.	Pustinja Dračeva Luka	sakralno-profana graditeljska baština	Nacionalna	Spremno	Ne
3.	Crkva gospe od Karmena	sakralna graditeljska baština	Lokalna	Spremno	Da
4.	Villa rustica	arheološka baština	Nacionalna	Djelomično spremno	Ne

Rbr.	Kulturno nasljeđe	Tip atrakcije	Važnost	Tržišna spremnost	Pristupačno za osobe s posebnim potrebama
5.	Zidine Koštilo	arheološka baština	Lokalna	Nespremno	Ne
6.	Perivoj Martinis - Marchi	baština vrtne arhitekture	Lokalna	Spremno	Ne
7.	Ostaci crkve sv. Vida na Vidovoj gori	sakralna graditeljska baština	Nacionalna	Nespremno	Ne
8.	Dominikanski samostan sv. Marije Milosne	sakralna graditeljska baština	Nacionalna	Spremno	Da
9.	Zgrada Galerije Dešković	profana graditeljska baština	Nacionalna	Spremno	Da
10.	Zgrada hotela „Bijela kuća“	profana graditeljska baština	Nacionalna	Nespremno	Ne
11.	Zgrada škole i vinarske zadruge	profana graditeljska baština	Nacionalna	Spremno	Da
12.	Paloc “Kuća u kući”	profana graditeljska baština	Nacionalna	Djelomično spremno	Da
13.	Hotelski sklop „Bretanide“	profana graditeljska baština	Nacionalna	Spremno	Da
14.	Kuća Vusio	profana graditeljska baština	Lokalna	Spremno	Da
15.	Mlin na vjetar	profana graditeljska baština	Lokalna	Spremno	Ne

Izvor: Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, obrada autora

Unatoč spektakularnim prirodnim i kulturnim resursima, Bol još ne raspolaže integriranim sustavom upravljanja turističkom baštinom. Iako postoje biciklističke i pješačke staze, njihova kvaliteta i dostupnost variraju, dok cjelokupna outdoor ponuda nije digitalno objedinjena ni povezana u tematske rute. Time se propušta prilika za strukturirano predstavljanje bogate baštine kroz doživljajne i edukativne formate.

Aktualna ponuda još uvijek je u velikoj mjeri koncentrirana na ljetnu sezonu i kupališni turizam dok bi u budućnosti bilo dobro diversificirati ponudu kroz tematske kulturne rute, interpretacijske centre i digitalizaciju baštine, uključiti manje poznate lokalitete u turističku mapu, ojačati gastro-identitet destinacije kroz brendiranje OPG-ova, vinske staze, lokalnu kuhinju i manifestacije kao što je „Okusi Bola“, razvijati selektivne oblike turizma poput kulturnog, outdoor, zdravstvenog, enološkog i kongresnog turizma.

Time bi Bol mogao iskoristiti svoje komparativne prednosti i izgraditi destinacijski identitet temeljen na autentičnosti, kvaliteti i očuvanju prostora, čime bi se pozicionirao ne samo kao premium kupališna destinacija, već i kao cjelogodišnja kulturno-prirodna destinacija Mediterana.

Nematerijalno kulturno nasljeđe

Općina Bol ne ističe se samo bogatom materijalnom kulturnom baštinom, već i iznimno vrijednim nematerijalnim nasljeđem koje čini važan dio lokalnog identiteta i kulturnog kontinuiteta zajednice. Klapsko pjevanje, kao jedan od najupečatljivijih oblika dalmatinske glazbene tradicije, duboko je ukorijenjeno u svakodnevicu Bola te se njeguje kroz brojne nastupe, fešte i okupljanja. Slično tome,

tradicionalni pučki običaji i plesovi prenose se generacijski te čuvaju izražajne oblike zajedničkog života, vjerovanja i proslava.

Dugogodišnja povijest ribarstva i pomorstva - nekada temelj egzistencije bolških obitelji - još uvijek je prisutna u kolektivnoj memoriji mjesta, iako danas ima uglavnom dopunsku funkciju. Uz to, Bol je poznat po tradiciji kamenoklesarstva, naslijeđenoj iz bogatog bračkog konteksta, koja se ogleda u brojnim spomenicima, kućama i lokalnim detaljima građenima od poznatog bračkog kamena.

Lokalna gastronomija, oblikovana kroz autohtone recepture, maslinovo ulje i vina, predstavlja još jedan važan segment nematerijalne baštine. Posebno se ističu domaći proizvodi obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i prepoznatljiva ponuda vinarije Stina, koja njeguje spoj lokalne sorte i suvremenog pristupa proizvodnji vina.

Uz svakodnevnu praksu i lokalne navike, Bol čuva svoje nematerijalno bogatstvo i kroz manifestacije koje okupljaju i domaće i goste. Događanja poput Bolske litnje noći, tradicionalne Bolske fjere, karnevala, suvremenog festivala Graffiti na Gradele, Božićnog grada i koncertnog programa u Dominikanskom samostanu služe kao platforme za izražavanje i prezentaciju lokalne kulture, te imaju značajnu ulogu u očuvanju i promociji bolškog identiteta.

Tablica 2 Manifestacije kao resurs općine Bol

Manifestacije i festivali	Tip atrakcije	Važnost	Tržišna spremnost	Pristupačno za osobe s posebnim potrebama
Bolska litnja noć	Glazbeni program	Nacionalna	Spremno	Da
Bolska fjera	Glazbeni program	Nacionalna	Spremno	Da
Bolski „karnaval“	Kulturna manifestacija	Lokalna	Spremno	Da
Graffiti na Gradele	Kulturna manifestacija	Međunarodna	Spremno	Ne
Dani varenika	Kulturna manifestacija	Lokalna	Spremno	Da
Festival vina „Sabatina“	Kulturna manifestacija	Lokalna	Spremno	Da
Festival kulture „Imena“	Kulturna manifestacija	Lokalna	Spremno	Da
Ciklus klasičnih koncerata u Dominikanskom samostanu	Glazbeni program	Lokalna	Spremno	Da
Ciklus ljetnih izložbi u Galeriji Doma kulture	Kulturna manifestacija	Lokalna	Spremno	Ne

Izvor: Turistička zajednica općine Bol, obrada autora

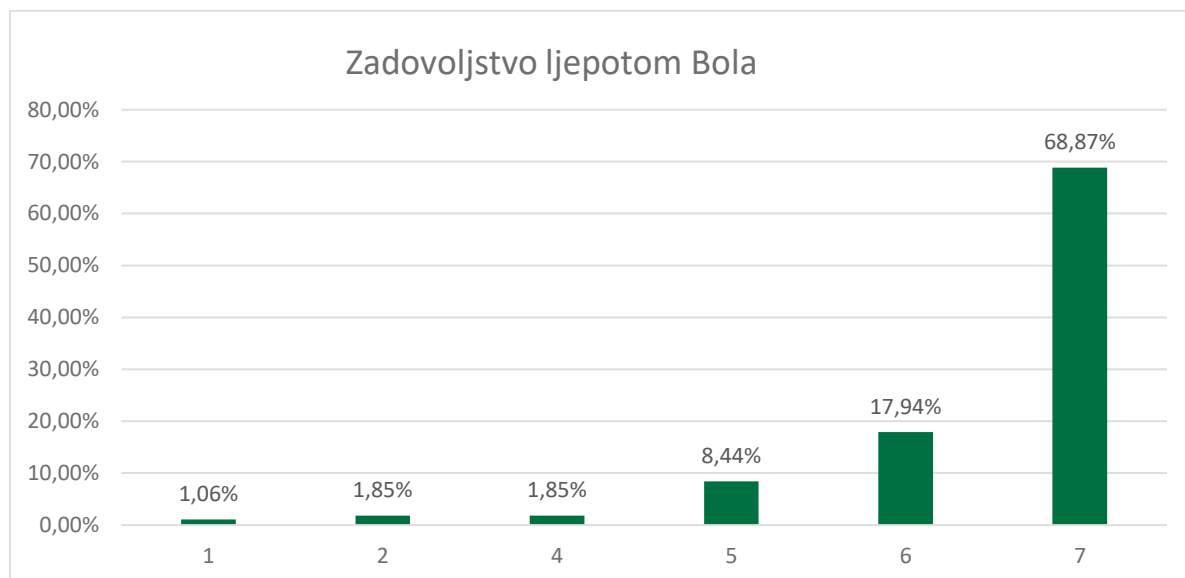
Glazbene i kulturne manifestacije pridonose atraktivnosti destinacije izvan vrhunca turističke sezone, potičući dolazak posjetitelja u pred i post sezonu. Njihov kontinuitet i daljnji razvoj, osobito kroz veću vidljivost, profesionalizaciju organizacije i tematsko povezivanje s lokalnim resursima, može dodatno ojačati poziciju Bola kao kulturno relevantne i cjelogodišnje destinacije. Ključ za daljnji uspjeh leži u održavanju autentičnosti, uključivanju lokalne zajednice i strateškom usklađivanju s identitetom mjesta.

3.3 Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja ljepotom i uređenošću mjesta

U ovom dijelu analizirano je zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja određenim elementima ponude destinacije - prirodnim ljepotama, uređenosti mjesta te uređenosti glavnih atrakcija. Ovi elementi snažno oblikuju ukupno iskustvo boravka u destinaciji i predstavljaju ključne sastavnice doživljaja kvalitete turističkog proizvoda. Ispitanici su ocjenjivali zadovoljstvo na ljestvici od 1 (u potpunosti nezadovoljan/na) do 7 (u potpunosti zadovoljan/na).

Rezultati pokazuju da posjetitelji Bol doživljavaju vrlo pozitivno. Kada je riječ o ljepoti mjesta, čak 86,8 % ispitanika daje visoke ocjene (6 i 7), pri čemu gotovo dvije trećine (68,9 %) izražava najveće moguće zadovoljstvo. Udio nezadovoljnih vrlo je malen i iznosi manje od 5 %.

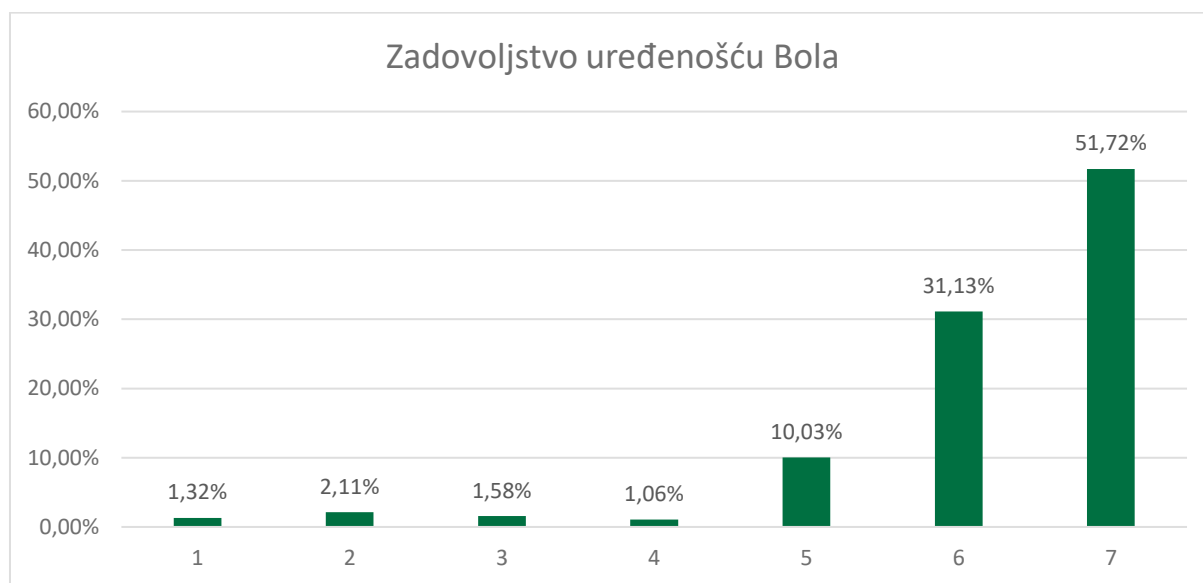
Grafikon 6 Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja na ljestvici od 1 do 7 (1 = 'U potpunosti nezadovoljan/na' do 7 = 'U potpunosti zadovoljan/na', pri čemu je 3 = 'Niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na') ljepotom Bola, udio odgovora ispitanika %

Izvor: Istraživanje zadovoljstva cjelokupnim boravkom u destinaciji turista i jednodnevnih posjetitelja, obrada UHY savjetovanje

Slično se potvrđuje i u ocjeni uređenosti mjesta - 82,9 % ispitanika ocjenjuje uređenost najvišim ocjenama (6 i 7), od čega više od polovice (51,7 %) s maksimalnom ocjenom. Negativni stavovi pritom su rijetki i javljaju se kod manje od 5 % ispitanika.

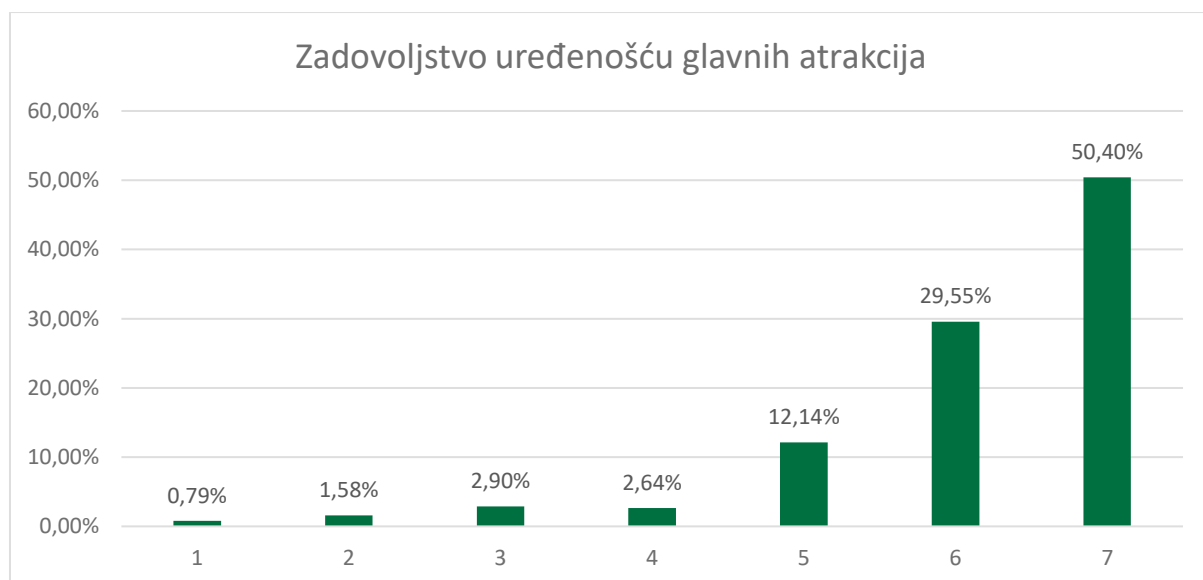
Grafikon 7 Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja na ljestvici od 1 do 7 (1 = 'U potpunosti nezadovoljan/na' do 7 = 'U potpunosti zadovoljan/na', pri čemu je 3 = 'Niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na') uređenošću Bola, udio odgovora ispitanika %

Izvor: Istraživanje zadovoljstva cjelokupnim boravkom u destinaciji turista i jednodnevnih posjetitelja, obrada UHY savjetovanje

Pozitivan dojam prisutan je i kod uređenosti glavnih atrakcija. Ukupno 79,9 % posjetitelja zadovoljno je ovim aspektom (ocjene 6 i 7), pri čemu polovica daje najvišu ocjenu. I ovdje je udio nezadovoljnih vrlo nizak (oko 5 %).

Grafikon 8 Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja na ljestvici od 1 do 7 (1 = 'U potpunosti nezadovoljan/na' do 7 = 'U potpunosti zadovoljan/na', pri čemu je 3 = 'Niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na') uređenošću glavnih atrakcija, udio odgovora ispitanika %

Izvor: Istraživanje zadovoljstva cjelokupnim boravkom u destinaciji turista i jednodnevnih posjetitelja, obrada UHY savjetovanje

Promatrajući rezultate prema skupinama posjetitelja, vidljivo je da su turisti u nekomercijalnom smještaju izrazili najvišu razinu zadovoljstva - 88,9 % za ljepotu mjesta, 85,2 % za uređenost i 77,8 % za atrakcije. Turisti u komercijalnom smještaju također iskazuju vrlo visoko zadovoljstvo (86,7 %, 82,6 % i 80,7 %).

Jednodnevni posjetitelji iskazuju nešto niže ocjene, osobito u pogledu uređenosti glavnih atrakcija (72,7 %), iako su njihovi ukupni rezultati i dalje izrazito pozitivni (84,9 % za ljepotu mjesta i 81,8 % za uređenost).

Ukupno gledano, rezultati jasno ukazuju da je Bol percipiran kao izuzetno atraktivna i kvalitetno uređena destinacija. Prirodne ljepote, uređenost prostora i stanje glavnih atrakcija predstavljaju snažne prednosti destinacije, koje značajno doprinose visokoj razini zadovoljstva posjetitelja i pozitivnom imidžu Bola.

3.4 Javna turistička infrastruktura

Na području Općine Bol razvijena je sveobuhvatna i funkcionalna javna turistička infrastruktura, koja, sukladno Pravilniku o javnoj turističkoj infrastrukturi („Narodne novine“, br. 136/21), obuhvaća niz sadržaja u javnom vlasništvu, dostupnih svim posjetiteljima pod jednakim uvjetima, tijekom cijele ili dijela godine. Ova infrastruktura oslanja se na iznimne prirodne resurse, bogatu kulturno-povijesnu baštinu te visoku razinu prostorne uređenosti, osobito u segmentima aktivnog i sportskog turizma.

Primarna javna turistička infrastruktura dolazi do izražaja kroz prirodne fenomene, kulturne cjeline i sportsko-rekreacijske sadržaje. Vidova gora, najviši vrh svih hrvatskih otoka, i Zlatni rat, jedinstveni geomorfološki fenomen poznat po pokretljivom vrhu pod utjecajem vjetrova i morskih struja, predstavljaju najprepoznatljivije krajobrazne elemente destinacije, oba zaštićena kao značajni krajobrazi. Njihovoj atraktivnosti doprinosi mreža pješačkih i biciklističkih staza koje se redovito održavaju i povezuju prirodne vidikovce s povijesnim lokalitetima i uvalama.

Općina Bol razvijena je destinacija sportskog turizma, s posebno razvijenom infrastrukturom za tenis. Ukupno 25 teniskih terena pretežito u sastavu hotela i teniska škola svrstavaju Bol među teniska središta na hrvatskoj obali. Biciklističke staze također imaju važnu ulogu - najduža ruta duga je 45 kilometara i vodi prema najvišim točkama otoka, nudeći izazovne terene i atraktivne poglede.

U 2021. godini Turistička zajednica općine Bol dodatno je obogatila infrastrukturu predstavljanjem tri nove pješačke i dvije nove biciklističke staze, temeljene na lokalnim legendama i interpretaciji kulturne baštine. Staze su poznate pod imenima „Osjeti opojne mirise Brača“ i „Bračke vile iz mitova i legendi“, a dio su koncepta Bike Storytelling, što ih čini prvim takvim rutama na svijetu. Korištenjem prateće aplikacije, posjetitelji mogu slušati priče na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku, čime se sadržaj približava i osobama s oštećenjem vida.

Osim kopnenih aktivnosti, Bol je etabliran kao jedno od glavnih središta windsurfinga u Hrvatskoj, zahvaljujući povoljnim vjetrovima u bračko-hvarskom kanalu. Četiri aktivna surf-centra nude usluge edukacije i najma opreme, a mjesto redovito organizira međunarodna natjecanja, privlačeći rekreativce i profesionalce iz cijele Europe.

Obalno područje karakteriziraju uređene i lako dostupne plaže: **Potočine, Borak, Benačica, Kotlina, Martinica i plaža Bijela kuća** dio su javnog prostora koji pruža mogućnosti kupanja, odmora i rekreacije. Uz obalu, ali i u zaleđu, nalaze se brojni **arheološki lokaliteti** koji potvrđuju kontinuiranu naseljenost od antičkih vremena. Rimski ostaci mogu se pronaći u uvali Martinica, na poluotoku Glavica i Rât, dok villa rustica na Zlatnom ratu uživa status zaštićenog kulturnog dobra. Na brdu Koštilo, iznad naselja, nalaze se ostatci suhozidnih građevina koje se pripisuju prapovijesnom gradinskom naselju.

Kulturno-povijesna baština osobito je zastupljena kroz urbane i sakralne sklopove. Središnji položaj zauzima Dominikanski samostan sv. Marije Milosne, osnovan 1475. godine, koji uz crkvu obuhvaća i arheološku zbirku, arhivske dokumente, moćnik s prikazom Krista Spasitelja te zidne slike u pjevalištu. Sakralni prostor dodatno obogaćuju crkva sv. Ivana iz XI. stoljeća, crkva Gospe od Karmena, crkva sv. Ante, crkva sv. Petra i Pavla, te manje crkve i kapele u ruralnom području, poput sv. Lucije, sv. Josipa i sv. Liberata.

U segmentu civilne arhitekture ističu se objekti poput kaštela Vusio, gotičke kuće iz XV. stoljeća, barokne kuće-galerije, mlina na vjetar, te zgrade škole i vinarske zadruge - prve takve u Dalmaciji. Prostor nadopunjuju kuća u kući - Paloc, palača Lode, kuća Martinis-Marchi s perivojem, te niz manjih trgova i javnih površina - pjaceta sa studencem, loža, kulturno-povijesna zbirka Romac - koje oblikuju identitet mjesta i doprinose interpretaciji lokalnog prostora.

Bol raspolaže i s infrastrukturom za kulturne i društvene događaje. Centar za kulturu Općine Bol te Galerija umjetnina Branislava Deškovića, smještena u renesansno-baroknoj palači na rivi, pružaju prostor za umjetničku i edukativnu djelatnost tijekom cijele godine. Fundus galerije obuhvaća brojne radove inspirirane motivima otoka Braća, Bola i Murvice, a sam Branislav Dešković, čije ime nosi, prepoznat je kao istaknuti predstavnik hrvatskog kiparstva.

Bluesun kongresna dvorana, kapaciteta 1.200 mjesta, dodatno obogaćuje infrastrukturu destinacije i otvara prostor razvoju kongresnog i poslovnog turizma.

Sekundarna javna turistička infrastruktura uključuje prostorne cjeline i objekte koji nisu izvorno oblikovani za turizam, ali značajno pridonose njegovoj kvaliteti. Tu spadaju skup popaljenih kuća u Podbarju, pustinja Stipančić - Picokare, kompleks Dračeva luka, kao i brojne prostorne jedinice poput fontana, javnih česmi, pristupnih staza i sporednih prometnica. Ovi elementi povezuju glavne sadržaje te oblikuju svakodnevno iskustvo prostora za posjetitelje i lokalno stanovništvo.

3.5 Komunalna infrastruktura

3.5.1 Energetska infrastruktura

Sustav elektroopskrbe na području općine Bol obuhvaća **prijenosna i transformatorska postrojenja**, no unutar administrativnih granica općine ne postoje elektroprijenosne građevine. U neposrednoj blizini, na području općine Nerežišća, smješten je **dalekovod (DV) 110 kV**, koji iz uvale Slatina prelazi podzemskim kabelom do uvale Vela Travnica na otoku Hvaru.

U distribucijskom sustavu općine Bol nalaze se sljedeće elektroenergetske građevine:

- **DV 35 kV**, koji preko Vidove gore vodi do **transformatorske stanice (TS) "Bol" 35/10 kV**, te se dalje nastavlja kao **DV 35 kV** prema kabelskoj kućici (**KK**) u uvali Dračeva luka, odakle se nastavlja podzemskim kabelom prema otoku Hvaru.
- **Niskonaponska mreža 10/0,4 kV**, koja uključuje **14 distribucijskih trafostanica**, preko kojih se opskrbljuju krajnji korisnici. Daljnja izgradnja **TS 10/0,4 kV** vršit će se sukladno povećanju potrošnje električne energije i rastu broja korisnika.

Opće energetske potrebe procijenjene su prema sljedećim specifičnim opterećenjima:

- **Stambeni sektor:** 4 kW po domaćinstvu
- **Turistički kapaciteti:** 1 kW po ležaju
- **Gospodarske (poslovne) zone:** 0,04 kW/m² bruto površine
- **Športske zone:** 20 kW/ha

Opskrba krajnjih korisnika električnom energijom iz distribucijskih trafostanica realizira se putem **niskonaponske mreže**, koja se sastoji od **nadzemnih i podzemnih vodova**. Daljnje proširenje i rekonstrukcija **10 kV i niskonaponske mreže** odvijat će se sukladno razvojnim potrebama i gospodarskim aktivnostima na području općine.

S ciljem povećanja energetske neovisnosti i 12q0 +održivosti, na području općine Bol potrebno je u što većoj mjeri integrirati **alternativne izvore energije**, poput **sunčeve energije, energije mora i drugih obnovljivih resursa**.

Analiza potrošnje električne energije u Općini Bol u razdoblju od 2019. do 2024. godine, temeljena na podacima HEP-a, otkriva jasne trendove povezane s pandemijskim razdobljem, postpandemijskim oporavkom, sezonalnošću turizma te mogućim promjenama u strukturi i dinamici potrošnje. U nastavku slijedi detaljan pregled kretanja potrošnje po mjesecima, s naglaskom na ljetne mjesece koji imaju presudan utjecaj na ukupnu godišnju potrošnju, uz kratki osvrt na zimske mjesece te posebnu analizu za 2024. godinu.

Tablica 3 Potrošnja struje u Općini Bol po mjesecima u razdoblju od 2019. do 2024. godine

Mjesec	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Siječanj	773.086	780.196	735.419	807.071	838.389	869.453
Veljača	750.506	717.098	697.423	1.991.522	892.435	764.909
Ožujak	793.104	730.069	894.208	-37.526	952.055	913.304
Travanj	1.388.001	769.933	1.571.082	1.017.170	1.054.086	1.020.861
Svibanj	1.651.175	784.575	796.198	1.419.711	2.376.156	1.395.254
Lipanj	2.162.723	1.161.271	514.826	1.909.258	2.074.842	1.875.967
Srpanj	2.550.587	1.804.623	2.233.757	2.339.300	1.455.281	2.639.414

Mjesec	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Kolovoz	2.704.586	2.160.380	2.971.006	2.847.848	2.679.842	3.083.314
Rujan	2.490.847	944.127	1.855.168	1.902.087	1.848.663	1.857.816
Listopad	1.202.947	705.484	1.145.869	1.086.247	1.157.391	1.126.317
Studen	812.687	637.392	710.595	686.055	653.349	669.867
Prosinac	739.357	694.002	768.422	852.067	801.168	842.272
Ukupno:	18.019.606	11.889.150	14.893.973	16.820.810	16.783.657	17.058.748

Izvor: HEP

Tablica 4 Udio ljetnih mjeseci u ukupnoj potrošnji

Godina	Lipanj %	Srpanj %	Kolovoz %	Rujan %	Ukupno ljeto
2024.	11,00%	15,47%	18,07%	10,89%	55,43%
2023.	12,36%	8,67%	15,97%	11,01%	48,01%
2022.	11,35%	13,91%	16,93%	11,31%	53,50%
2021.	3,46%	15,00%	19,95%	12,46%	50,86%
2020.	9,77%	15,18%	18,17%	7,94%	51,06%
2019.	12,00%	14,15%	15,01%	13,82%	54,99%

Izvor: HEP

U promatranom razdoblju, lipanj je 2019. godine sudjelovao s visokih 12% u ukupnoj godišnjoj potrošnji, dok je 2020. taj udio drastično pao na svega 9,77%, kao posljedica smanjenog turističkog prometa u prvim pandemijskim mjesecima. Pad se dodatno produbio 2021. godine, kada lipanj čini svega 3,46% ukupne godišnje potrošnje, što je najniži udio tog mjeseca u analiziranom razdoblju. No već 2022. godine lipanj se vraća na 11,35%, da bi 2023. dosegao 12,36%, te 2024. zabilježio 11% udjela - što potvrđuje njegovu obnovljenu važnost u turističkoj sezoni. Srpanj u 2019. godini čini 14,15% ukupne potrošnje, a u 2020. njegov udio pada na 15,17%, no i dalje ostaje jedan od najsnažnijih mjeseci. U 2021. godini udio se povećava na 15,01%, a u 2022. doseže vrhunac s 13,68%, da bi u 2023. pao na 8,67%. Ipak, 2024. srpanj ponovno eksplodira, čineći 15,48% godišnje potrošnje, što ga vraća među najznačajnije mjesece u sezoni. Kolovoz je od samog početka imao najjači udio - 15,01% u 2019., što se kroz godine kreće između 15,66% u 2021. i 16,61% u 2022., dok u 2024. zadržava snažan udio od 16,61%, što potvrđuje njegovu ključnu ulogu u špici turističke sezone. Rujan je u 2019. bio izuzetno snažan s udjelom od 13,82%, ali u 2020. taj udio pada na 7,94%, a potom se polako vraća: 12,46% u 2021., 11,31% u 2022., i 10,99% u 2023., dok u 2024. čini 10,89% ukupne potrošnje. Promatrano zajedno, ljetni mjeseci u 2019. činili su gotovo 55% ukupne potrošnje, dok su u pandemijskoj 2020. pali na 38,8%, a potom se do 2024. godine stabilizirali na oko 54%, što ukazuje na oporavak turističke aktivnosti i sezonskog pritiska na mrežu.

Usporedno s ljetnim mjesecima, zimski mjeseci (siječanj, veljača, studeni i prosinac) bilježe stabilnije i manje udjele u ukupnoj potrošnji, ali se u pandemijskom razdoblju njihov relativni značaj povećava. Tako siječanj, koji je 2019. činio 4,29% ukupne potrošnje, u 2020. raste na 6,56%, a potom se stabilizira između 4,94% i 5,10% u idućim godinama. Veljača se kreće u rasponu od 4,16% u 2019. do 5,60% u 2024., dok ožujak, iako tehnički nije strogo zimski mjesec, raste s 4,40% na 7,63% tijekom pandemije i zatim se stabilizira na nešto nižim vrijednostima. Studeni i prosinac u 2019. zajedno čine oko 8,6% godišnje potrošnje, a taj udio se zadržava na sličnim razinama kroz godine, osim u 2020., kada imaju nešto veći relativni značaj. To potvrđuje pretpostavku da su zimi oscilacije manje i da potrošnja u ovom dijelu godine ne varira značajno, osim u slučajevima kada je turistička sezona naglo smanjena, kao što je bio slučaj 2020.

Tijekom 2024. godine ukupna potrošnja električne energije u Općini Bol iznosila je 17.058.748 kilovatsati. Struktura potrošnje jasno potvrđuje izraženu sezonalnost, karakterističnu za turistička odredišta, s dominacijom ljetnih mjeseci. Najveći udio zabilježen je u srpnju i kolovozu, s 15,47% i 18,07%, čime su ti mjeseci postali energetski najintenzivniji dio godine. Slijede lipanj s 11% i rujana s 10,89%, što znači da su ljetni mjeseci zajednički generirali gotovo 54% ukupne godišnje potrošnje. Ovi podaci potvrđuju izravan

utjecaj turističke aktivnosti, smještajnih kapaciteta i sezonskog kretanja stanovništva na potrošnju energije.

Ostatak godine pokazuje ravnomjerniju raspodjelu. Svibanj, iako je prethodnih godina bilježio snažniju potrošnju, u 2024. bilježi udio od 8,18%, ali uz pad od 41,3% u odnosu na prethodnu godinu, što može upućivati na promjenu u dinamici početka turističke sezone. Listopad s udjelom od 6,60% nastavlja igrati značajnu ulogu kao produžetak sezone. Zimski mjeseci - siječanj, veljača, studeni i prosinac - zajedno čine oko 18,4% godišnje potrošnje, uz blage međugodišnje oscilacije koje su povezane s osnovnim potrebama stalnog stanovništva.

Pojedinačna kretanja u odnosu na 2023. pokazuju rast potrošnje u siječnju (3,7%), srpnju (81,4%) i kolovožu (15,1%), dok najveći pad bilježi svibanj. Stabilan rujan, te umjeren rast potrošnje u listopadu, studenom i prosincu upućuju na uravnoteženu potrošnju u prijelaznim razdobljima. Sveukupno, 2024. godina potvrđuje snažnu koncentraciju potrošnje u srcu turističke sezone, uz određene promjene u obrascima potrošnje u predsezoni.

Strukturno promatrano, najveće promjene u udjelima odnose se upravo na ljetne mjesece, čiji je značaj u ukupnoj potrošnji izrazito osjetljiv na sezonske čimbenike i turističku dinamiku. Najniže vrijednosti zabilježene su u 2020. i 2021. kada pandemija COVID-19 ograničava dolazak turista i rad uslužnih djelatnosti. U 2022. dolazi do snažnog oporavka, koji se nastavlja u 2023. i 2024., kada ljetni mjeseci ponovno dominiraju ukupnom godišnjom potrošnjom. Udio proljetnih i jesenskih mjeseci, kao što su travanj, svibanj i listopad, pokazuje visoku promjenjivost, što može upućivati na promjene u predsezoni i post-sezoni, dok zimski mjeseci ostaju relativno stabilni i imaju niži, ali konzistentan udio u strukturi potrošnje.

3.5.2 Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta

Razvoj širokopojasnih usluga od iznimnog je značaja za gospodarski razvoj općine Bol. Najnovije širokopojasne potrebe (obrazovanje putem interneta, rad od kuće, televizija visoke kakvoće, društveno umrežavanja i drugo) zahtijevaju odgovarajuće prijenosne kapacitete više od 20 Mbit/s koje je moguće ostvariti uz pomoć pristupne infrastrukture i bežičnih tehnologije nove generacije.

Središnje područje Bola, osobito uz obalu i u naseljenijim dijelovima, ima vrlo dobru pokrivenost fiksnom širokopojasnom mrežom. U tim dijelovima dostupne su brzine od 100 Mbit/s do 300 Mbit/s, pa sve do 1 Gbit/s, pri čemu usluge pruža više operatora. Pojedini dijelovi naselja imaju i pristup brzinama od 1 Gbit/s do 10 Gbit/s, što znači da je dostupna iznimno brza infrastruktura, pogodna za zahtjevnije korisnike.

Nadalje, vidljive su i zone s pristupom brzinama između 30 Mbit/s i 100 Mbit/s, kao i između 10 Mbit/s i 30 Mbit/s, s tim da su u tim područjima često prisutna dva ili više operatera, što korisnicima omogućuje izbor pružatelja usluge.

Na rubnim dijelovima općine Bol te u manje naseljenim zonama fiksna mreža postaje rjeđa, pa su ta područja označena kao oslonjena na pokretnu mrežu, u rasponu brzina od 2 Mbit/s do 30 Mbit/s, a dostupnost je osigurana od strane jednog ili više operatora.

Općina Bol ima vrlo razvijenu mrežnu infrastrukturu u svom urbanom dijelu s dostupnim vrlo visokim brzinama i konkurencijom među pružateljima usluga, dok periferni dijelovi općine imaju slabiju fiksnu pokrivenost i oslanjaju se primarno na mobilne mreže.

Slika 1 Dostupnost širokopojasnog pristupa

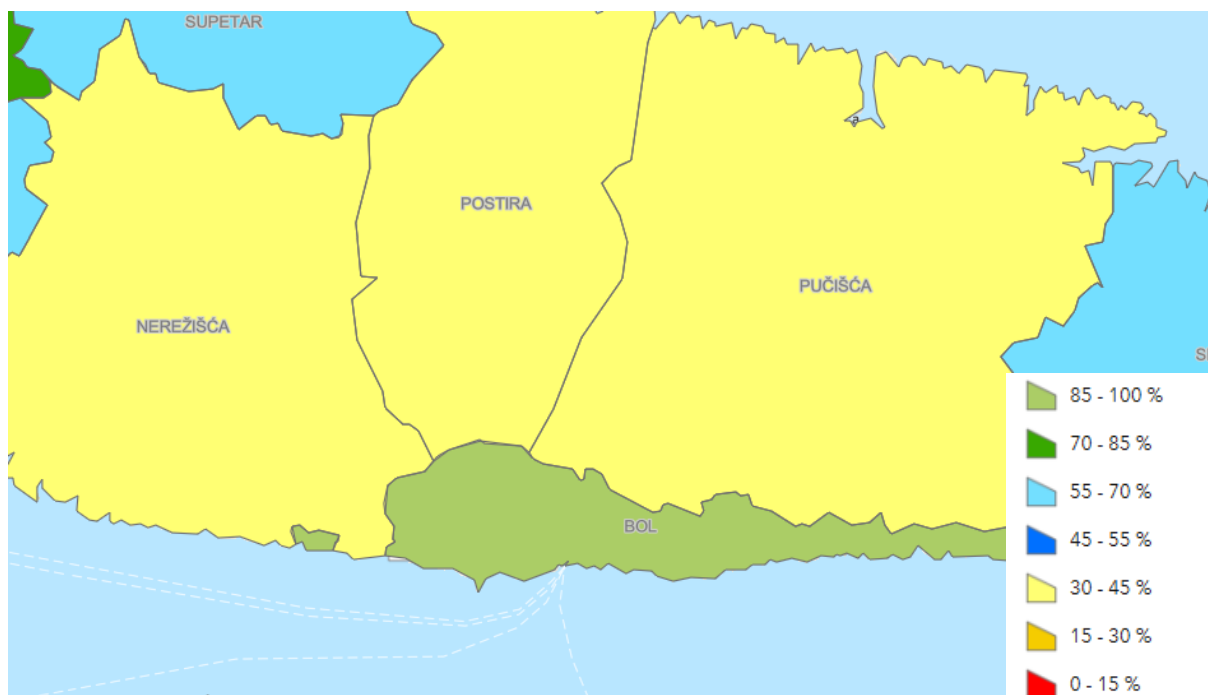

Izvor: <http://www.hakom.hr/> (28.04.2025.), obrada UHY Savjetovanje

U općini Bol, postotak kućanstava koja imaju ugovoren nepokretni širokopojasni pristup iznosi između 70 % i 85 %. To je prikazano tamnozelenom bojom na slici.

Ovaj podatak ukazuje na to da velika većina kućanstava u općini koristi fiksni širokopojasni internet, što znači da je infrastruktura dobro iskorištena i da postoji visoka razina uključenosti stanovništva u digitalne komunikacijske usluge. Time se potvrđuje da tehnička dostupnost širokopojasnog pristupa u Bolu prati i stvarnu razinu ugovorenih priključaka u kućanstvima.

Slika 2 Postotak kućanstava s ugovorenim nepokretnim širokopojasnim pristupom

Izvor: <http://www.hakom.hr/> (28.04.2025.), obrada UHY Savjetovanje

3.5.3 Vodoopskrba

Splitsko-dalmatinska županija je područje krškog reljefa bogato oborinama, značajan dio vode procjeđuje se kroz pukotine vapnenačkih stijena i otječe podzemnim tokovima, što otežava površinsko prikupljanje vode. Međutim, krška polja djeluju kao prirodni rezervoari, gdje se voda zadržava, drenira kroz podzemne sustave i pojavljuje u obliku izvora, koji predstavljaju ključne točke vodoopskrbe. Među najvažnijim izvorima ističe se Jadro, izvori Kosinac i Ruda, izvor Opačac te izvor rijeke Cetine.

Vodoopskrbna infrastruktura Općine Bol integralni je segment šireg vodoopskrbnog sustava otoka Brača, koji pripada regionalnom vodovodu Omiš - Brač - Hvar - Šolta (Vis) kod kojeg rijeka Cetina igra ključnu ulogu. Ovaj sustav karakterizira izražena sezonska varijabilnost u potrošnji vode. Maksimalni kapacitet u vršnom opterećenju trenutno iznosi približno 630 l/s. Vodozahvat za sustav smješten je unutar zasunske komore HE Zakućac, odakle se voda transportira čeličnim cjevovodom promjera 800 mm do uređaja za pročišćavanje Zagrad, koji se nalazi na nadmorskoj visini od 240 m. Trenutni kapacitet tog uređaja je 630 l/s, dok je planirano povećanje na 1050 l/s. Od postrojenja za pročišćavanje do priobalnog područja Priko izgrađen je čelični transportni cjevovod promjera 500 mm, iz kojeg se odvaja više sekundarnih vodova za Omiš zapad, Omiš istok i Brač. Morski prijelaz izveden je putem četiri podmorska cjevovoda, od kojih jedan ima presjek 170 mm, dva su promjera 202 mm, a najveći ima 388 mm.

Distribucija kapaciteta uređaja Zagrad trenutno je raspoređena na sljedeći način:

- Omiš: 250 l/s
- Brač: 210 l/s
- Hvar (Vis): 143 l/s
- Šolta: 27 l/s

Ukupni rezervirani kapacitet za opskrbu otoka iznosi 380 l/s, koji se primarno dovodi do Brača. Veći dio sustava funkcionira na gravitacijskom principu, pri čemu je njegov maksimalni učinak 280 - 300 l/s. U razdobljima intenzivne potrošnje dodatno se aktivira crpna stanica Trstena, čime se povećava ukupni dotok na 380 l/s. Ova crpna stanica distribuira vodu do vodospreme Brač, koristeći transportni cjevovod promjera 488 mm. Vodosprema Brač predstavlja ključnu akumulacijsku građevinu vodoopskrbnog sustava otoka Brača.

Smještena je na 146 m n.m., a njezin kapacitet iznosi $2 \times 2000 \text{ m}^3$. Od nje se vode tri primarna magistralna ogranka:

- Istočni ogranak: od vodospreme Brač do Sumartina, cjevovodnog profila 250-200 mm, ukupne duljine 26.100 m.
- Zapadni ogranak: proteže se od vodospreme Brač do Milne, a zatim dalj prema otoku Šolti, s cjevovodima promjera 400 - 150 mm, ukupne duljine 22.975 m.
- Južni ogranak: vodi od vodospreme Brač prema Bolu te nastavlja prema otoku Hvaru, s cjevovodom promjera 400 - 450 mm. Ukupna duljina ovog ogranka je 13.570 m, pri čemu značajan segment prolazi kroz tunel Vidova gora, dug 9543 m i promjera 230 cm.

Trgovačko društvo Vodovod Brač d.o.o, Supetar, Mladen Vodanović 23 vrši usluge dovoda i distribucije pitke vode na području Općine Bol.

Opskrba se realizira putem južnog magistralnog ogranka, pri čemu se koriste dvije vodospreme:

- Vodosprema Bol 1 - osigurava opskrbu nižih zona naselja. Kota dna spremnika iznosi 75 m n.m., a zapremnina je $2 \times 1000 \text{ m}^3$.
- Vodosprema Bol 2 - namijenjena je višim dijelovima naselja, s kotom dna na 125 m n.m. i kapacitetom $2 \times 250 \text{ m}^3$.

Planirani infrastrukturni zahvati na južnom ogranku u okviru Općine Bol uključuju vodoopskrbni podsustav Murvica s crpnom stanicom Tunel i novim podmorskim cjevovodom za Hvar. Ova nadogradnja ima ključnu ulogu u povećanju kapaciteta prijenosa vode za Bol, Murvicu i otok Hvar, omogućujući dodatnih 231 l/s, od čega 88 l/s pripada južnom magistralnom ogranku. Osiguranje dostatnih količina vode predstavlja

temeljni preduvjet za daljnji razvoj područja, s naglaskom na sektor turizma i poljoprivrede. Buduće potrebe za vodom potrebno je definirati na temelju standardiziranih prosječnih dnevnih potrošnji, u korelaciji s projekcijama demografskog rasta i turističkog razvoja, koje će se razmatrati u okviru izrade Prostornog plana uređenja Općine Bol (PPUO Bol). Za procjenu budućih potreba treba primjenjivati standardne metodologije određivanja srednjih dnevnih potrošnji, kako bi se osigurala održiva i učinkovita vodoopskrba.

Tablica 5 Potrošnja vode u Općini Bol po mjesecima u razdoblju od 2019. do 2024. godine

Mjesec	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Siječanj	2.223	8.558	7.218	8.613	7.516	8.243
Veljača	12.916	8.589	7.854	9.141	7.947	9.441
Ožujak	11.990	10.977	9.892	12.625	11.125	9.988
Travanj	21.366	14.100	13.016	18.408	22.325	23.289
Svibanj	25.785	15.638	21.685	37.021	34.839	47.412
Lipanj	55.091	31.635	44.704	60.388	49.321	63.079
Srpanj	82.354	62.738	79.844	86.368	78.992	85.364
Kolovoz	94.927	69.937	88.704	103.554	95.691	97.875
Rujan	63.841	37.659	55.323	60.570	77.413	61.825
Listopad	27.806	11.837	28.170	27.616	29.950	28.317
Studen	12.415	9.773	12.379	12.118	13.894	10.363
Prosinac	10.611	9.826	8.481	8.136	9.103	8.288
Ukupno:	421.325	291.267	377.270	444.558	438.116	453.484

Izvor: Vodovod Brač d.o.o

Tablica 6 Udio ljetnih mjeseci u ukupnoj potrošnji

Godina	Lipanj %	Srpanj %	Kolovoz %	Rujan %	Ukupno ljeto
2024.	13,91%	18,82%	21,58%	13,63%	67,95%
2023.	11,26%	18,03%	21,84%	17,67%	68,80%
2022.	13,58%	19,43%	23,29%	13,62%	69,93%
2021.	11,85%	21,16%	23,51%	14,66%	71,19%
2020.	10,86%	21,54%	24,01%	14,66%	70,58%
2019.	13,08%	19,55%	22,53%	15,15%	70,31%

Izvor: Vodovod Brač d.o.o

Ukupna godišnja potrošnja vode pokazuje izražene oscilacije kroz promatrani period. U 2019. godini ukupna potrošnja iznosila je 421.325 m³, nakon čega je 2020. zabilježen snažan pad na 291.267 m³, što predstavlja smanjenje od 30,87 %, vjerojatno uzrokovano smanjenom turističkom aktivnošću i općim zatvaranjima zbog pandemije COVID-19. Već 2021. bilježi se djelomični oporavak, s potrošnjom od 377.270 m³ (29,5 % u odnosu na 2020.), a 2022. donosi daljnji rast na 444.558 m³ (17,8 % u odnosu na 2021.). Godina 2023. bilježi blagi pad na 438.116 m³ (1,4 % u odnosu na 2022.), dok je u 2024. do sada zabilježena najviša godišnja potrošnja 453.484 m³, što je povećanje od 3,5 % u odnosu na 2023.

Analizom udjela pojedinih mjeseci u godišnjoj potrošnji za razdoblje od 2019. do 2023. godine, može se uočiti stabilan sezonski obrazac. U 2019. godini najveći udio u ukupnoj potrošnji imaju ljetni mjeseci:

kolovoz (22,5 %), srpanj (19,5 %), lipanj (13,08 %) i rujan (15,15 %). Zajedno čine 70,31 % ukupne godišnje potrošnje. U 2020. godini, iako s nižim apsolutnim vrijednostima, udjeli ljetnih mjeseci ostaju značajni: kolovoz (24,01 %), srpanj (21,54 %), lipanj (10,86 %) i rujan (12,93 %), što ukupno iznosi 69,34 %. Godine 2021. ti mjeseci čine 71,19 % ukupne potrošnje, s istim redoslijedom važnosti. U 2022. godini udio ljetnih mjeseci neznatno se smanjuje na 69,93 %, dok 2023. čine 68,80 %. Ovi podaci potvrđuju jaku sezonalnost potrošnje vode, s kulminacijom u srpnju i kolovozu, kada su turistički kapaciteti najopterećeniji.

Promatrajući sezonske obrasce, zimski mjeseci (siječanj, veljača, prosinac) u svim godinama imaju znatno manji udio, koji varira između 5 i 8 % godišnje potrošnje. Proljetni mjeseci (ožujak, travanj, svibanj) pokazuju postupni porast potrošnje kako se približava ljeto, s udjelima od 10 do 17 %. Jesenski mjeseci (rujan, listopad, studeni) bilježe pad nakon turističke sezone, pri čemu rujan zadržava visoku potrošnju (između 12 i 15 %), dok listopad i studeni zajedno imaju skromniji doprinos ukupnoj potrošnji.

Detaljna analiza ljetnih mjeseci otkriva sljedeće trendove. U apsolutnim vrijednostima, kolovoz je u svim godinama mjesec s najvećom potrošnjom vode. Najviša zabilježena potrošnja u kolovozu bila je 103.554 m³ u 2022. godini, a najniža 69.937 m³ u 2020. U srpnju, maksimum je dosegnut 2022. s 86.368 m³, a minimum iste 2020. godine s 62.738 m³. Lipanj je varirao između 31.635 m³ (2020.) i 63.079 m³ (2024.), dok je rujan također imao najvišu vrijednost 2023. (77.413 m³), a najnižu 2020. (37.659 m³). Ovi podaci upućuju na snažan oporavak turističke aktivnosti nakon pandemije, s vrhuncem 2022., a zatim blago smanjenje 2023., praćeno novim rastom u 2024.

Tablica 7 Potrošnja i broj priključaka za vodu u stambenim objektima u Općini Bol, u 2024. godini po mjesecima

Mjesec	Ukupna potrošnja m ³	Ukupan broj priključaka	Broj priključaka bez potrošnje
Siječanj	8.243	2.202	0
Veljača	9.441	2.202	0
Ožujak	9.988	2.202	0
Travanj	23.289	2.202	0
Svibanj	47.412	2.202	0
Lipanj	63.079	2.202	0
Srpanj	85.364	2.202	0
Kolovoz	97.875	2.202	0
Rujan	61.825	2.202	0
Listopad	28.317	2.202	0
Studen	10.363	2.202	0
Prosinac	8.288	2.202	0
UKUPNO	453.484		

Izvor: Vodovod Brač d.o.o.

U izvještajnom razdoblju 2024. godine, ukupni volumen potrošnje vode u Bolu zabilježen je na razini od 453.484 m³. Sustav vodoopskrbe opsluživao je konstantan broj od 2.202 priključka. Analiza podataka ukazuje na to da nije zabilježen nijedan priključak s nultom potrošnjom vode tijekom svih mjeseci, što potvrđuje kontinuiranu aktivnost svih korisnika.

Potrošnja vode jasno pokazuje sezonalne oscilacije koje su usko povezane s turističkom sezonom. Tijekom zimskih mjeseci (siječanj, veljača, prosinac), potrošnja je značajno niža, dok ljetni mjeseci bilježe nagli porast potrošnje.

Potrošnja u zimskim mjesecima:

- Siječanj: 8.243 m³ (1,8% godišnje potrošnje)
- Veljača: 9.441 m³ (2,1% godišnje potrošnje)
- Ožujak: 9.988 m³ (2,2% godišnje potrošnje)
- Prosinac: 8.288 m³ (1,8% godišnje potrošnje)

Ukupno, potrošnja tijekom ovih mjeseci iznosi 35.960 m³, što predstavlja samo 7,9% ukupne godišnje potrošnje.

Potrošnja u proljetnim i jesenskim mjesecima:

- Travanj: 23.289 m³ (5,1% godišnje potrošnje)
- Svibanj: 47.412 m³ (10,5% godišnje potrošnje)
- Rujan: 61.825 m³ (13,6% godišnje potrošnje)
- Listopad: 28.317 m³ (6,2% godišnje potrošnje)
- Studeni: 10.363 m³ (2,3% godišnje potrošnje)

Ovi mjeseci predstavljaju prijelazna razdoblja, gdje se potrošnja povećava uoči ljeta i postupno smanjuje nakon vrhunca sezone. Zajedno, potrošnja u ovim mjesecima čini 37,7% ukupne godišnje potrošnje.

Potrošnja u ljetnim mjesecima - ključnim za turizam:

- Lipanj: 63.079 m³ (13,9% godišnje potrošnje)
- Srpanj: 85.364 m³ (18,8% godišnje potrošnje)
- Kolovoz: 97.875 m³ (21,6% godišnje potrošnje)

Potrošnja vode doseže vrhunac u kolovozu, kada je zabilježeno 97.875 m³, što čini 21,6% ukupne godišnje potrošnje. U usporedbi s prosječnom mjesečnom potrošnjom u zimskim mjesecima (oko 9.000 m³), kolovoz troši više od 10 puta više vode. Srpanj i lipanj također bilježe visoke vrijednosti, s ukupnom potrošnjom od 148.443 m³ u ta dva mjeseca.

Ljetna sezona (lipanj, srpanj, kolovoz) zajedno čini 54,3% ukupne godišnje potrošnje, što jasno potvrđuje ogroman utjecaj turizma na potrošnju vode.

Analiza podataka jasno identificira sezonski obrazac potrošnje vode u Bolu, s minimalnom potrošnjom tijekom zime i značajnim povećanjem tijekom ljetne sezone. Dominantan udio ljetne potrošnje (preko 50%) ukazuje na ključnu ulogu turizma.

Ova analiza pruža temelj za razvoj strategija upravljanja vodnim resursima, optimizaciju infrastrukture i implementaciju ekoloških mjera usmjerenih na održivost vodoopskrbnog sustava u Bolu, s posebnim naglaskom na vršna razdoblja turističke aktivnosti.

3.5.4 Odvodnja

Važan aspekt komunalne infrastrukture čini sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Prema podacima Ministarstva zaštite okoliša i energetike, na području Hrvatske djeluje mnogo uređaja za pročišćavanje otpadnih voda različitih kapaciteta, koji osiguravaju učinkovitu eliminaciju onečišćujućih tvari prije ispuštanja obrađene vode u prirodni okoliš. U urbanim sredinama, odvodnja se provodi putem kanalizacijskih mreža, koje transportiraju otpadne vode do postrojenja za pročišćavanje, dok se u ruralnim područjima i manjim naseljima i dalje u značajnoj mjeri koriste septičke jame i jednostavniji sustavi obrade otpadnih voda.

Najveći dio naselja Bol, uključujući hotelski kompleks, obuhvaćen je postojećim kanalizacijskim sustavom, koji je koncipiran kao razdjelnog tipa, ali uključuje i dio oborinskih voda. Sustav se sastoji od:

- sabirne gravitacijske mreže, koja primarno prikuplja sanitarne otpadne vode, te
- obalnog kolektora promjera Ø 200 - 300 mm, koji transportira prikupljene otpadne vode do postojećeg podmorskog ispusta duljine 1175 m.

Izgradnja sustava fekalne kanalizacije u Bolu započela je 1978. godine. Budući da obalni kolektor u najvećoj mjeri prati obalnu liniju, unutar sustava su integrirane dvije crpne stanice koje omogućuju transport otpadnih voda do ispusta, smještenog na spoju glavnih ogranka mjesnog kolektora. Na toj lokaciji izgrađena je i centralna crpna stanica, koja osigurava ispuštanje podzemnih voda u more.

Za funkcionalno zaokruživanje kanalizacijskog sustava naselja Bol nužno je implementirati rješenje za pročišćavanje otpadnih voda. U tu svrhu planirana je izgradnja uređaja za mehanički predtretman otpadnih voda, koji bi bio smješten u zatvorenom objektu na lokaciji postojeće centralne crpne stanice podmorskog ispusta.

3.5.5 Gospodarenje otpadom

Prema podacima Ministarstva zaštite okoliša i energetike, godišnje se u Hrvatskoj proizvede oko 1,6 milijuna tona komunalnog otpada. Iako se reciklaža otpada povećava, još uvijek veliki dio otpada završava na odlagalištima. Cilj je do 2025. godine reciklirati najmanje 50% komunalnog otpada. Jedan od glavnih ciljeva je smanjenje količine otpada koji završava na odlagalištima kroz povećanje reciklaže i uporabe. Edukacija građana o važnosti reciklaže i pravilnog odlaganja otpada također je ključna. Unapređenje postojeće i izgradnja nove infrastrukture, poput CGO-a i reciklažnih dvorišta, od velike su važnosti, kao i uvođenje strožih propisa i standarda za gospodarenje otpadom kako bi se uskladilo s EU direktivama

Turizam značajno pridonosi generiranju otpada u Hrvatskoj, posebno u popularnim destinacijama kao što je Bol. Istraživanje povezanosti intenziteta turizma i količine komunalnog otpada u pet vodećih turističkih gradova Hrvatske: Zagrebu, Poreču, Rovinju, Splitu (*A Comparative Analysis of Target Scenarios for Municipal Waste Reduction in Croatia's Leading Tourist Towns; Smoljko, Sedlar; 2024*) za period od 2015. do 2021. pokazala je kako količina otpada tijekom turističke sezone može biti i do 22-55% veća nego izvan sezone. Plan gospodarenja otpadom Općine Bol za razdoblje 2017.-2022. donesen je 17. rujna 2018. godine i objavljen u Službenom glasniku broj 8/18. Ključni ciljevi plana uključuju sprječavanje nastanka otpada, smanjenje ukupne mase otpada koji se odlaže na odlagališta, redukciju emisija onečišćujućih tvari u okoliš te minimiziranje rizika za zdravlje ljudi i ekosustav.

Na području općine Bol, djelatnost javne usluge gospodarenja otpadom, koja obuhvaća prikupljanje miješanog komunalnog otpada, biorazgradivog otpada, odvojeno prikupljanje reciklabilnog otpada te sakupljanje krupnog (glomaznog) otpada, provodi Michieli-Tomić d.o.o., sa sjedištem u Gornjem Humcu, Gornji Humac 37.

Općina Bol implementirala je sustav prikupljanja otpada na kućnom pragu, koristeći čipirane kante zapremnine 120 litara. Korisnici su obvezni spremnike držati na vlastitom privatnom posjedu dok ne dostignu puni kapacitet, nakon čega ih iznose na definiranu javnu površinu, s koje se organizirano prazne. Sav ostali otpad kućanstva su dužna odvojeno prikupljati i odlagati na zelenim otocima.

Prikupljeni otpad odvozi se na odlagalište Košer, smješteno na području općine Pučišća.

Tablica 8 Ukupna proizvodnja otpada po mjesecima za Općinu Bol za 2024. godin

Mjesec	Tona otpada
Siječanj	30
Veljača	35
Ožujak	40
Travanj	45
Svibanj	60
Lipanj	70
Srpanj	100
Kolovoz	120
Rujan	90
Listopad	80
Studen	50
Prosinac	40
UKUPNO	760

Izvor: Michieli-Tomić d.o.o.

U 2024. godini, Općina Bol zabilježila je ukupnu proizvodnju otpada od 760 tona. Podaci jasno ukazuju na izraženu sezonsku varijabilnost, s naglim porastom količine otpada tijekom ljetnih mjeseci, što je direktno povezano s povećanjem turističkog prometa i intenziviranjem gospodarskih aktivnosti.

Količina otpada značajno varira tijekom godine, s najnižim vrijednostima u zimskim mjesecima te izrazitim porastom u ljetnim mjesecima, posebno tijekom vrhunca turističke sezone.

- Zimski mjeseci (siječanj, veljača, studeni, prosinac)
- Siječanj: 30 t (3,9% godišnje proizvodnje otpada)
- Veljača: 35 t (4,6%)
- Studeni: 50 t (6,6%)
- Prosinac: 40 t (5,3%)

Ukupna količina otpada proizvedena u zimskim mjesecima iznosi 155 t, što čini 20,4% ukupne godišnje količine otpada.

- Proljetni i jesenski mjeseci (ožujak, travanj, svibanj, rujan, listopad)
- Ožujak: 40 t (5,3%)
- Travanj: 45 t (5,9%)
- Svibanj: 60 t (7,9%)
- Rujan: 90 t (11,8%)
- Listopad: 80 t (10,5%)

Ukupna količina otpada u ovim mjesecima iznosi 315 t, što čini 41,4% ukupne godišnje proizvodnje otpada. Potrošnja u rujnu i listopadu ostaje značajno visoka zbog postupnog smanjenja turističke aktivnosti, ali i prisutnosti postsezonskih događanja i aktivnosti lokalnog stanovništva.

- Ljetni mjeseci - vrhunac turističke sezone (lipanj, srpanj, kolovoz)
- Lipanj: 70 t (9,2%)
- Srpanj: 100 t (13,2%)
- Kolovoz: 120 t (15,8%)

Tijekom ljetnih mjeseci proizvedeno je ukupno 290 t otpada, što čini 38,2% ukupne godišnje količine otpada. Najveća količina otpada zabilježena je u kolovozu, kada je proizvedeno 120 t, što predstavlja 15,8% godišnje proizvodnje otpada.

Prikazani podaci jasno ukazuju na sezonsku fluktuaciju u proizvodnji otpada, koja izravno korelira s intenzitetom turističke aktivnosti. Ljetni mjeseci (lipanj, srpanj i kolovoz) generiraju više od 38% ukupne godišnje količine otpada, što potvrđuje značajan utjecaj sezonskog priljeva turista na lokalni sustav gospodarenja otpadom. Posebno se ističe ekstremna disproporcija između zimskih i ljetnih mjeseci. Primjerice, u kolovozu je proizvedeno 120 tona otpada, što je četverostruko više u usporedbi sa siječnjem (30 t). Osim vrhunca u ljetnim mjesecima, primjetan je i postsezonski učinak, pri čemu rujan (90 t) i listopad (80 t) zadržavaju povišene razine otpada (11,8% i 10,5% ukupne godišnje proizvodnje).

Veliki priljev turista generira znatno veće količine otpada, što može dovesti do vizualne degradacije prostora, otežanog zbrinjavanja otpada i rizika po ljudsko zdravlje. Zbog toga je kroz anketu ispitano u kojoj mjeri lokalno stanovništvo percipira neprimjereno odlaganje otpada kao problem tijekom turističke sezone.

Rezultati pokazuju da 85,5 % stanovnika smatra neprimjereno odlaganje otpada problemom - 52,2 % kao veliki, a 33,3 % kao mali problem. Za 14,5 % ispitanika otpad nije problem.

Tablica 9 Iritacija neprimjereno odloženim otpadom, udio odgovora ispitanika %

Predstavlja li neprimjereno odloženi otpad tijekom turističke sezone problem za lokalno stanovništvo	Udio
Veliki problem	52,2
Mali problem	33,3
Nije problem	14,5
Ukupno	100,0

Izvor: Istraživanje stavova lokalnog stanovništva o turizmu i utjecaju turizma na kvalitetu života, obrada UHY savjetovanje

3.6 Prometna infrastruktura

Prometna infrastruktura u Bolu ključan je faktor u povezivanju ovog turističkog središta s ostalim dijelovima otoka Brača i kopnom. Bol je specifičan po svojoj izdvojenoj lokaciji na južnoj obali otoka.

Brač ima oko 150 km cesta koje međusobno povezuju sva naselja i sve prirodne i kulturne spomeničke predjele.

Cirkulacija glavnog cestovnog prometa iz Bola odvija se državnom cestom D115 Bol - Supetar kao glavnim pravcem povezivanja mjesta sa ostalim mjestima na otoku, posebice Supetrom kao glavnom lukom otoka (i uspostavljanjem trajektne veze sa regionalnim središtem Splitom). Cesta Bol - Gornji Humac povezuje naselje s unutrašnjošću otoka i državnom cestom D113 (11,4 km), koja dalje vodi do Supetra. Prometna mreža u samoj općini sastoji se od lokalnih i pristupnih cesta, pri čemu je dio obalne prometnice namijenjen pješacima i biciklistima kako bi se smanjio pritisak cestovnog prometa u turističkoj sezoni.

Državna cesta D115 je prometnica od državnog značaja te je u njejoj nadležnosti. Cirkulacija unutar mjesta odvija se županijskom cestom ŽC- 6191, uspostavljanjem cestovne komunikacije sa Murvicom i Turističkom zonom od Borka do Zlatnog rata na zapadu. Povezivanje sa istočnim dijelom naselja odvija se cestovnom komunikacijom lokalnog karaktera.

Slika 3 Javne ceste na području Općine Bol

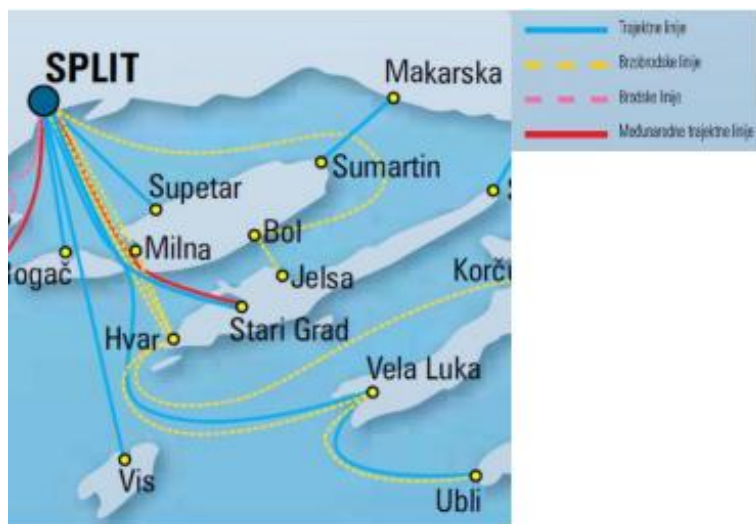
Izvor: Plan razvoja Općine Bol za razdoblje 2021.-2027.

Bol ima luku otvorenu za javni promet, koja omogućuje vez brodovima, katamaranima i jahtama. Nalazi se na južnoj strani otoka Brača, na njegovom centralnom dijelu. Lučka uprava Splitsko-dalmatinske županije osigurala je sufinanciranje iz sredstava Europske unije za projekt dogradnje luke Bol, kojim će se znatno unaprijediti izgled i funkcionalnost lučkog područja. Dogradnja luke uključuje izgradnju glavnog i

sekundarnog lukobrana, vanjskog veza za javni linijski promet te spojne dionice prema postojećoj obali. U sklopu projekta predviđena je i izgradnja unutarnje operative obale, zaobalnih površina luke te pristupnog gata i utvrđice. Također, planira se izgradnja dviju zgrada na kopnu mješovite namjene. Provedba projekta osigurat će bolju prometnu povezanost i višu kvalitetu života za stanovnike Bola.

Državna katamaranska linija br. 9603 povezuje Bol sa Splitom i Jelsom na Hvaru tijekom cijele godine. U ljetnim mjesecima privatna katamaranska linija povezuje Bol sa Sućurajem, Korčulom, Splitom, Dubrovnikom, Makarskom i Pomenom na Mljetu. Osim glavne luke, u Bolu se nalaze i manja privezišta za lokalne ribare, privatne brodove i nautičare.

Slika 4 Trajektne i brzobrodске linije na otoku Braču

Izvor: Plan tranzicije prema čistoj energiji, Otok Brač

Bol je omiljeno odredište za jednodnevne izletnike s mora. Tijekom vršnih ljetnih dana u luku pristaje veći broj izletničkih brodova, koji se zadržavaju od oko 12 do 16 sati, dok u jutarnjim satima pristižu minikruzeri, a tijekom dana i autobusi s nekoliko stotina gostiju. Katamaranske linije koje povezuju Bol s drugim jadranskim destinacijama dodatno pojačavaju dolazak jednodневnih posjetitelja.

U blizini Bola nalazi se Zračna luka Brač, koja omogućuje sezonske letove prema hrvatskim i europskim destinacijama. Iako se zračna luka ne koristi tijekom cijele godine za redovne linije, njezina uloga raste u ljetnim mjesecima kada se povećava broj charter i privatnih letova.

Zračno pristanište Brač, ukupne površine od 400.000 m², smješteno je na Veškom polju, 541m iznad mora. Zračna luka Brač osnovana je 1993. godine i ujedno je najmlađa zračna luka za komercijalni promet u Hrvatskoj. Svake godine ovaj aerodrom ostvaruje uzastopni rast prometa. Zbog relativno male sletne piste koja je dugačka 1.450 metara, ovaj aerodrom može primiti zrakoplove kapaciteta do 100 putnika, što podrazumijeva male i srednje avione, s mogućnošću polijetanja i slijetanja noću.

Slika 5 Zračna luka Brač

Izvor: <https://www.airport-brac.hr/>

Turizam stvara značajan pritisak na prometnu infrastrukturu i doprinosi nastanku gužvi koje mogu negativno utjecati na kvalitetu života lokalnog stanovništva te na iskustvo boravka turista. Zbog toga su kroz anketno istraživanje analizirani stavovi stanovnika i posjetitelja o prometnim gužvama i dostupnosti parkirališta, a provedeno je i posebno mjerenje iskorištenosti parkirališta u razdoblju vršne turističke sezone.

Rezultati ankete pokazuju da **78,3 % stanovnika gužvu u prometu smatra problemom** - od toga 42,0 % kao mali, a 36,2 % kao veliki problem. Za 21,0 % stanovnika gužva nije problem, dok 0,7 % nije imalo stav o ovom pitanju.

Tablica 10 Iritacija gužvom u prometu tijekom turističke sezone, udio odgovora ispitanika %

Stav stanovnika o gužvama u prometu tijekom turističke sezone	Udio
Veliki problem	36,2 %
Mali problem	42,0 %
Nije problem	21,0 %
Ne znam/ne mogu ocijeniti	0,7 %
Ukupno	100,0

Izvor: Istraživanje stavova lokalnog stanovništva o turizmu i utjecaju turizma na kvalitetu života, obrada UHY savjetovanje

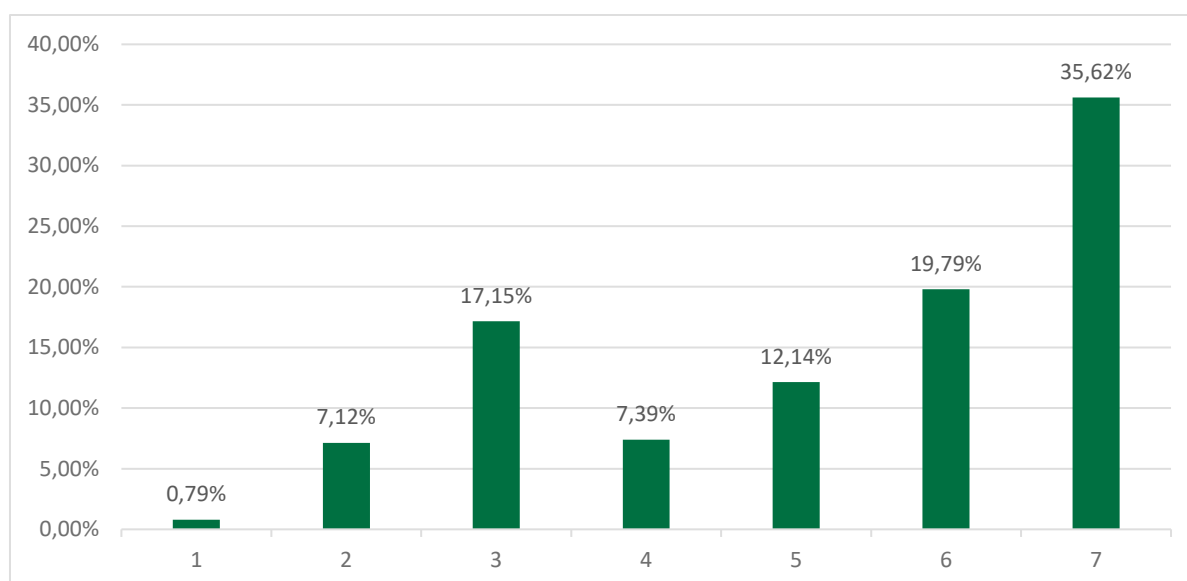
Turisti i jednodnevni posjetitelji ocjenjivali su svoje zadovoljstvo prometnom situacijom u Bolu, uključujući protočnost prometa i dostupnost parkirališta, na ljestvici od 1 („u potpunosti nezadovoljan/na“) do 7 („u potpunosti zadovoljan/na“).

Ukupno je **55,41 % ispitanika zadovoljno prometom u mjestu**, no rezultati po skupinama pokazuju razlike:

- turisti u komercijalnim smještajnim objektima - 56,33 % zadovoljnih,
- turisti u nekomercijalnim objektima - 59,26 % zadovoljnih,
- jednodnevni posjetitelji - 42,4 % zadovoljnih.

Ovi podaci pokazuju da, iako je većina ispitanika generalno zadovoljna, jednodnevni posjetitelji promet doživljavaju znatno problematičnijim u odnosu na turiste koji borave u destinaciji.

Grafikon 9 Udio zadovoljnih turista prometom u mjestu (protočnost prometa, parkirališta), udio odgovora ispitanika %

Izvor: Istraživanje zadovoljstva cjelokupnim boravkom u destinaciji turista i jednodnevnih posjetitelja, obrada UHY savjetovanje

Kako bi se dobio uvid u stvarno stanje prometne potražnje, provedeno je brojanje vozila na četiri glavna parkirališta povezana s plažama - Paradise parking Zlatni rat, Parking Šesnić, Parking Zlatni rat i Parking plaža Paklina - u razdoblju od 8:00 do 22:00 sati, 3. kolovoza 2025. godine.

- Paradise parking Zlatni rat - kapacitet 300 mjesta, prosječna iskorištenost 27,14 %. Najviše vozila bilo je u 15:00 sati (170 vozila), što znači da parkiralište ni u vrhuncu nije bilo popunjeno.
- Parking Šesnić - kapacitet 100 mjesta, prosječna iskorištenost 22,71 %. Najveća popunjenost iznosila je oko 50 % u intervalu 13:00-16:00 sati.
- Parking Zlatni rat - kapacitet 50 mjesta, prosječna iskorištenost 27,14 %, s najvećom popunjenošću također između 13:00 i 16:00 sati.
- Parking plaža Paklina - kapacitet 40 mjesta, prosječna iskorištenost 31,25 %. Najveća popunjenost također 50 % u razdoblju 13:00-16:00 sati.

Na razini svih analiziranih parkirališta prosječna iskorištenost iznosila je 25,17 %, što znači da kapaciteti parkirališta zadovoljavaju potrebe u vršnom opterećenju. Iako podaci s glavnih plažnih parkirališta ukazuju na dostatne kapacitete za prihvatanje vozila tijekom sezone, situacija u samom centru mjesta znatno je drukčija. Parkirališta kod zapadnog ulaza kraj Luke Bol i istočnog ulaza kraj Velog mosta (30-60 mjesta) u vrhuncu sezone bilježe stalnu popunjenost, što potvrđuje visoku prometnu zagušenost središta Bola.

Anketni podaci i rezultati mjerenja pokazuju određeni nesrazmjer između percepcije i stvarnog stanja. Lokalno stanovništvo gužvu u prometu doživljava kao izražen problem, dok je većina turista i jednodnevnih posjetitelja prometnom situacijom barem djelomično zadovoljna. Istodobno, analiza pokazuje da su parkirališni kapaciteti u Bolu u vrhuncu sezone dostatni i ne bilježe ozbiljnije preopterećenje, izuzev samog centra mjesta. To sugerira da problem gužvi u prometu lokalna zajednica percipira ponajprije kroz svakodnevno korištenje središta mjesta i pristup glavnim točkama, dok objektivno postoje rezervni kapaciteti na većim parkiralištima. Upravljanje prometom u centru i bolja organizacija pristupa ključnim atrakcijama stoga ostaju važni zadaci za održiv razvoj destinacije.

3.7 Analiza stanja digitalizacije

U vremenu kada se turizam sve više oslanja na tehnologiju i digitalna rješenja, Bol postupno uvodi elemente digitalne transformacije s ciljem unapređenja iskustva posjetitelja, učinkovitijeg upravljanja destinacijom i podizanja kvalitete života lokalnog stanovništva.

Iako Bol još nije u potpunosti integrirao „smart city“ tehnologije u urbano upravljanje, jasno je da prepoznaje njihovu važnost. Nisu prisutne napredne mreže senzora, automatizirani sustavi za upravljanje komunalnim uslugama ili digitalne javne infrastrukture povezane u realnom vremenu. Međutim, poduzimaju se značajni koraci u segmentu turističke digitalizacije, osobito kroz projekte koje vodi Turistička zajednica općine Bola.

Jedan od takvih projekata je suradnja sa službenim Google Trusted partnerom Smokvina Travel, kroz koju je Bol uključio brojne poslovne subjekte u Google Maps sustav. Time se povećava digitalna vidljivost destinacije i omogućuje posjetiteljima jednostavniji pristup informacijama o lokacijama, uslugama i atrakcijama putem digitalnih karata. Ovo je prvi korak u sustavnom oblikovanju digitalne prisutnosti destinacije.

U segmentu analitike i praćenja interakcije posjetitelja, zasad nema implementiranih naprednih sustava za praćenje kretanja, interesa ili ponašanja korisnika. Nema mobilne aplikacije destinacije, sustava za personalizaciju ponude ili Wi-Fi trackinga koji bi omogućili prikupljanje podataka u stvarnom vremenu. Ipak, korištenjem Google Maps alata te analizom prometa na vlastitim i partnerskim web stranicama, može se doći do osnovnih uvida u interese i ponašanje turista, što može poslužiti kao podloga za daljnji razvoj ponude.

Online rezervacijski sustavi prisutni su kroz poznate globalne platforme kao što su Booking.com, Airbnb, Adriagate i Apartmanija. Turistima su na raspolaganju pregledne stranice s opisima, recenzijama i fotografijama smještaja, a lokalni pružatelji usluga koji su prisutni na tim platformama bilježe veću vidljivost. No, i dalje ne postoji lokalni centralizirani sustav za online rezervaciju tura, izleta, događanja ili lokalnih proizvoda, što znači da turisti moraju samostalno pretraživati informacije putem različitih kanala.

TZO Bol kontinuirano ulaže u jačanje digitalnih kompetencija lokalne zajednice kroz organizaciju godišnjih edukacija namijenjenih privatnim iznajmljivačima. Na tim se edukacijama poseban naglasak stavlja na područje online komunikacije i digitalnog marketinga. Sudionici se educiraju o pravilnom načinu oglašavanja na relevantnim digitalnim platformama, vrstama sadržaja koje je preporučljivo koristiti, kao i o osnovama digitalne analitike - uključujući metrike koje omogućuju praćenje učinkovitosti promotivnih aktivnosti. Jedan od primjera je predavanje na temu "Regenerativni turizam za našu održivu budućnost", održano u suradnji s dr. Irenom Ateljević, gdje je naglašena važnost dugoročnog, održivog i inovativnog pristupa turizmu. Ovakvi edukacijski programi pokazuju da postoji svijest o potrebi jačanja znanja i kompetencija koje podupiru digitalnu transformaciju destinacije.

Planovi TZO Bol za budući razvoj uključuju nastavak ovih edukacija s proširenjem tematskog okvira na područja informacijske sigurnosti, uključujući edukaciju o prepoznavanju i prevenciji prijetnji poput phishinga, spama i drugih oblika kibernetičkih napada. Time se želi dodatno osnažiti lokalna zajednica za sigurno i odgovorno digitalno poslovanje u turizmu.

U travnju 2023. godine, Bol je obilježio 100 godina organiziranog turizma konferencijom posvećenom održivom razvoju otoka i digitalnoj transformaciji turizma - "Green Energy Islands #BOL100". Ova konferencija okupila je stručnjake i dionike iz različitih sektora kako bi raspravili o razvoju pametnih i održivih otoka, energetske i digitalne tranzicije, boljoj prometnoj povezanosti te održivom upravljanju plažama i obalnim područjima.

Lokalni pružatelji usluga u Bolu sve češće koriste digitalne platforme za promociju, a prisutni su i slučajevi korištenja vlastitih web stranica, društvenih mreža i digitalnih vodiča. Informacije o gastronomiji, sportskim aktivnostima i kulturnim manifestacijama dostupne su na mreži, iako još nisu objedinjene u jedinstvenu digitalnu platformu. Nedostatak takvog alata otežava kreiranje objedinjene digitalne strategije destinacije i smanjuje potencijal za sinergiju između raznih sektora turističke ponude.

U kontekstu zaštite osobnih podataka i usklađenosti s Općom uredbom o zaštiti podataka (GDPR), svi lokalni turistički subjekti u destinaciji upoznati su s procesima prikupljanja i obrade podataka te su informirani o svrsi u koju se ti podaci koriste. Na temelju toga, korisnici su potpisivanjem privole dali svoj informirani pristanak za korištenje osobnih podataka u jasno definirane i zakonite svrhe. Osim toga, Turistička zajednica općine Bol (TZO Bol) na svojoj službenoj internetskoj stranici koristi kolačiće (cookies) koji transparentno prikazuju koje se vrste podataka prikupljaju te u koju svrhu se isti obrađuju, čime se osigurava osnovna razina informiranja korisnika i poštivanja načela transparentnosti propisanih GDPR-om.

Bol se, poput mnogih manjih sredina, suočava s nizom izazova u procesu digitalizacije. Prvi izazov je nedostatak objedinjene strategije i centraliziranog destinacijskog menadžment sustava koji bi koordinirao sve segmente turističke ponude. Drugi izazov je potreba za širim uključivanjem pružatelja usluga u digitalne platforme i njihova edukacija o digitalnom marketingu, korisničkom iskustvu i online poslovanju. Treći izazov je fragmentiranost postojećih alata i digitalnih kanala, što otežava učinkovitu promociju destinacije u cjelini.

S aspekta digitalne povezanosti, Bol ima relativno dobru internetsku i mobilnu infrastrukturu. Mobilni signal je stabilan i pouzdan, a većina smještajnih objekata i ugostiteljskih objekata nudi Wi-Fi pristup. Međutim, javne Wi-Fi mreže na otvorenim prostorima nisu sustavno uvedene, što predstavlja područje za unaprjeđenje, osobito u kontekstu porasta očekivanja posjetitelja u vezi digitalne dostupnosti.

Bol je destinacija koja prepoznaje važnost digitalne transformacije i poduzima konkretne korake u tom smjeru. Projekti digitalnog mapiranja, edukacija lokalne zajednice i korištenje globalnih rezervacijskih platformi pokazuju jasnu volju za napredak. Ipak, za ostvarenje punog potencijala Bol mora uložiti dodatne napore u jačanje infrastrukture, sigurnosnih standarda, personalizaciju korisničkog iskustva i bolju integraciju digitalnih kanala, kako bi mogao konkurirati kao moderna i pametna turistička destinacija.

3.8 Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s posebnim potrebama

Općina Bol na otoku Braču, kao jedna od najpoznatijih turističkih destinacija na hrvatskoj obali, sve više prepoznaje važnost stvaranja inkluzivnog turističkog okruženja koje omogućuje ravnopravan pristup osobama s invaliditetom. Razvijanje pristupačnog turizma postaje sastavni dio strategije podizanja kvalitete destinacije i proširenja ciljne skupine posjetitelja. U tom kontekstu, značajan korak prema unapređenju fizičke pristupačnosti vidljiv je na najpoznatijoj bolskom plaži, Zlatni rat.

Pristup plaži omogućen je uređenom šetnicom koja uključuje pristupnu rampu, a osobe s invaliditetom mogu koristiti i posebno prilagođeni sanitarni čvor. Za ulazak u more dostupne su stepenice, kao i dodatni lift, dok betonirani plato s tušem dodatno olakšava boravak osobama s otežanim kretanjem. Time je Zlatni rat postao primjer dobre prakse u omogućavanju neovisnog i sigurnog pristupa moru za sve korisnike. Posebna pažnja posvećena je i šetnici koja povezuje centar mjesta s plažom Zlatni rat. Na toj trasi osigurane su rampe za pristup samoj šetnici, čime je dodatno poboljšana mobilnost za sve posjetitelje.

Na području Bola nalazi se i plaža Benačica, smještena uz šetnicu koja vodi od Zlatnog rata prema centru mjesta. Iako se radi o prirodnoj šljunčanoj plaži, njezina blizina uređenim šetnicama pridonosi dostupnosti, posebice za posjetitelje s lakšim poteškoćama u kretanju. Važno je naglasiti kako je i na toj plaži instaliran lift za ulazak osoba s invaliditetom u more, čime se dodatno potvrđuje usmjerenost destinacije prema inkluzivnosti. Dodatno, pristupačnost destinacije unaprijeđena je i kroz uvođenje turističkog vlaka koji omogućuje olakšan prijevoz između ključnih točaka. Postojeći vlak u vlasništvu društva Zlatni rat d.d. te novonabavljeni vlak lokalnog obrtnika opremljeni su zadnjim vagonima s rampama za osobe s invaliditetom i dječja kolica, a rampe se mogu spuštati radi lakšeg ukrcaja i iskrcaja.

Osobama s invaliditetom i njihovim pratiteljima omogućeno je i prioritarno ukrcajanje na trajekte za otok Brač, uz prednost ukrcaja vozila i putnika, što značajno olakšava dostupnost same destinacije i prometnu povezanost s kopnom.

Uz fizičku pristupačnost na plažama i u prometu, važan doprinos komunikacijskoj pristupačnosti daje Općinska knjižnica "Hrvatska čitaonica" u Bolu, koja je opremljena pomagalicama za slijepe i slabovidne osobe, čime se omogućuje lakši pristup informacijama, kulturnim sadržajima i edukativnim materijalima.

Dodatna inicijativa od posebne važnosti za osobe s oštećenjem vida jest postavljanje smeđih informativnih tabli na povijesnim lokalitetima u Bolu, koje sadrže QR kodove. Skeniranjem koda, slabovidnim osobama omogućeno je slušanje kratkih opisa lokaliteta na više jezika, čime se doprinosi dostupnosti kulturne baštine.

Dominikanski samostan u Bolu također je pristupačan osobama s invaliditetom, čime se dodatno proširuje broj kulturnih i vjerskih lokaliteta uključenih u mrežu pristupačnih sadržaja. Iako trenutno ne postoje sustavne informacije o dostupnosti svih ostalih javnih i turističkih objekata (poput restorana, hotela ili muzeja), sve navedene inicijative pokazuju ozbiljan pomak prema razvoju pristupačne destinacije. Ulaganjem u fizičku, prometnu i komunikacijsku pristupačnost, Bol jasno demonstrira svijest o važnosti univerzalnog dizajna i osiguravanja jednakih mogućnosti za sve posjetitelje.

3.9 Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Općina Bol, kao etabliрана turistička destinacija na otoku Braču, osigurava razinu javnih i privatnih usluga koja zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva i turista. Iako zbog geografskih i infrastrukturnih ograničenja nisu dostupne sve usluge na razini većih urbanih središta, Bol pruža širok spektar osnovnih i dopunskih sadržaja koji pridonose kvaliteti života i boravka.

Promet i povezanost

Općina Bol nema vlastitu zračnu luku niti sletjelište, što je zbog reljefa i prostornog oblička nemoguće i planirati. Međutim, potrebe za zračnim prometom zadovoljava Zračna luka Brač, smještena na području susjedne Općine Pučišća, udaljena svega 15 kilometara od Bola. Zahvaljujući trajektnim i katamaranskim linijama, Bol je također dobro povezan s kopnom, posebno sa Splitom.

Komunalne i javne usluge

Na području Općine Bol djeluju sljedeće ključne ustanove i poduzeća:

- Grabov rat d.o.o., održavanje čistoće, plaža, zelenih površina, javne rasvjete, prometnica i kanalizacije, te usluge ukopa.
- Komunalno poduzeće Michieli Tomić d.o.o., sakupljanje i odvoz komunalnog i građevinskog otpada.
- KJP Vodovod Brač d.o.o., vodoopskrba i održavanje mreže.
- Elektrodalmacija - Pogon Brač - elektroopskrba i održavanje elektromreže.
- Poštanski ured Bol - dostupnost poštanskih i financijskih usluga.
- Fina poslovnica - omogućuje obavljanje osnovnih financijskih transakcija.
- Dobrovoljno vatrogasno društvo Bol, osigurava protupožarnu zaštitu i civilnu sigurnost.

Odgoj i obrazovanje

Na području Općine Bol djeluju:

- Dječji vrtić "Mali princ", uključuje jasličke i vrtičke skupine u punom i poludnevnom boravku
- Osnovna škola Bol, koju pohađaju učenici iz Bola i Murvice.
- Srednja škola Bol, nudi programe opće gimnazije, turističko-hotelijerskog komercijalista, kuhara i konobara, te obrazovanje odraslih. Škola upravlja i učeničkim domom, važnim za regionalno obrazovanje kadrova u turizmu.

Zdravstvene i socijalne usluge

Zdravstvene potrebe mještana i turista zadovoljavaju:

- Ambulanta Bol u sklopu Doma zdravlja Supetar
- Ordinacije opće medicine: dr. Markica Tomić i dr. Vesna Tomić
- Privatna ordinacija dentalne medicine dr. Stjepko Vrsalović
- Ljekarna Prima Pharme - opskrba lijekovima i medicinskim proizvodima
- Tim 2 Hitne medicinske pomoći iz Gornjeg Humca - pokriva istočni dio otoka, uključujući Bol

U području socijalne skrbi, Općina Bol provodi brojne programe pomoći: subvencioniranje prehrane za učenike i djecu u vrtiću, pomoć samcima i obiteljima u potrebi, potpore studentima, sufinanciranje organizacija invalida i humanitarnih udruga te podršku raznim oblicima socijalnih potreba.

Kultura i društvene aktivnosti

Kulturni život organiziraju:

- Centar za kulturu Općine Bol - nositelj kulturnih programa i organizator manifestacija poput Borskog lita.
- Općinska knjižnica "Hrvatska čitaonica" Bol - nudi knjige, edukativne sadržaje te pomagala za slijepe i slabovidne osobe.
- Turistička zajednica Općine Bol - ključni subjekt za promociju destinacije, organizaciju događanja i razvoj turističkog identiteta.

3.10 Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala

Na području Općine Bol evidentan je stabilan razvoj gospodarskih aktivnosti, što se ogleda i u kretanjima na tržištu rada. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u 2023. godini u Bolu je bilo zaposleno ukupno 581 osoba, što predstavlja najvišu razinu zaposlenosti u posljednjem desetljeću. Tijekom promatranog razdoblja bilježi se postupan rast zaposlenosti od 2011. do 2015. godine, izraženiji skok 2016., blage oscilacije u razdoblju 2017.-2019., te privremeni pad 2020. i 2021. godine, što se može pripisati utjecaju pandemije. Od 2022. godine broj zaposlenih ponovno raste, što ukazuje na gospodarsku stabilizaciju i oporavak.

Prema podacima Digitalne komore, u gospodarskim subjektima registriranim na području Općine Bol 2023. godine bilo je zaposleno 459 osoba. Struktura zaposlenosti ukazuje na izrazitu orijentaciju prema turizmu, s dominantnim udjelom djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, koje zapošljavaju 48,37% ukupne radne snage. Ovaj sektor bilježi kontinuirani rast zaposlenosti - između 2021.

i 2022. godine porast je iznosio 55,07%, dok je 2023. godine rast usporen na 3,74%, što može ukazivati na početak stabilizacije tržišta rada u turizmu.

Osim turizma, značajnu ulogu imaju sektori opskrbe vodom i gospodarenja otpadom (10,24%), administrativnih i pomoćnih usluga (8,71%), te poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (8,71%). Osobito je izražen rast u poljoprivredi - broj zaposlenih povećan je za čak 166,67% od 2021. do 2023. godine, što govori o porastu interesa za lokalnu proizvodnju i održivi razvoj. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi također sudjeluju sa značajnim udjelom (6,32%), što je važno u kontekstu sezonalnosti i demografskih izazova otočnih zajednica.

Nasuprot tim pozitivnim kretanjima, sektori prerađivačke industrije te umjetnosti, zabave i rekreacije bilježe pad zaposlenosti, što ukazuje na potrebu dodatne diverzifikacije gospodarstva. S obzirom na izraženu turističku orijentaciju općine, svaka oscilacija u turizmu ima neposredan učinak na povezane djelatnosti poput trgovine, prijevoza i drugih usluga.

Važan doprinos lokalnom gospodarstvu pruža i obrtništvo, koje se u Općini Bol razvija u sinergiji s turizmom i uslužnim sektorom. Prema podacima Obrtnog registra, na području općine aktivno je 141 obrt. Udruženje obrtnika Brač, koje okuplja preko 700 otočnih obrtnika, aktivno djeluje i na području Bola, promičući interese lokalnih obrtnika i stvarajući uvjete za poticanje poduzetništva i samozapošljavanja. Obrti u Bolu najčešće djeluju u sektorima ugostiteljstva, trgovine, prijevoza i usluga, čime dodatno doprinose lokalnoj zaposlenosti i turističkoj ponudi.

Najtraženija zanimanja u općini uključuju prodavače, konobare, kuhare i pomoćne kuhare, čistače, medicinske sestre, njegovatelje, vozače i skladištare. Ova struktura odražava potrebe tržišta rada u zajednici orijentiranoj na turizam, ugostiteljstvo i podršku uslugama, ali i na sve prisutniju brigu za demografske i zdravstvene potrebe lokalnog stanovništva. Struktura najtraženijih zanimanja također potvrđuje oslonjenost lokalnog tržišta rada na turizam i prateće usluge. Time se potvrđuje važnost sektora usluga, ali i rastuće potrebe u području zdravstvene skrbi i socijalnih usluga.

Gospodarstvo Općine Bol snažno se oslanja na turizam, ali se istodobno vide pomaci u pravcu održivosti, diverzifikacije i osnaživanja lokalne proizvodnje i usluga. Ključne zadaće za budućnost uključuju podršku sektoru usluga, poticanje investicija u gospodarstvu, ali i smanjenje osjetljivosti na sezonske oscilacije i tržišne promjene.

3.11 Analiza komunikacijskih aktivnosti

Turistička zajednica Općine Bol koristi raznolike komunikacijske kanale kako bi informirala, angažirala i potaknula dolazak posjetitelja te istovremeno jačala povezanost s lokalnom zajednicom. Strategija komuniciranja obuhvaća kombinaciju online i offline alata, čime se postiže širok doseg i pravovremeno prenošenje relevantnih informacija.

Online komunikacija:

- Službena web stranica www.bol.hr čini osnovni izvor informacija za posjetitelje, s pregledom turističkih atrakcija, događanja, smještajnih kapaciteta, gastronomije, aktualnosti te servisnih informacija. Putem stranice moguće je i pretplatiti se na newsletter, čime se omogućuje pravovremeno informiranje o svim novostima.
- Društvene mreže predstavljaju ključan alat promocije destinacije. Na Facebooku Bol - Symbol of the Adriatic ima više od 88.000 pratitelja, dok je Instagram kanal redovito ažuriran atraktivnim sadržajem, objavama o događanjima, vizualima destinacije i angažmanom korisnika. Također je aktivan i YouTube kanal "Bol Tourist Board", s preko 190 pretplatnika i pedesetak videozapisa koji prezentiraju prirodne ljepote, kulturnu baštinu i turističku ponudu Bola.

Offline komunikacija:

- U okviru fizičke promocije izrađuju se i distribuiraju brošure, letci, plakati i drugi tiskani materijali, koji se nalaze u turističkim uredima, ugostiteljskim objektima, hotelima i pratećim sadržajima.
- Sudjelovanje na sajmovima, posebice turističkim i tematskim događanjima, predstavlja važan kanal promocije na domaćem i inozemnom tržištu. Turistička zajednica aktivno se predstavlja kroz promotivne štandove i osobne kontakte, uz korištenje vizualnog identiteta "SymBol of the Adriatic".
- Lokalne manifestacije, osobito ljetni kulturno-zabavni program *Bolske ljetne noći*, koriste se kao sredstvo komunikacije s gostima, pri čemu se naglasak stavlja na glazbu, gastronomiju, umjetnost i uključivanje lokalne zajednice.

Ova sveobuhvatna kombinacija digitalnih i klasičnih promotivnih alata omogućuje Turističkoj zajednici Općine Bol učinkovitu promociju destinacije, stvaranje pozitivnog imidža i jačanje prisutnosti na turističkoj karti Jadrana i Europe.

3.12 Analiza konkurencije

Općina Bol vodeća je turistička destinacija na otoku Braču, što potvrđuju podaci o dolascima i noćenjima turista u 2023. godini. S ukupno 104.660 dolazaka i 553.660 noćenja, Bol ostvaruje najveći turistički promet na cijelom otoku, ispred ostalih općina kao što su Supetar, Milna, Postira i Selca.

Tablica 11 Dolasci turista po područjima otoka Brača 2023. godine

DESTINACIJE	DOLASCI 2023. godine			Indeksi 23./22.			NOĆENJA 2023.			Indeksi 23./22.		
Brač	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Bol	16.589	88.071	104.660	139	108	112	68.669	484.991	553.660	126	105	107
Milna	1.679	18.742	20.421	91	98	98	8.593	138.352	146.945	96	98	98
Nerežišća	108	1.459	1.567	77	110	107	727	11.828	12.555	83	104	103
Postira	5.879	23.153	29.032	93	136	125	31.708	158.489	190.197	97	122	117
Pučišća	852	5.392	6.244	118	104	106	4.787	31.723	36.510	115	100	102
Selca	1.005	11.838	12.843	115	107	108	7.927	94.787	102.714	137	101	103
Supetar	11.273	71.530	82.803	99	103	103	54.423	498.960	553.383	105	102	102
Sutivan	1.698	13.395	15.093	118	107	108	11.949	100.116	112.065	108	101	102

Izvor: (eVisitor, 2023.)

Posebno je izražen udio stranih gostiju, koji čine 88.071 dolazak i 484.991 noćenje, čime se potvrđuje visoka međunarodna prepoznatljivost destinacije. Domaći turisti također pokazuju značajan rast interesa, dolazaka je bilo 16.589, što je 139% u odnosu na 2022., dok su noćenja domaćih gostiju porasla za 26%, ukupno ostvarivši 68.669 noćenja. Ukupan indeks rasta dolazaka iznosi 112, a noćenja 107, što Bol pozicionira iznad prosjeka otoka.

Za usporedbu, druga najjača destinacija, Supetar, ostvarila je gotovo identičan broj noćenja (553.383), ali uz manji broj dolazaka (82.803), što ukazuje na dulje zadržavanje gostiju. Milna i Postira bilježe značajno manji obujam turističkog prometa, Milna 20.421 dolazaka i 146.945 noćenja, dok Postira s 29.032 dolazaka i 190.197 noćenja ostvaruje rast noćenja na temelju povećanja dolazaka stranih gostiju (indeks 136).

Usporedbom s drugim destinacijama na Braču, vidljivo je da Bol:

- ima najveći broj dolazaka i noćenja ukupno,
- bilježi najsnažniji porast domaćih gostiju, što je rijetkost u kontekstu jadranskog turizma,
- pokazuje stabilan rast u odnosu na prethodnu godinu (ukupni indeks dolazaka 112, noćenja 107).

Ovi pokazatelji potvrđuju da Bol, uz svoj snažan turistički identitet i atrakcije poput plaže Zlatni rat, dominira kao glavna turistička lokomotiva otoka Brača, ali i kao jedan od najprepoznatljivijih otočnih brendova na Jadranu. Istovremeno, ostale destinacije na Braču bilježe pozitivne trendove, ali ne dosežu volumen i kontinuitet koji Bol ostvaruje, što osigurava Bolu lidersku poziciju u otočnoj konkurenciji.

3.13 Izrada izvješća o analizi stanja

Bol je destinacija iznimne prepoznatljivosti i jedan od simbola hrvatskog turizma. Bol je snažno turističko središte otoka Brača, čiji se gospodarski, društveni i prostorni razvoj gotovo u potpunosti oslanja na turizam. Prostor Bola karakterizira spoj očuvane prirode, iznimno vrijednog obalnog krajolika i bogate kulturne baštine, dok je njegova turistička slika obilježena Zlatnim ratom kao jednom od najpoznatijih plaža na Mediteranu. Upravo ta kombinacija prirodnih atrakcija, uređenosti mjesta i stabilne tržišne pozicije čini Bol destinacijom koja uspješno privlači velik broj posjetitelja, ali istodobno nosi značajne izazove u pogledu sezonalnosti, prostornog opterećenja i održivog upravljanja.

Bol se danas ističe kao destinacija izrazito visoke turističke koncentracije, s ukupno 6.734 kreveta u komercijalnom smještaju raspoređenih u 2.856 smještajnih jedinica. U strukturi kapaciteta i dalje prevladavaju objekti u domaćinstvu (43,94%), što odražava dugotrajnu tradiciju obiteljskog turizma i njegovu ulogu u razvoju lokalne turističke ponude. Međutim, u ukupnoj ponudi smještajnih kapaciteta destinacije važnu ulogu imaju i hoteli (19,20%) te turistička naselja (11,89%), koji predstavljaju organizirani oblik smještaja s jasnije definiranom sezonskom distribucijom i tržišnom pozicioniranošću. Ta dva segmenta - obiteljski i institucionalni smještaj - zajedno oblikuju prepoznatljivu strukturu destinacije. Privatni smještaj osigurava raznolikost i velik broj kreveta u destinaciji, dok hoteli i turistička naselja doprinose uravnoteženijoj godišnjoj dinamici potražnje. To potvrđuju podaci o popunjenosti - ukupna godišnja popunjenost kreveta u Bolu iznosi 24,12%, no iza prosjeka stoji jasna razlika po vrstama smještaja. Turistička naselja ostvaruju popunjenost od 59,68%, hoteli 44,19%, dok objekti u domaćinstvu izvan vršnih mjeseci bilježe 15,53%. Takva raspodjela pokazuje da institucionalni smještaj ima ključnu ulogu u privlačenju gostiju u predsezoni i posezoni, dok privatni smještaj ostaje snažno koncentriran u ljetnom vrhuncu. Ovakva struktura smještaja čini Bol relativno uravnoteženom destinacijom u odnosu na druge otočne sredine koje se gotovo isključivo oslanjaju na privatni smještaj. Upravo prisutnost hotela i turističkih naselja omogućuje destinaciji da razvija proizvode izvan ljetnog vrhunca, čime se smanjuje sezonalnost i povećava stabilnost turističkog prometa tijekom godine.

Bol potvrđuje snažnu tržišnu poziciju i kroz rast noćenja - 592.842 noćenja u 2024. godini predstavlja porast od 15,09% u odnosu na 2022. godinu i 7,08% u odnosu na 2023. godinu. Posebno se ističe rast segmenta kuća za odmor od čak 53,40%, što upućuje na promjene u turističkoj potražnji i sve veći interes za samostalne i luksuznije oblike boravka. Ovaj segment postaje sve važniji za profil destinacije jer privlači goste više platežne moći i generira višu potrošnju po boravku. Istodobno, kuće za odmor doprinose disperziji gostiju unutar područja destinacije te podupiru razvoj ponude izvan najuže obalne zone. Ukupan rast noćenja u Bolu veći je i od prosjeka Splitsko-dalmatinske županije, što dodatno potvrđuje stabilnu tržišnu poziciju destinacije.

Destinacija bilježi i značajan segment nekomercijalnog smještaja, koji uključuje 303 objekta s ukupno 1.404 kreveta i više od 17.000 ostvarenih noćenja godišnje. Uz to, identificiran je i određeni broj neregistriranih smještajnih jedinica, što dodatno opterećuje prostor i infrastrukturu, ali nije vidljivo u službenoj statistici.

Kada se promatraju svi oblici smještajnih kapaciteta - komercijalni, nekomercijalni i neregistrirani - procjenjuje se da u vršnim danima turističke sezone u Bolu boravi i do 30.000 turista, što višestruko premašuje broj stanovnika i predstavlja jedan od temeljnih upravljačkih izazova destinacije. U razdoblju

najveće potražnje hoteli, turistička naselja i kampovi dosežu potpunu popunjenost, dok objekti u domaćinstvu ostvaruju oko 68% iskorištenosti. Ovu sliku potrebno je dodatno sagledati uz jednodnevne posjetitelje, čiji je broj u Bolu tradicionalno visok zbog privlačnosti Zlatnog rata kao jedne od najpoznatijih hrvatskih prirodnih atrakcija. Brojanje jednodневnih posjetitelja provedeno 3. kolovoza 2025. godine pokazalo je dolazak oko 4.000 jednodневnih gostiju u jednom danu vršne sezone. Najveći broj pristigao je izletničkim brodovima, potom osobnim vozilima i autobusima, dok ostatak čine putnici redovnih brodskih linija i minikruzera. Iako ovi posjetitelji ne ostvaruju noćenja, njihov utjecaj na promet, obalni pojas i komunalne sustave izrazito je snažan. Upravo zbog povećanog pritiska na morski prostor oko Zlatnog rata uvedena je zabrana sidrenja kako bi se zaštitila osjetljiva prirodna struktura ovog jedinstvenog geomorfološkog fenomena.

Vršna opterećenja, visoki intenzitet jednodневnih posjeta te koncentracija aktivnosti oko ključnih atrakcija - osobito Zlatnog rata - jasno upućuju na potrebu sustavnog praćenja broja posjetitelja, promišljene raspodjele turističkih tokova i zaštite nosivih kapaciteta destinacije. Bol je pritom primjer visokih turističkih pritisaka - u vršnom razdoblju turističke sezone ostvaruje se 330 noćenja na 100 stanovnika, dok ukupni broj kreveta u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju doseže 684% broja stanovnika. Uz to, 123,3% stambenih jedinica nalazi se u turističkoj namjeni, što svjedoči o snažnoj turističkoj funkcionalizaciji prostora i smanjenju udjela stambene funkcije u središnjim zonama mjesta.

Ovaj intenzitet izravno se odražava i na komunalne sustave. Potrošnja vode po turističkom noćenju iznosi 336% potrošnje prosječnog stanovnika, dok je potrošnja električne energije na razini 77,55% potrošnje u domaćinstvima. Istodobno, povećana količina otpada i potreba za njegovim češćim prikupljanjem potvrđuju opterećenje sustava gospodarenja otpadom - izazov koji prepoznaje i 85,5% lokalnog stanovništva. Unatoč tim pritiscima, kvaliteta mora i dalje zadržava najvišu ocjenu, što potvrđuje učinkovitost postojećih mjera upravljanja morskim prostorom te očuvanost prirodnih vrijednosti koje čine temelj identiteta destinacije.

Bol ima vrlo dobro razvijen sustav pomorske povezanosti tijekom ljetnih mjeseci. Katamaranske linije Jadrolinije i Kapetana Luke - Krilo povezuju Bol sa Splitom, Hvarom, Jelsom, Korčulom, Dubrovnikom, Makarskom i Pomenom. Kroz luku je 2024. godine prošlo više od 133.000 putnika. Prometna opterećenja u ljetnim mjesecima jedan su od glavnih izazova - 78,3% stanovnika smatra prometne gužve opterećujućima, dok ih 36,2% ističe kao veliki problem. Dok parkirališta uz obalne zone (Zlatni rat, Paklina, Šesnić) pokazuju prosječnu popunjenost od 25,17%, parkirališta u centru mjesta često su u potpunosti popunjena, potvrđujući snažnu prostornu koncentraciju prometa i potrebe za boljem upravljanjem pristupom samom centru mjesta.

Percepcija stanovnika prema turizmu u Bolu pretežno je pozitivna i odražava duboko ukorijenjenu svijest o njegovoj važnosti za lokalnu ekonomiju i kvalitetu života. Čak 78,2% stanovnika smatra da turizam doprinosi ili barem održava kvalitetu života u mjestu, dok 81,2% ističe da prihodi ostvareni kroz turističku djelatnost imaju izravan utjecaj na uređenje javnih površina i opću razinu komunalnog standarda. Međutim, uz jasne koristi, stanovnici prepoznaju i strukturne izazove razvoja destinacije. Posebno se ističu zabrinutosti vezane uz prostorne promjene - 60,9% stanovnika smatra da apartmanizacija negativno utječe na kvalitetu života, a 79,7% izrazito je rezervirano prema izgradnji velikih turističkih zona i resorta.

Zadovoljstvo posjetitelja također je iznimno visoko, što potvrđuje konkurentsku prednost destinacije u pogledu doživljaja, uredenosti i percepcije vrijednosti za goste. Indeks zadovoljstva od 86,13% svrstava Bol među visoko ocijenjene jadranske destinacije, dok NPS od 60,69% ukazuje na visoku razinu lojalnosti i spremnosti gostiju na preporuku, što je jedan od najpouzdanijih pokazatelja kvalitete turističkog iskustva. Posjetitelji najviše vrednuju ljepotu mjesta (86,8% najviših ocjena), opću uredenost destinacije (82,9%) te kvalitetu glavnih atrakcija, uključujući plaže, obalnu šetnicu i prirodne sadržaje (79,9%). Takvi rezultati potvrđuju da Bol uspješno održava kvalitetu turističkog proizvoda unatoč visokim sezonskim opterećenjima i da ključne atrakcije - uključujući Zlatni rat - i dalje ispunjavaju očekivanja tržišta.

Analiza postojećeg stanja pokazuje da je Bol dosegao vrlo visoku razinu turističkog intenziteta i tržišne prepoznatljivosti, te da su prostorne, infrastrukturne i društvene granice održivog rasta sve izraženije. Kao destinacija snažnog sezonskog pritiska, Bol više ne može graditi razvoj na povećanju količine - umjesto toga, razvojni smjer sve jasnije ide prema povećanju kvalitete, diversifikaciji ponude i stvaranju boljih uvjeta za život lokalnog stanovništva i još bolje iskustvo boravka posjetitelja. U takvom kontekstu, planirani projekti ne predstavljaju skup pojedinačnih zahvata, nego zajedničku usmjerenost prema strateškom,

održivom i identitetski promišljenom razvoju destinacije. Oni zajedno oblikuju novu logiku funkcioniranja Bola - onu u kojoj se prostor, mobilnost, baština i turistička ponuda razvijaju promišljeno i dugoročno, bez narušavanja vrijednosti koje mjesto čine jednim od simbola hrvatskog turizma. Budući da je Bol već dosegao visoku razinu posjećenosti i snažan sezonski pritisak, daljnji razvoj planira se kroz rast kvalitete i uspostavu nove ravnoteže između lokalne zajednice i turizma. U toj prekretnici nova generacija projekata postaje ključ pokretanja nove faze razvoja - faze u kojoj Bol prelazi iz spontane ekspanzije u planski, strukturiran i identitetski utemeljen smjer.

U središtu planiranog razvoja nalazi se uspostava funkcionalnijeg i uravnoteženijeg prometnog sustava koji može odgovoriti na visoku razinu turističkog opterećenja i potrebe lokalnog stanovništva tijekom cijele godine. Ovaj cilj ostvarit će se kroz dogradnju luke Bol, koja će omogućiti sigurniji i učinkovitiji prihvat putnika u javnom pomorskom prometu, te rekonstrukciju autobusnog kolodvora kojom se unapređuju uvjeti za organizaciju cestovnog prijevoza. Poboljšanje povezanosti Bola s ostatkom otoka dodatno doprinosi dostupnosti ključnih usluga i kvalitetnijem kretanju tijekom cijele godine. Nastavak uređenja i razvoja biciklističkih staza, podupire korištenje alternativnih oblika mobilnosti i jača segment aktivnog i sportskog turizma. Istodobno, rasterećenje centra od prometa u mirovanju provodit će se kroz mjere demotivacije dolaska vozila u središte mjesta i preusmjeravanje prometa prema željenim lokacijama. Zajedno, ovi zahvati doprinose prometnom sustavu koji je protočniji, sigurniji i prilagođeniji potrebama stanovnika i posjetitelja.

Nadalje, planirani su projekti uređenja javnih površina, pri čemu se kao prioritet ističe ulaz u Bol (kraj rotora). Kako bi se taj prostor funkcionalno oblikovao kao budući komunalni ulaz u mjesto, predviđeno je programiranje i stručna priprema koja uključuje sudjelovanje relevantnih stručnjaka te oblikovanje rješenja koja objedinjavaju javne, trgovačke i prometne sadržaje na jednoj lokaciji. Time se postiže kvalitetnije upravljanje svakodnevnim tokovima ljudi, robe i vozila te rasterećuje središte mjesta. Planirana je i izgradnja nove tržnice i ribarnice, čime se osigurava adekvatna ponuda svježih lokalnih proizvoda za stanovništvo, ali i jača gastronomska ponuda karakteristična za mediteranske destinacije u kojima tržnica i ribarnica predstavljaju važan dio identiteta i turističkog doživljaja. Uređenje javnih površina u Bolu i Murvici provodi se s posebnim naglaskom na tradicionalne materijale i skladno oblikovane prostore, čime se doprinosi prepoznatljivosti i kvaliteti izgleda mjesta. Uz navedeno, predviđeni su i projekti fizičke i digitalne pristupačnosti koji osiguravaju da se javni prostori, plaže i digitalne usluge prilagode osobama s invaliditetom i drugim skupinama korisnika, čime se povećava dostupnost i funkcionalnost destinacije.

Hoteli i turistička naselja u Bolu važan su preduvjet za produljenje turističke sezone, no za ostvarenje tog potencijala nužno je razvijati dodatne sadržaje kao motiv dolaska u Bol izvan glavne turističke sezone, ali i za kvalitetniji boravak u vrhuncu sezone. Upravo zato predviđeni su projekti koji kreiraju razloge posjeta tijekom cijele godine, jačaju obiteljski i sportski turizam, te imaju potencijal privući ne samo inozemne turiste već i stanovnike drugih dijelova otoka, šireg područja Dalmacije i Hrvatske. Najveći potencijal imaju sadržaji poput kompleksa s unutarnjim bazenom i *aquaparkom*, adrenalinskog parka i *ziplinea* te uređenih, modernih, interaktivnih, zabavnih i sigurnih prostora s dječjim sadržajima.

Vidova gora pritom predstavlja posebnu razvojnu vrijednost. Riječ je o jednom od najznačajnijih prostora na otoku Braču, čija revitalizacija i uređenje imaju važnu ulogu za sve stanovnike otoka, a posljedično i za turiste. Kao izniman prirodni resurs, Vidova gora zaslužuje kvalitetno uređenje i aktiviranje kako bi postala pristupačan, uređen i funkcionalan prostor koji dodatno doprinosi atraktivnosti destinacije.

Plan upravljanja destinacijom predviđa i obogaćivanje kulturne ponude u Bolu kroz rekonstrukciju Doma kulture, uspostavu multifunkcionalne dvorane i izgradnju Zavičajnog muzeja. Time Bol dobiva prostore koji omogućuju kontinuirano održavanje kulturnih, obrazovnih i društvenih programa tijekom cijele godine te dodatno obogaćuju turističku ponudu destinacije.

U tom kontekstu kompleks Bijele kuće ima posebnu poziciju. Iako je riječ o zaštićenom kulturnom dobru, projekt njezine buduće revitalizacije nije kulturni projekt, već razvojni zahvat čija se namjena tek treba definirati. Ona će se odrediti na temelju stručnih podloga, analiza i konzervatorskih smjernica, bez unaprijed zadane funkcije. Takav pristup omogućuje da se za Bijelu kuću odabere rješenje koje najbolje odgovara stvarnim potrebama destinacije i razvojnim mogućnostima njezine iznimno vrijedne lokacije.

Bol novu kvalitetu gradi i kroz unapređenje standarda usluga te odgovorno upravljanje prirodnim vrijednostima. Na Zlatnom ratu, kao najosjetljivijem prostoru destinacije, uvodi se sustav upravljanja

posjetiteljima i praćenja morfoloških promjena koji omogućuje kontinuirano brojanje posjetitelja i pravovremeno reagiranje u slučaju približavanja ili prekoračenja nosivih kapaciteta. Time se osigurava očuvanje stabilnosti ovog jedinstvenog geomorfološkog fenomena i održava kvaliteta boravka posjetitelja. Paralelno, projekti sigurnosti na moru podižu razinu zaštite kupaca i sportskih i rekreativnih korisnika te jačaju kulturu odgovornog korištenja morskog prostora. Ekološko certificiranje smještaja potiče primjenu održivih praksi, dok standardizacija turističkih sadržaja doprinosi urednijoj organizaciji manifestacija, jačoj vidljivosti lokalnih proizvođača i konzistentnoj kvaliteti informiranja posjetitelja.

Ovi zahvati zajedno jasno usmjeravaju razvoj Bola prema modelu u kojem je naglasak na kvaliteti, odgovornom upravljanju prostorom i učinkovitom korištenju resursa. Bol se postupno preobražava u destinaciju visokih standarda, u kojoj se mobilnost, javni prostori te prirodna i kulturna baština razvijaju u skladu s kapacitetima prostora i potrebama lokalne zajednice. Sustavnim ulaganjima u infrastrukturu, javne površine, kulturne sadržaje, prirodne vrijednosti i kvalitetu turističkih usluga, Bol ulazi u novu razvojnu fazu u kojoj turizam podupire, a ne opterećuje prostor, stvarajući uravnotežen odnos između stanovnika, posjetitelja i destinacijskih resursa.

4 POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

Turistička ponuda Bola temelji se na iznimnim prirodnim vrijednostima, snažnom identitetu destinacije i prepoznatljivim atrakcijama koje privlače velik broj posjetitelja iz Hrvatske i inozemstva. U okviru ove analize, procjena potencijala razvoja turističkih proizvoda provodi se s ciljem utvrđivanja mogućnosti za podizanje kvalitete doživljaja, povećanje potrošnje po posjetitelju, produljenje sezone i jačanje konkurentnosti destinacije. Analiza obuhvaća razvojne i marketinške aspekte ključnih segmenata ponude - njihovu sezonalnost, prihvatne kapacitete, atraktivnost, razinu uredenosti, dostupnost informacija i povezanost s cjelokupnim identitetom mjesta. Posebna se pažnja posvećuje potencijalima koji mogu poboljšati život lokalnog stanovništva i stvoriti ravnotežu između korištenja prostora i očuvanja njegovih vrijednosti.

Outdoor i aktivni turizam - vrlo visoki potencijal

Bol ima snažnu osnovu za razvoj outdoor i aktivnog turizma, zahvaljujući iznimno atraktivnom krajobrazu, razvedenoj obali, kvalitetnim pješačkim i biciklističkim rutama te povoljnim klimatskim uvjetima. Postojeće biciklističke i pješačke staze, kao i mreža šumskih i maslinarskih putova, predstavljaju solidnu podlogu za razvoj dodatnih aktivnosti poput trekkinga, trail šetnji i brdskog biciklizma. Planirani projekti unaprjeđenja biciklističke infrastrukture - uključujući sigurnije rute, signalizaciju i edukativne aktivnosti - dodatno povećavaju razvojni potencijal ovog proizvoda.

Outdoor segment u Bolu ima snažan marketinški potencijal zahvaljujući kombinaciji prirodne atraktivnosti i mogućnosti za korištenje tijekom gotovo cijele godine. Uz ulaganja u bolju označenost staza, digitalne karte, interpretaciju prostora i organizirane tematske ture, Bol može dodatno ojačati svoju poziciju među ljubiteljima aktivnog odmora, osobito u predsezoni i sezoni.

Sportski turizam - iznimno visoki potencijal

Za razliku od većine otočnih destinacija, Bol ima razvijenu tradiciju sportskog turizma, osobito u tenisu, vodenim sportovima, natjecanjima i sportskim kampovima. Prirodni uvjeti - vjetrovi, obalne konfiguracije i specifična mikroklima - čine ga jednim od najprepoznatljivijih hrvatskih središta za windsurfing i kitesurfing.

Planirani projekti poput adrenalinskog parka i ziplinea, uz postojeće sportske terene i novi bazenski kompleks s unutarnjim bazenom, dodatno jačaju značaj sportskog turizma kao cjelogodišnjeg proizvoda. Razvojni potencijal je vrlo visok jer sport stvara motiv dolaska izvan glavne sezone, povećava potrošnju po posjetitelju i doprinosi uravnoteženijoj raspodjeli aktivnosti unutar destinacije.

Marketinški potencijal sportskog turizma u Bolu iznimno je snažan - riječ je o tržišnom segmentu koji prirodno nadopunjuje identitet destinacije i može osigurati stabilnu posjećenost tijekom cijele godine.

Sun & Sea / Zlatni rat - ključni temelj ponude

Zlatni rat predstavlja ne samo najpoznatiju bolsku atrakciju, već i međunarodni simbol hrvatskog turizma. Njegova prepoznatljivost stvara izniman marketinški učinak, ali i visoku razinu turističkog pritiska. Upravljanje ovim prostorom zahtijeva profesionalan i strukturiran pristup.

Uspostava sustava upravljanja posjetiteljima - uključujući automatsko brojanje posjetitelja te praćenje morfoloških promjena plaže - ključni je preduvjet za očuvanje nosivih kapaciteta i dugoročnu atraktivnost plaže. Razvojni potencijal proizvoda „sun & sea” u Bolu ostaje visok, ali isključivo uz strogo upravljanje korištenjem prostora, kvalitetno uređenje i održavanje te disperziju posjetitelja prema alternativnim lokacijama unutar destinacije.

Obiteljski turizam - srednji do visoki potencijal uz razvoj sadržaja

Bol je tradicionalno obiteljska destinacija, no trenutačna ponuda sadržaja za djecu i obitelji nije dostatna u odnosu na razinu potražnje. Obiteljski proizvod može se značajno unaprijediti kroz planirane projekte -

posebno uređenje prostora s dječjim sadržajima, razvoj edukativnih i zabavnih programa, kao i otvaranje mogućnosti za kvalitetan boravak djece tijekom cijele godine.

Najveći iskorak očekuje se kroz izgradnju bazenskog kompleksa s unutarnjim bazenom i aquaparkom, koji predstavlja snažan motiv dolaska izvan glavne sezone. Sadržaji koji nisu ovisni o vremenskim uvjetima imaju ključnu ulogu u jačanju obiteljskog segmenta i poticanju cjelogodišnje aktivnosti.

Eno-gastro turizam - srednji potencijal s mogućnošću rasta

Gastronomska ponuda Bola ima kvalitetnu osnovu, no razvojni potencijal još nije u potpunosti iskorišten. Planirana izgradnja tržnice i ribarnice predstavlja važan iskorak u jačanju lokalne gastronomske scene i stvaranju autentičnih iskustava, dok unaprjeđenje vidljivosti digitalne platforme OPG Bol dodatno podupire promociju lokalnih proizvođača i njihovo bolje povezivanje s turističkom potražnjom. Tradicionalna mediteranska kuhinja, svježa riba, maslinova ulja i lokalne namirnice mogu postati još snažniji dio identiteta destinacije uz dodatna ulaganja u eno-gastro događanja, tematske ture i promociju lokalnih proizvoda.

Marketinški potencijal raste proporcionalno kvaliteti interpretacije i dostupnosti informacija.

Kulturni turizam - srednji do visoki potencijal uz nove prostore

Kulturna baština Bola - uključujući sakralne objekte, lokalnu arhitekturu i povijest mjesta - sada dobiva novu razvojnu vrijednost kroz projekte rekonstrukcije Doma kulture, uspostave multifunkcionalne dvorane i izgradnje Zavičajnog muzeja. Time Bol prvi put dobiva suvremene prostore za kontinuiranu organizaciju kulturnih, obrazovnih i društvenih događanja tijekom cijele godine.

Kulturni turizam u Bolu ima potencijal rasta osobito u predsezoni i posezoni, uz povećanje dostupnosti informacija, bolju interpretaciju baštine i organizaciju tematskih programa.

Kongresni turizam - rastući potencijal

Bol ima dobre preduvjete za razvoj kongresnog turizma zahvaljujući postojećim hotelskim kongresnim dvoranama, kvalitetnom smještaju i atraktivnim sadržajima izvan radnog dijela programa, posebno u segmentima outdoor, sportske i eno-gastro ponude. Ograničavajući čimbenici trenutačno su zimska katamaranska povezanost i viši troškovi organizacije događanja na otoku, no razvoj planiranih novih sadržaja u Bolu, znatno povećava privlačnost destinacije za MICE segment.

Razvojni potencijal je srednji do visoki, osobito u kontekstu manjih i srednjih poslovnih događanja, radionica i incentive programa koji se mogu održavati u predsezoni i posezoni. Marketinški potencijal raste proporcionalno jačanju dostupnosti, diversifikaciji ponude i stvaranju prepoznatljive MICE identitete destinacije.

Analiza turističkih proizvoda Bola pokazuje da destinacija raspolaže snažnim razvojnim resursima, ali da ključ napretka leži u podizanju kvalitete, boljoj organizaciji prostora i stvaranju sadržaja koji su dostupni tijekom cijele godine. Najveći potencijal nose segmenti outdoor i sportskog turizma, obiteljskog turizma te flagship atrakcije Zlatni rat - uz strogo upravljanje posjetiteljskim tokovima i očuvanje nosivih kapaciteta. Kulturna ponuda i kongresni turizam dobivaju sve veći značaj zahvaljujući planiranim ulaganjima, dok eno-gastro segment i wellness proizvodi mogu dodatno obogatiti cjelokupni doživljaj destinacije.

Upravo kombinacija odgovornog upravljanja prirodnim vrijednostima, razvoja novih sadržaja i jačanja identiteta destinacije čini Bol snažnim kandidatom za stabilan, održiv i visokokvalitetan turistički razvoj u budućnosti.

5 POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE

Pokazatelji održivosti destinacije predstavljaju ključni alat za praćenje i evaluaciju utjecaja turizma, te omogućuju informirano upravljanje razvojem destinacije. Kroz sustavno mjerenje gospodarskih, društvenih, okolišnih i prostorno-planerskih aspekata, ovi pokazatelji osiguravaju cjelovit uvid u utjecaj turizma na lokalnu zajednicu, prirodne resurse i kulturnu baštinu, te time pomažu u identifikaciji područja za unapređenje i poticanje dugoročne održivosti.

U skladu s odredbama Zakona o turističkoj ponudi (ZOT), plan upravljanja destinacijom mora se temeljiti na konkretnim, mjerljivim i relevantnim pokazateljima održivosti. To znači da se u planu moraju definirati obvezni pokazatelji, koji osiguravaju standardizirani pristup praćenju ključnih aspekata održivog razvoja.

Svi navedeni pokazatelji moraju biti redovito ažurirani i temeljeni na pouzdanim izvorima podataka, a njihov izračun i evidentiranje regulirani su Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24). Primjena ovih pokazatelja omogućuje transparentno i odgovorno upravljanje, osiguravajući da razvoj turizma bude u skladu s potrebama lokalne zajednice, zaštitom okoliša i očuvanjem kulturne baštine.

Ovaj pristup omogućava turističkim destinacijama da kontinuirano prate, evaluiraju i unapređuju svoje održivosti, čime se stvaraju temelji za dugoročni uspjeh i održivi razvoj turizma.

Tablica 12 Popis obveznih pokazatelja održivosti

Rbr	Pokazatelji
1.	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone
2.	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
3.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
4.	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
5.	Broj organiziranih turističkih ambulanti
6.	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)
7.	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)
8.	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)
9.	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije
10.	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika
11.	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem
12.	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji
13.	Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
14.	Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
15.	Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija

Rbr	Pokazatelji
16.	Status implementacije aktivnosti iz plan upravljanja destinacijom
17.	Broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS

Izvor: <https://narodne-novine.nn.hr/> (05.03.2025.), obrada UHY Savjetovanje

Obvezni pokazatelji održivosti mjere utjecaj turizma na:

- društvene aspekte održivosti - zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom, zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja, pristupačnost destinacije, sigurnost destinacije;
- okolišne aspekte održivosti - upravljanje vodnim resursima, gospodarenje otpadom, zaštita bioraznolikosti, održivo upravljanje energijom, ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama
- ekonomske aspekte održivosti - turistički promet, poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu;
- prostorne aspekte održivosti destinacije i organizaciju turizma - turistička infrastruktura, održivo upravljanje destinacijom, održivo upravljanje prostorom.

U nastavku se nalazi tablični prikaz rezultata izračuna 17 obveznih pokazatelja na razini destinacije Bol za 2024. godinu.

Za potrebe izračuna pokazatelja korišteni su sljedeći izvori podataka:

1. Javno dostupni sekundarni izvori podataka, otvoreni podaci dostupni putem mrežnih stranica, te službenih publikacija - Državni zavod za statistiku, Bioportal, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (Portal za napredno praćenje tržišta rada), Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.
2. Sekundarni izvori podataka iz evidencija, baza i registara dostupni na zahtjev - turistička zajednica, jedinica lokalne samouprave, javni isporučitelj vodne usluge, HEP-ODS, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, FINA.
3. Podaci prikupljeni primarnim istraživanjima - anketa lokalnog stanovništva i anketa turista i jednodnevnih posjetitelja

U tablicama je naveden naziv svakog pokazatelja, obilježje pokazatelja, izvor podatak, metodologija izračuna pokazatelja učestalost mjerenja i rezultat pokazatelja za 2024. godinu.

1.1.1. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone

Pokazatelj	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone
Obilježja pokazatelja	Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika u vršnom mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom. Ovim pokazateljem se nastoji procijeniti tzv. intenzitet turizma, odnosno razina objektivnog opterećenja koju turizam u periodu glavne turističke sezone stvara po lokalno stanovništvo, ali i prostor te infrastrukturu.
Izvor podataka	Turistička zajednica općine Bol, Državni zavod za statistiku, baza „Gradovi u statistici“
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se računa kao omjer ukupnog broja noćenja turista u vršnom mjesec i umnoška broja dana u vršnom mjesecu i broja stalnih stanovnika u destinaciji podijeljenog sa 100.
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje

Pokazatelj	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone
Rezultat pokazatelja (2024.)	
330,34	

1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

Pokazatelj	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
Obilježja pokazatelja	Ovaj pokazatelj prikazuje koliki postotak stalnih stanovnika izražava zadovoljstvo turizmom u svojoj destinaciji. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva razvojem turizma važno je za dugoročno održivo upravljanje destinacijom. Kada stanovnici imaju pozitivan stav prema turizmu, veća je vjerojatnost da će podržavati turističke politike i projekte. S druge strane, ako je podrška niska, može doći do otpora razvoju, osobito kada su u pitanju infrastrukturna ulaganja. Osim toga, pozitivno lokalno ozračje i gostoljubivost stanovnika izravno utječu na ukupno zadovoljstvo turista tijekom boravka.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji procjenjuje se na temelju odgovora na sljedeće anketno pitanje: A1. Koliko ste sveukupno zadovoljni razvojem turizma u Vašem mjestu? (1 = U potpunosti nezadovoljan/na, 3 = Niti nezadovoljan/na, niti zadovoljan/na, 5 = U potpunosti zadovoljan/na) Pokazatelj se izračunava kao postotak ispitanika koji su dali ocjenu 4 ili 5 u odnosu na ukupan broj ispitanika koji su odgovorili na pitanje. Rezultat prikazuje ukupnu razinu zadovoljstva lokalne zajednice razvojem turizma. Dodatno, pokazatelj se računa i unutar dvije podskupine stanovnika, ovisno o tome ostvaruju li prihode od turizma, prema odgovoru na pitanje: A2. Vama i/ili članovima Vaše uže obitelji turizam je: a) Glavni izvor prihoda b) Dodatni izvor prihoda c) Nemate nikakav prihod od turizma Na temelju ovog pitanja razlikuju se: stanovnici koji ostvaruju koristi od turizma (odgovori a i b) stanovnici koji ne ostvaruju koristi od turizma (odgovor c)
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
Općina Bol	37,7 %
Stanovnici koji ostvaruju koristi od turizma u destinaciji	39,7 %

Pokazatelj	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
Stanovnici koji ne ostvaruju koristi od turizma	16,7 %

1.2.1. Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji

Pokazatelj	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Obilježja pokazatelja	Ovaj pokazatelj prikazuje zadovoljstvo turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupni boravkom u destinaciji i daje procjenu neto spremnosti preporuke prijateljima, rodbini ili kolegama posjet destinaciji.
Izvor podataka	Anketa turista i jednodnevnih posjetitelja
Metodologija izračuna pokazatelja	Indeks zadovoljstva računa se kao aritmetička sredina odgovora ispitanika na tri anketna pitanja na ljestvici od 1.= 'U potpunosti nezadovoljan' do 7 = 'U potpunosti zadovoljan': A1. Koliko ste zadovoljni svojim cjelokupnim boravkom u ovoj destinaciji? A2. U kojoj mjeri je boravak u ovoj destinaciji ispunio Vaša očekivanja? A3. Kako biste ocijenili svoj boravak u ovoj destinaciji? Anketno pitanje 'Koliko je vjerojatno da ćete ovo mjesto preporučiti prijateljima, rodbini ili kolegama?' ispitalo je spremnost turista i jednodnevnih posjetitelja na ljestvici od 0 = 'Nije vjerojatno da ću preporučiti' do 10 = 'Jako je vjerojatno da ću preporučiti', za preporuku posjeta destinaciji.
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
Indeks zadovoljstva (%)	86,13
Neto spremnost na preporuku (%)	60,69

1.3.1. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom

Pokazatelj	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj prikazuje udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom u odnosu na ukupan broj atrakcija u destinaciji prepoznatim planom upravljanja. Atrakcije kao razlog dolaska u destinaciju mogu biti iznimno raznolike i različite dostupnosti, stoga je svrha ovog pokazatelja uvid u mogućnosti obilaska atrakcija i lokaliteta od interesa osobama s invaliditetom (osobama s tjelesnim, intelektualnim mentalnim i osjetilnim oštećenjem zdravlja), pri čemu se pristupačnost očituje u fizičkoj pristupačnosti i pristupačnosti informacija i komunikacija.

Pokazatelj	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Izvor podataka	1. Plan upravljanja 2. Evidencija Turističke zajednice 3. Online pretraga, priručnici za inkluzivni turizam
Metodologija izračuna pokazatelja	U analizu su uključene atrakcije navedene u Planu upravljanja kao tržišno spremne (npr. Zlatni Rat, Vidova gora, Pustinja Dračeva Luka, Galerija Dešković itd.). Za utvrđivanje dostupnosti atrakcija osobama s invaliditetom korištene su tri izvora podataka: Evidencija Turističke zajednice Općine Bol Online pretraga službenih stranica i promotivnih materijala Priručnici i publikacije o inkluzivnom turizmu Na temelju tih izvora izbrojane su atrakcije koje su pristupačne osobama s invaliditetom, a pokazatelj pristupačnosti izračunan je kao omjer broja pristupačnih atrakcija i ukupnog broja tržišno spremnih atrakcija.
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Rezultat pokazatelja (2024.)	
28,57%	

1.4.1. Broj organiziranih turističkih ambulanti

Pokazatelj	Broj organiziranih turističkih ambulanti
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj je broj organiziranih turističkih ambulanti u svrhu provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima.
Izvor podataka	Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske, Organizacija zdravstvene zaštite turista po županijama, 2024
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj je preuzet iz podataka Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske te od jedinice lokalne samouprave.
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultat pokazatelja (2025.)	
1	

2.1.1. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)

Pokazatelj	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj je omjer ukupne količine vode isporučene u smještajnim objektima destinacije u odnosu na ukupnu potrošnju vode u destinaciji, koji daje uvid u opterećenje turizma na vodni resurs destinacije. Ograničavajući čimbenik razvoja turizma u pojedinim destinacijama je dostupnost vode, odnosno njena nepovoljna prostorna i vremenska raspodjela, osobito u Jadranskoj Hrvatskoj te u ljetnim mjesecima, kao i gubici vode u vodoopskrbnom sustavu. Vođenje evidencije o ukupnoj finalnoj potrošnji vode dužno je provoditi i osigurati nadležno tijelo za upravljanje vodnim resursima u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave na temelju posebnog zakona kojim se uređuje upravljanje vodama
Izvor podataka	1.Vodovod Brač d.o.o 2. e Visitor, Turistička zajednica 3. DZS
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer (%) finalne potrošnje vode po noćenju turista (m3) u smještajnim objektima destinacije u odnosu na potrošnju vode po stanovniku destinacije (m3).
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Rezultat pokazatelja (2024.)	
336%	

2.2.1. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)

Pokazatelj	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj prati omjer količina komunalnog otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u usporedbi s količinama otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone po stanovniku, u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja). Pokazateljem se prati ostvarenje veze između proizvodnje otpada u turizmu i gospodarskog rasta te uspješnost sprečavanja nastanka otpada u destinaciji. Ukazuje na okolišni aspekti rizika u turističkim destinacijama gdje nedovoljno adekvatna infrastruktura gospodarenja otpadom u kombinaciji sa povećanom turističkom aktivnosti može ugroziti konkurentnost turističke destinacije. Pokazatelj je važan za atraktivnost destinacije i u slučaju neuređenog ili preopterećenog (prekapacitiranog) sustava gospodarenja otpadom što predstavlja ograničavajući čimbenik razvoja destinacije. Noćenja turista jesu svaka registrirana noć osobe (turista) u objektu koji pruža uslugu smještaja (prijavljena noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju u sustavu eVisitor).

Pokazatelj	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)
	Komunalni otpad je miješani komunalni otpad i odvojeno sakupljeni otpad. Javna usluga sakupljanja komunalnog otpada podrazumijeva prikupljanje komunalnog otpada na području pružanja javne usluge putem spremnika od pojedinog korisnika i prijevoz i predaju tog otpada ovlaštenoj osobi za obradu takvoga otpada.
Izvor podataka	1.Michieli-Tomić d.o.o. 2. e Visitor, Turistička zajednica općine Bol 3.DZS
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer količine otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u odnosu na ukupne količine komunalnog otpada nastale u destinaciji u mjesecima s najnižom i najvišom turističkom aktivnosti
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Rezultat pokazatelja (2024.)	
302,07%	

2.3.1. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)

Pokazatelj	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)
Obilježja pokazatelja	Pokazateljem se definira udio zaštićenih prirodnih područja (dalje u tekstu: ZPP) (kopnenih i morskih) i područja ekološke mreže Natura 2000, u ukupnoj površini destinacije (jedan ili više JLS-ova), te njihova struktura prema kategoriji zaštite.
Izvor podataka	Bioportal Državna geodetska uprava
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao udio površina zaštićenih područja u destinaciji u odnosu na ukupnu površinu destinacije i prema kategorijama zaštite temeljem zakona kojim se uređuje zaštita prirode
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
78,36	

2.4.1. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije

Pokazatelj	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj je omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije, a temelji se na sezonalnosti potrošnje. Ovaj pokazatelj daje uvid u opterećenje energetske infrastrukture i potrebe implementacije održivih oblika energije. S obzirom na intenzivnu

Pokazatelj	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije
	potrebu za energijom tijekom visoke sezone, posebice u Jadranskoj Hrvatskoj, važno je razmotriti stvarno opterećenje.
Izvor podataka	1.HEP-ODS 2. e Visitor, Turistička zajednica 3.DZS
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje el. energije po noćenju turista (kWh) u smještajnim objektima u odnosu na potrošnju el. energije po stanovniku destinacije (kWh).
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2024.)	
77,55%	

2.5.1. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika

Pokazatelj	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika
Obilježja pokazatelja	Pokazateljem se utvrđuje postoji li u destinaciji sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika
Izvor podataka/potencijalni izvor	Upravni odjeli JLS
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj je informacija o tome je li destinacija donijela dokumente (strategiju i/ili plan i/ili program) te koji je napredak/udio mjera u provedbi i/ili implementiranih mjera za prilagodbu i ublažavanje klimatskih promjena i procjenu rizika - DA/NE/udio mjera u provedbi i/ili implementiranih
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
Ne	

3.1.1. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih turističkih noćenja

Pokazatelj	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem
Obilježja pokazatelja	Pokazateljem se definira ukupan broj dolazaka turista u destinaciji u mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom temeljem broja ostvarenih noćenja što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom kontekstu.
Izvor podataka	Turistička zajednica općine Bol

Pokazatelj	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj je informacija o ukupnom broju dolazaka turista u destinaciji u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih dolazaka, te se broj direktno preuzima iz sustava eVisitor i služi kao pokazatelj.
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultat pokazatelja (2024.)	
30.694	

3.1.2. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji

Pokazatelj	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji
Obilježja pokazatelja	Pokazateljem se definira prosječan broj noćenja koje jedan turist ostvari u destinaciji.
Izvor podataka	Turistička zajednica općine Bol
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se računa kao omjer ukupnog broja registriranih noćenja u destinaciji i ukupnog broja dolazaka turista u destinaciji.
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultat pokazatelja (2024.)	
5,44	

3.2.1. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Pokazatelj	Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj zaposlenih na mjesečnoj razini u području I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećoj nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD), budući da rad predstavlja obvezni proizvodni čimbenik uslužnih djelatnosti, izravno povezan s isporukom turističkog proizvoda, pri čemu povećanje ili smanjenje broja zaposlenih u tim djelatnostima može posredno ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovanja gospodarskih subjekata u turizmu.
Izvor podataka	1. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Portal za napredno praćenje tržišta rada 2. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i podatci dostupni u Ministarstvu
Metodologija izračuna pokazatelja	Podaci se preuzimaju iz službenih administrativnih izvora
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultat pokazatelja (2024.)	

Pokazatelj	Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
	1. 352
	2. 334
	3. 376
	4. 540
	5. 766
	6. 933
	7. 1019
	8. 990
	9. 988
	10. 815
	11. 399
	12. 365

3.2.2. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Pokazatelj	Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
Definicija	Pokazateljem se definira poslovni prihod gospodarskih subjekata ostvaren tijekom godine u području I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećem NKD-u, budući da je poslovni prihod izravno povezan sa sposobnošću isporuke turističkog proizvoda, pri čemu promjene u prihodima mogu ukazivati na poboljšanje ili pogoršanje poslovnog položaja gospodarskih subjekata, kao i neizravno upućivati na ukupni položaj turističkih djelatnosti na razini destinacije.
Izvor podataka	FINA/Porezna uprava - podatak iz Registra godišnjih financijskih izvještaja
Metodologija izračuna pokazatelja	Podaci su na zahtjev dostupni u Ministarstvu
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultat pokazatelja (2024.)	
15.504.974 €	

4.1.1. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija

Pokazatelj	Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija
Definicija	Pokazateljem se vrši identifikacija i kategorizacija turističkih resursa na području destinacije, uključujući prirodne (parkovi, rezervati, pejzaži) i kulturno-

Pokazatelj		Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija	
		povijes-ne/antropogene atrakcije (povijesni lokaliteti, muzeji, spomenici, nematerijalna baština).	
Izvor podataka		Registar kulturnih dobara RH (ministarstvo nadležno za kulturu) Bioportal (ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša)	
Metodologija izračuna pokazatelja		Podaci su preuzeti iz službenih izvora navedenih u izvoru podataka.	
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje	
Rezultat pokazatelja (2025.)			
Rb.	Zaštićena kulturna dobra		
	Popis	Vrsta	
1	Arheološko nalazište villa rustica	Arheologija	
2	Crkva Gospe od Kamena	Nepokretna pojedinačna	
3	Crkva sv. Ante	Nepokretna pojedinačna	
4	Crkva sv. Ivana	Nepokretna pojedinačna	
5	Dominikanski samostan sv. Marije Milosne	Nepokretna pojedinačna	
6	Kuća Vusio	Nepokretna pojedinačna	
7	Kulturno-povijesna cjelina naselja Bol	Kulturnopovijesna cjelina	
8	Mlin na vjetar	Nepokretna pojedinačna	
9	Ostaci crkve sv. Vida na Vidovoj gori	Nepokretna pojedinačna	
10	Perivoj Martinis-Marchi	Kulturnopovijesna cjelina	
11	Pustinja Dračeva Luka	Nepokretna pojedinačna	
12	Stambeno gospodarski sklop "Nikolorića dvori"	Nepokretna pojedinačna	
13	Zgrada	Nepokretna pojedinačna	
14	Zgrada Galerije Dešković	Nepokretna pojedinačna	
15	Zgrada hotela "Bijela kuća"	Nepokretna pojedinačna	
16	Zgrada škole i vinarske zadruge	Nepokretna pojedinačna	
17	Zidine Koštilo	Arheologija	
RB	Prirodna dobra		
		Vrsta	
1.	Zlatni rat	Značajni krajobraz	

4.2.1. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom

Pokazatelj	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj je definiran kao praćenje statusa implementacije Plana upravljanja, pri čemu je polazište terminski plan aktivnosti i njihove implementacije
Izvor podataka/potencijalni izvor	Turistička zajednica / jedinica lokalne samouprave
Metodologija izračuna pokazatelja	Izrađen je Plan upravljanja destinacijom kroz koji su definirane aktivnosti. Početna vrijednost u godini izrade dokumenta (2024.) je 0. Pokazatelj se mjeri svake godine kao omjer implementiranih aktivnosti / ukupni broj aktivnosti definiranih Planom upravljanja destinacijom. Implementirane aktivnosti su one koje su u potpunosti završene, te za njih postoje mjerljivi rezultati provedbe.
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultat pokazatelja (2025.)	
0	

4.3.1. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS

Pokazatelj	Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS
Obilježja pokazatelja	Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih noćenja u smještaju destinacije unutar godine dana po izgrađenom hektaru zona stambene i ugostiteljsko-turističke namjene, pri čemu se u analizu uključuju isključivo izgrađena područja zona stanovanja (S), mješovite namjene (M1) i ugostiteljsko-turističke namjene (T), s obzirom da se turistička aktivnost može gotovo isključivo odvijati unutar tih zona, dok su sve druge građevinske zone te planirana (neizgrađena) područja isključeni iz izračuna.
Izvor podataka	1. eVisitor 2. Jedinice lokalne samouprave + PPUG/O (prostorni planovi uređenja gradova/općina)
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se računa kao broj turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini kroz zbroj površine izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha), površine izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene ((pretežito stambene namjene) (ha) i površine izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti.
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Rezultat pokazatelja (2024.)	
9.979	

Analiza rezultata obveznih pokazatelja održivosti za destinaciju Bol pokazuje jasno izražen sezonski turistički pritisak, posebno vidljiv kroz vrlo visok omjer noćenja u odnosu na broj stanovnika te značajno povećanje potrošnje vode i generiranja otpada tijekom vrhunca sezone. Istovremeno, zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom ostaje umjereno, uz značajne razlike između stanovnika koji ostvaruju i onih koji ne ostvaruju prihode od turizma, dok su turisti izrazito zadovoljni svojim boravkom. Dostupnost atrakcija osobama s invaliditetom i dalje je ograničena, a sustav za prilagodbu klimatskim promjenama još nije uspostavljen.

S druge strane, pokazatelji turističkog prometa, zaposlenosti i prihoda potvrđuju snažnu gospodarsku ulogu turizma u destinaciji. Prostor ostaje ključan resurs, što potvrđuje i visoka koncentracija noćenja po hektaru izgrađenog područja. Ukupno, rezultati upućuju na potrebu daljnjeg jačanja održivog upravljanja resursima, posebno u segmentima okolišne infrastrukture, pristupačnosti i planiranja kapaciteta, kako bi se uravnotežio snažan turistički razvoj s kvalitetom života lokalnog stanovništva i dugoročnom održivošću destinacije.

6 POKAZATELJI PRIHVATNIH KAPACITETA DESTINACIJE

U ovom poglavlju izračunati su pokazatelji prihvatnih kapaciteta destinacije Bol, koja je prema indeksu turističke razvijenosti razvrstana u kategoriju I. Prema Zakonu o turizmu (NN 156/23), izračun prihvatnog kapaciteta obvezne su izraditi turističke zajednice osnovane u jedinici lokalne samouprave razvrstanoj u kategoriju I ili II prema indeksu turističke razvijenosti.

Prihvatni kapacitet destinacije definira se kao najveći broj turista koji u istom trenutku mogu boraviti u destinaciji bez narušavanja okoliša, prostora, društvenih odnosa, lokalnog gospodarstva i bez smanjenja razine zadovoljstva posjetitelja. Metodologiju izračuna propisalo je Ministarstvo turizma i sporta, a ona uključuje niz društvenih, infrastrukturnih, prostornih i okolišnih čimbenika.

Sukladno zakonskoj obvezi, pokazatelji prihvatnog kapaciteta destinacije izrađuju se za petogodišnje razdoblje. U ovom izvješću izračunate su početne vrijednosti pokazatelja, a učestalost mjerenja određuje kada je obveza ponovnog izračuna pojedinog pokazatelja. U analizu je uključena i 2019. godina kao predpandemijska godina, čime je obuhvaćeno šestogodišnje razdoblje od 2019. do 2024. Za pojedine pokazatelje, zbog nedostupnosti podataka za sve godine, izračun je napravljen samo za jednu godinu, što je jasno naznačeno u tablici uz svaki pokazatelj.

Svi pokazatelji u ovom poglavlju prikazani su tablično. Za svaki od pokazatelja navedena su obilježja pokazatelja (što pokazatelj mjeri i zašto je važan), izvor podataka (npr. anketa, Državni zavod za statistiku, turistička zajednica, jedinica lokalne samouprave, stručna procjena itd.), metodologija izračuna pokazatelja, učestalost mjerenja i rezultat pokazatelja.

Pokazatelji su grupirani prema sljedećim tematskim kategorijama:

- **Institucionalni i strateški okvir**
 - Stav o turizmu kao faktoru povećanja blagostanja stanovnika Smještajni kapaciteti
- **Smještajni kapaciteti**
 - Omjer broja kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor u odnosu na 100 stanovnika
 - Omjer broja kreveta u nekomercijalnom smještaju u odnosu na 100 stanovnika
 - Omjer broja smještajnih objekata u domaćinstvu te kućama i stanovima za odmor u odnosu na broj stanova za stalno stanovanje
 - Broj kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor na 100 m² građevinskog područja naselja
 - Struktura smještajnih kapaciteta izražena u postotnim udjelima
- **Turistička potražnja**
 - Intenzitet stacionarnog, komercijalnog i nekomercijalnog, turizma kao omjer prosječnog broja turista po stanovniku u vršnim danima turističke sezone
 - Nezadovoljstvo radi gužve na ulicama, trgovima, atrakcijama
- **Resursno-atraksijska osnova**
 - Koncentracija materijalnih atrakcija na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama
 - Koncentracija ugostiteljskih sadržaja na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama
 - Kakvoća voda za kupanje na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj - rujna u odnosu na ostatak godine (za destinacije za koje je pokazatelj relevantan)
 - Raspoloživa površina plaže po kupacu u danima vršne turističke sezone
 - Kakvoća zraka na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj - rujna u odnosu na ostatak godine
 - Utjecaj turizma na izgled destinacije
 - Utjecaj turizma na korištenje javnog prostora
 - Zadovoljstvo ljepotom i uređenošću mjesta (kulturni i prirodni aspekti) kao i glavnih atrakcija

- Razina buke u danima vršne turističke sezone u odnosu na ostatak godine u zonama mješovite namjene po danu i noći
- Iritacija razinom buke u vrijeme turističke sezone
- Utjecaj buke na kvalitetu boravka
- **Prostor**
 - Udio stambenih jedinica turističke namjene (komercijalni i nekomercijalni kapaciteti) u ukupnom broju stambenih jedinica
 - Maksimalni potencijal izgradnje na neizgrađenim i izgrađenim dijelovima građevinskog područja naselja mješovite namjene
 - Mogućnosti nove stambene izgradnje na neizgrađenim površinama mješovite namjene građevinskog područja naselja
 - Utjecaj pretvaranja stanova u turističke apartmane na kvalitetu života u destinaciji
- **Komunalna infrastruktura**
 - Vršno opterećenje i udio objekata u lancu turizma (hoteli, komercijalni i nekomercijalni smještaj, ugostiteljski objekti i sl. u vršnom opterećenju) - voda
 - Vršno opterećenje i udio objekata u lancu turizma (hoteli, komercijalni i nekomercijalni smještaj, ugostiteljski objekti i sl. u vršnom opterećenju) - električna energija
 - Broj djelatnika na održavanju javnih površina u odnosu na m² javnih površina koje se održavaju
 - Kapaciteti (ljudski i tehnološki) za odvoz otpada
 - Iritacija neprimjereno odloženim otpadom tijekom turističke sezone
- **Prometna infrastruktura**
 - Procjena (ekspertna) kapaciteta prometne infrastrukture u odnosu na volumen prometa na odabranim pravcima/točkama u danima vršne turističke sezone
 - Procjena kapaciteta i iskorištenosti parkirališta u razdoblju vršne turističke sezone
 - Iritacija gužvom u prometu tijekom turističke sezone
 - Zadovoljstvo prometom u mjestu
- **Stanovništvo i kvaliteta života**
 - Kretanje broja stanovnika u (posljednjem) desetogodišnjem razdoblju
 - Iritacija gužvom i specifično gužvama na ulicama/javnim površinama
 - Indeks priuštivosti stana (na razini destinacije)
- **Zaposlenost, gospodarstvo i važnost turizma**
 - Raspoloživost dodatne radne snage (stopa nezaposlenosti; broj izdanih radnih dozvola po mjesecima)

1.1. Stav o turizmu kao faktoru povećanja blagostanja stanovnika

Pokazatelj	Stav o turizmu kao faktoru povećanja blagostanja stanovnika
Obilježja pokazatelja	Ovaj pokazatelj prikazuje koliki postotak lokalnih stanovnika smatra da turizam pozitivno utječe na njihov svakodnevni život. Ljudi uspoređuju koristi koje donosi turizam (npr. više posla, bolja infrastruktura) s mogućim štetama (npr. gužve, veći troškovi života). Ako većina stanovnika misli da su koristi veće od šteta, imat će pozitivan stav prema turizmu. U suprotnom, stav će biti negativan. Zato je važno pratiti ovu percepciju kako bi se turizam razvijao na način koji odgovara lokalnoj zajednici.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) lokalnog stanovništva s pozitivnom percepcijom cjelokupnih učinaka turizma na život u destinaciji procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „Razmislite kako sve turizam utječe na svakodnevni život u Vašem mjestu - na lokalno gospodarstvo, okoliš, dostupnost javnih sadržaja, sigurnost u mjestu,

Pokazatelj	Stav o turizmu kao faktoru povećanja blagostanja stanovnika
	društveni život, cijene i slično. Uzimajući u obzir i dobre i loše strane turizma, smatrate li da je život u Vašem mjestu: 1) Smanjuje kvalitetu života 2) Pomaže u održanju kvalitete života 3) Pomaže u unaprijeđenju kvalitete života 4) Nema nikakav učinak“ Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su odabrali odgovor 2 ili 3, u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje. Rezultat se izražava u postotku.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
78,26 %	

2.1. Omjer broja kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor u odnosu na 100 stanovnika

Pokazatelj		Omjer broja kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor u odnosu na 100 stanovnika			
Obilježja pokazatelja		Pokazateljem se definira omjer ukupnog broja kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam (kuće i stanove za odmor iz podataka Porezne uprave umanjene za kuće i stanove za odmor s rješenjem o pružanju komercijalnih usluga smještaja) u destinaciji/zoni, u odnosu na stotinu stalnih stanovnika.			
Izvor podataka		Turistička zajednica općine Bol, Državni zavod za statistiku, baza „Gradovi u statistici“			
Metodologija izračuna pokazatelja		Predmetni pokazatelj se računa kao omjer zbroja broja turističkih kreveta u komercijalnim smještajnim kapacitetima u destinaciji u mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja i procijenjenim brojem kreveta u kućama i stanovima za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam u destinaciji, i broja stalnih stanovnika u destinaciji gdje se konačni rezultat prikazuje u %. Procijenjeni broj kreveta u kućama i stanovima za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam u destinaciji se računa kao umnožak broja kuća i stanova za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam i prosječnog broja kreveta u objektima koji su u sustavu eVisitor registrirani kao Izvorna stara obiteljska kuća (vikendica), Kuća za odmor (vikendica) ili Stan za odmor (vikendica)			
Učestalost mjerenja		Svake četiri godine			
Rezultati pokazatelja					
2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
716,73%	730,64%	692,35%	671,67%	659,45%	684,06%

2.2. Omjer broja kreveta u nekomercijalnom smještaju u odnosu na 100 stanovnika

Pokazatelj		Omjer broja kreveta u nekomercijalnom smještaju u odnosu na 100 stanovnika			
Obilježja pokazatelja		Pokazateljem se definira omjer broja kreveta u nekomercijalnom smještaju (kućama i stanovima za odmor) u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika.			
Izvor podataka		Turistička zajednica općine Bol, Državni zavod za statistiku, baza „Gradovi u statistici“			
Metodologija izračuna pokazatelja		Predmetni pokazatelj se računa kao omjer broja kreveta u nekomercijalnom smještaju i broja stalnih stanovnika u destinaciji u %.			
Učestalost mjerenja		Svake četiri godine			
Rezultati pokazatelja					
2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
82,95%	69,00%	74,52%	77,06%	80,33%	83,67%

2.3. Omjer broja smještajnih objekata u domaćinstvu te kućama i stanovima za odmor u odnosu na broj stanova za stalno stanovanje

Pokazatelj		Omjer broja smještajnih objekata u domaćinstvu te kućama i stanovima za odmor u odnosu na broj stanova za stalno stanovanje			
Obilježja pokazatelja		Pokazateljem se definira odnos broja smještajnih objekata za iznajmljivanje u domaćinstvu te kuća/stanova za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam prema broju stanova za stalno stanovanje u destinaciji			
Izvor podataka		Turistička zajednica općine Bol			
Metodologija izračuna pokazatelja		Predmetni pokazatelj se računa kao omjer zbroja broja komercijalnih smještajnih objekata registriranih u eVisitoru kao podvrste Objekti u domaćinstvu, Apartman, Kuća za odmor, Sobe za iznajmljivanje i Studio apartman i broj kuća i stanova za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam, i broja objekata koji se koriste za stalno stanovanje.			
Učestalost mjerenja		Svake četiri godine			
Rezultati pokazatelja					
2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
2,02	2,05	2,01	2,01	2,01	2,50

2.4. Broj kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor na 100 m² građevinskog područja naselja

Pokazatelj	Broj kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor na 100 m ² građevinskog područja naselja
Obilježja pokazatelja	Pokazateljem se definira ukupan broj registriranih stalnih kreveta u komercijalnom smještaju i kućama i stanovima za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam po izgrađenih 100 m ² građevinskog područja naselja.
Izvor podataka	Turistička zajednica općine Bol, Općina Bol
Metodologija izračuna pokazatelja	Predmetni pokazatelj se računa kao omjer zbroja broja turističkih kreveta u komercijalnim smještajnim kapacitetima u destinaciji u mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja i procijenjenog broja kreveta u kućama i stanovima za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam u destinaciji, i površine izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja i mješovite namjene (m ²) gdje se rezultat prikazuje u %.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultati pokazatelja (2024.)	
2,55%	

2.5. Struktura smještajnih kapaciteta izražena u postotnim udjelima

Pokazatelj	Struktura smještajnih kapaciteta izražena u postotnim udjelima
Definicija pokazatelja	Pokazatelj predstavlja postotne udjele stalnih kreveta po vrstama komercijalnih smještajnih objekata iz eVisitora (hoteli, kampovi, objekti u domaćinstvu i ostalo) te kuće i stanovi za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam (KKO iz pokazatelja 2.1) u ukupnoj brojci raspoloživih stalnih kreveta u destinaciji.
Izvor podataka	Turistička zajednica općine Bol, Pokazatelj 2.1. Omjer broja kreveta u komercijalnom smještaju te kućama i stanovima za odmor u odnosu na 100 stanovnika
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava za zonu za svaku godinu. Broj kreveta u hotelima, broj kreveta u kampovima, broj kreveta u objektima u domaćinstvu, broj kreveta u preostalom komercijalnom smještaju, broj kreveta u kućama i stanovima za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam svaki posebno se dijeli sa zbrojem broja kreveta u hotelima, kampovima, objektima u domaćinstvu i preostalom komercijalnom smještaju i procijenjeni broj kreveta u kućama i stanovima za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam (preuzima se iz pokazatelja 2.1.). Svi rezultati se prikazuju u % obliku.
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultati pokazatelja	

Pokazatelj	Struktura smještajnih kapaciteta izražena u postotnim udjelima					
Godina	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Udio smještajnog kapaciteta u hotelima	15,17%	12,19%	12,88%	12,91%	13,36%	12,75%
Udio smještajnog kapaciteta u kampovima	4,96%	5,07%	5,12%	4,41%	4,56%	4,09%
Udio smještajnog kapaciteta u objektima u domaćinstvu	29,15%	30,39%	30,55%	29,65%	30,58%	30,79%
Udio smještajnog kapaciteta u preostalom komercijalnom smještaju	14,67%	14,44%	13,01%	14,15%	12,11%	11,59%
Udio smještajnog kapaciteta u kućama i stanovima za odmor koji se ne koriste za kratkoročni najam	36,05%	37,91%	38,44%	38,88%	39,39%	40,78%

3.1. Intenzitet stacionarnog, komercijalnog i nekomercijalnog, turizma kao omjer prosječnog broja turista po stanovniku u vršnim danima turističke sezone

Pokazatelj		Intenzitet stacionarnog, komercijalnog i nekomercijalnog, turizma kao omjer prosječnog broja turista po stanovniku u vršnim danima turističke sezone			
Obilježja pokazatelja		Ovim pokazateljem procjenjuje se prosječan dnevni broj turista koji borave u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju u vršnim danima turističke sezone, u odnosu na broj stalnih stanovnika u destinaciji. Pokazatelj se koristi za mjerenje intenziteta tzv. stacionarnog turizma, ne uključujući jednodnevne posjetitelje i nautičare. Cilj je utvrditi koliko stacionarni turizam opterećuje lokalnu zajednicu, prostor i infrastrukturu u najopterećenijem dijelu sezone.			
Izvor podataka		Turistička zajednica općine Bol, Državni zavod za statistiku (Gradovi u statistici)			
Metodologija izračuna pokazatelja		Izračunava se prosječan broj turista u razdobljima vršne turističke sezone za svaku godinu. Zatim se uzima najviši broj takvih prosječnih vrijednosti - onaj koji se pojavljuje u najopterećenijim danima turističke sezone - i uspoređuje s brojem stalnih stanovnika. Rezultat pokazuje koliko turista boravi u destinaciji u vršnim danima u odnosu na broj stanovnika. Na taj način dobiva se realna slika opterećenja destinacije stacionarnim turizmom.			
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje			
Rezultati pokazatelja					
2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
3,69	2,80	3,39	3,48	3,47	3,48

3.2. Nezadovoljstvo radi gužvi na ulicama, trgovima, atrakcijama

Pokazatelj	Nezadovoljstvo radi gužve na ulicama, trgovima, atrakcijama
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj prikazuje koliki postotak turista i jednodnevnih posjetitelja (u komercijalnom, nekomercijalnom i jednodnevnih posjetitelja) navodi da su im gužve na ulicama, trgovima i atrakcijama umanjile zadovoljstvo boravkom u destinaciji. Zadovoljni posjetitelji imaju veću sklonost povratku, dulje ostaju i troše više, dok nezadovoljstvo, posebno zbog prekomjernih gužvi, može smanjiti ukupni doživljaj i loše utjecati na reputaciju destinacije. Praćenjem ovog pokazatelja omogućuje se identifikacija problema povezanih s preopterećenjem javnog prostora te planiranje održivog upravljanja turističkim tokovima.
Izvor podataka	Anketa turista i jednodnevnih posjetitelja
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) posjetitelja nezadovoljnih gužvama na javnim prostorima u destinaciji procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „U kojoj Vam mjeri gužva na ulicama/trgovima/atrakcijama predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?“ Odgovor se daje na ljestvici od 1 - uopće nije problem do 7 - jako ozbiljan problem. Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali ocjenu 6 ili 7, u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje. Rezultat se izražava u postotku. Pokazatelj se računa odvojeno za: turiste u komercijalnom smještaju, turiste u nekomercijalnom smještaju i jednodnevne posjetitelje.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
Turisti u komercijalnom smještaju	6,65 %
Turisti u nekomercijalnom smještaju	11,11 %
Jednodnevni posjetitelji	15,15 %

4.1. Koncentracija materijalnih atrakcija na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama

Pokazatelj	Koncentracija materijalnih atrakcija na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj je koncentracija materijalnih atrakcija na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama. Materijalne atrakcije važan su aspekt ukupne turističke ponude destinacije te veća koncentracija atrakcija doprinosi povećanoj prepoznatljivosti destinacije/definiranih zona. No, istodobno, koncentracija atrakcija može biti i generator brojnih negativnih eksternalija iskazanih kroz pritisak turista na neko područje, narušavanje kvalitete života lokalnih stanovnika, ali i narušavanje zaštite atrakcija.

Pokazatelj	Koncentracija materijalnih atrakcija na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama
Izvor podataka	1. Materijalne atrakcije iz Plana upravljanja destinacijom 2. Registar prostornih jedinica Državne geodetske uprave
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer broja materijalnih atrakcija na području Bola i površine Bola. U materijalne atrakcije ubrojane su one atrakcije koje su s obzirom na stupanj tržišne spremnosti ocjenjene kao spremne: Zlatni Rat, Vidova gora, plaža Benačica, Crkva i kuća pustinja Stipančić, Pustinja Dračeva Luka, Crkva gospe od Karmena, Perivoj Martinis - Marchi, Dominikanski samostan sv. Marije Milosne, Zgrada Galerije Dešković, Zgrada škole i vinarske zadruge, Hotelski sklop „Bretanide“, Kuća Vusio, Mlin na vjetar i šetnica od centra Bola do Zlatnog rata.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultati pokazatelja (2024.)	
0,006008584	

4.2. Koncentracija ugostiteljskih sadržaja na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama

Pokazatelj	Koncentracija ugostiteljskih sadržaja na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama
Obilježja pokazatelja	Koncentracija ugostiteljskih sadržaja na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama iskazana dnevnim brojem uslužbenih osoba po sjedalu u vrijeme vršnih dana turističke sezone. Ugostiteljski sadržaji iz djelatnosti restorana te pripreme i usluživanja prehrane, pića i napitaka važan su aspekt ukupne turističke ponude destinacije te njihova veća koncentracija doprinosi povećanoj prepoznatljivosti destinacije/definiranih zona. No, istodobno koncentracija ovih sadržaja (ovisno o obilježjima ponude, radnog vremena i segmenata potražnje) može biti i generator brojnih negativnih eksternalija iskazanih kroz pritisak turista na neko područje, buku i sanitarne uvjete, narušavanje kvalitete života lokalnih stanovnika, ali i narušavanje zaštite spomenika kulture odnosno ukupne resursne osnove.
Izvor podataka	1. TuRegistar (https://eturizam.gov.hr/turegistar/)/ nadležna županijska tijela za izdavanje rješenja 2. Porezna uprava 3. Tomas Hrvatska: prosječan broj osoba na putovanju iz podataka o pratnji na putovanju u županiji/regiji u kojoj se zona/destinacija nalazi
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj Iskorištenost sjedala na otvorenom i zatvorenom prostoru u restoranima, ostalim objektima za pripremu i usluživanje hrane te objektima za pripremu i usluživanje pića mjerena brojem uslužbenih osoba po sjedalu u danima vršne sezone. U obzir se uzima broj fiskaliziranih računa izdanih tijekom petodnevnog razdoblja na otvorenom i zatvorenom prostoru u restoranima, ostalim objektima za pripremu i usluživanje hrane te objektima za pripremu i usluživanje pića na području zone/destinacije; podatak se dijeli s brojem pet da se dobije

Pokazatelj	Koncentracija ugostiteljskih sadržaja na odabranim područjima destinacije/definiranim zonama
	prosječan broj fiskaliziranih računa tijekom dana vršne sezone. Nadalje, u obzir se uzima ukupan broj sjedala na otvorenom i zatvorenom u objektima za pripremu i usluživanje hrane te objektima za pripremu i usluživanje pića. Finalno, uzima se prosječan broj osoba na putovanju te se izračunava iskorištenost sjedala, ona predstavlja prosjek broja fiskaliziranih računa kroz 5 dana pomnožen s prosječnim brojem osoba, potom se rezultat navedenog dijeli sa ukupnim brojem sjedala.
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultati pokazatelja (2024.)	
3,15	

4.3. Kakvoća voda za kupanje na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj - rujan u odnosu na ostatak godine (za destinacije za koje je pokazatelj relevantan)

Pokazatelj		Kakvoća voda za kupanje na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj - rujan u odnosu na ostatak godine (za destinacije za koje je pokazatelj relevantan)			
Definicija pokazatelja		Pokazatelj je ocjena kakvoće morske vode za kupanje, koja daje informaciju o stanju mora za kupanje i rekreaciju unutar vremenskog razdoblja trajanja sezone kupanja na lokacijama uzorkovanja. Ocjene su javno dostupne u cilju zaštite zdravlja kupaca, održivog gospodarenja plažama te informiranja javnosti.			
Izvor podataka		Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije			
Metodologija izračuna pokazatelja		Pokazatelj kakvoće vode za kupanje izračunava se na temelju mjerenja provedenih na određenim mjernim stanicama tijekom razdoblja od lipnja do rujna u usporedbi s ostatkom godine. Uzorci se uzimaju svakih 15 dana prema standardiziranoj metodologiji, pri čemu se analizira prisutnost mikrobioloških pokazatelja, poput crijevnih enterokoka i Escherichie coli. Rezultati se zatim klasificiraju u jednu od četiri kategorije - izvrsno, dobro, zadovoljavajuće ili nezadovoljavajuće - čime se omogućuje procjena sezonskih varijacija kakvoće vode i utjecaja turističke aktivnosti na okoliš.			
Zoniranje		Općina Bol - plaža Zlatni rat (Zlatni rat - zapad, Zlatni rat - istok, Zlatni rat 1 i Zlatni rat 2) te na plažama Martinica pod vodu, Borak i Martinica			
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje			
Rezultati pokazatelja					
2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Izvrсно-plavo	Izvrсно-plavo	Izvrсно-plavo	Izvrсно-plavo	Izvrсно-plavo	Izvrсно-plavo

4.4. Raspoloživa površina plaže po kupaću u danima vršne turističke sezone, (za destinacije za koje je pokazatelj relevantan)

Pokazatelj	Raspoloživa površina plaže po kupaću u danima vršne turističke sezone, (za destinacije za koje je pokazatelj relevantan)
Obilježja pokazatelja	Procjena raspoloživog ukupnog kupališnog prostora u danima vršne turističke sezone po potencijalnom kupaću. Ukupni kupališni prostor je površina plaža te svih ostalih obalnih prostora koji se mogu (i već se koriste) za kupanje, a nisu razvojnim dokumentima definirani kao plaže. Pokazatelj se računa samo za destinacije za koje je relevantan.
Izvor podataka	Turistička zajednica općine Bol, Državni zavod za statistiku : Procjena stanovništva, stanje na dan 31. prosinca (GRADOVI U STATISTICI, https://podaci.dzs.hr/hr/statistikau-nizu/)
Metodologija izračuna pokazatelja	Predmetni pokazatelj se računa kao omjer površine kupališnog prostora (zbroj površina plaža i procijenjenog ostalog kupališnog prostora) u m3 na području destinacije i ukupnog (potencijalni) broja kupaca. Ukupan (potencijalan) broj kupaca se računa kao zbroj broja turista i broja jednodnevnih posjetitelja i broja lokalnih stanovnika. Broj turista i jednodnevnih posjetitelja računaju se u dane vršne sezone.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultati pokazatelja (2024.)	
1,463994832	

4.5. Kakvoća zraka na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj - rujn u odnosu na ostatak godine

Pokazatelj	Kakvoća zraka na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj - rujn u odnosu na ostatak godine
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj je ocjena kvalitete zraka koja daje informaciju o razini onečišćenosti zraka na području jedinica lokalne (regionalne) samouprave (zone/aglomeracije) u cilju zaštite zdravlja ljudi, održivosti destinacije te informiranja javnosti.
Izvor podataka	Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na teritoriju Republike Hrvatske za 2023., Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije, Republike Hrvatske
Metodologija izračuna pokazatelja	Podatak o kvaliteti zraka preuzet je iz objedinjenog izvješća Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije, Republike Hrvatske. Na području Bola ne postoji uspostavljena stanica za mjerenje kvalitete zraka. Podatak o kvaliteti zraka preuzet je za zona aglomeracija HR ST - Grad Split.
Zoniranje	Bol (aglomeracija HR ST - Grad Split)
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultat pokazatelja (2023.)	

Pokazatelj	Kakvoća zraka na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj - rujan u odnosu na ostatak godine
I kategorije	

4.6. Utjecaj turizma na izgled destinacije

Pokazatelj	Utjecaj turizma na izgled destinacije
Obilježja pokazatelja	Udio (%) stalnih stanovnika koji smatraju da turistički razvoj pozitivno utječe na izgled destinacije Pokazatelj prikazuje koliki postotak stalnih stanovnika smatra da turistički razvoj ima pozitivan utjecaj na vizualni izgled mjesta u kojem žive. Turizam može potaknuti uređenje prostora, obnovu objekata, razvoj javnih površina i opće unapređenje izgleda destinacije. Percepcija takvih promjena važna je ne samo za lokalno stanovništvo, već i za stvaranje dugoročno poželjne destinacije za posjetitelje. Praćenje ovog pokazatelja pomaže razumjeti koliko stanovnici doživljavaju vizualne učinke turizma kao pozitivne i time doprinosi održivom planiranju razvoja prostora.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) lokalnog stanovništva s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na izgled destinacije procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „Kako turistički razvoj utječe na izgled mjesta - postaje li ono uslijed turističkog razvoja ružnije ili ljepše?“ Odgovor se daje na ljestvici od 1 - puno ružnije do 5 - puno ljepše, pri čemu je 3 - niti ružnije niti ljepše. Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali ocjenu 4 ili 5, u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje. Rezultat se izražava u postotku.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
59,42%	

4.7. Utjecaj turizma na korištenje javnog prostora

Pokazatelj	Utjecaj turizma na korištenje javnog prostora
Obilježja pokazatelja	Udio (%) stalnih stanovnika koji smatraju da turistički razvoj pozitivno utječe na korištenje javnog prostora. Pokazatelj prikazuje koliki postotak stalnih stanovnika smatra da turistički razvoj pozitivno utječe na način korištenja javnih prostora u destinaciji, kao što su ulice, trgovi, šetnice i drugi prostori dostupni svima. Turizam može potaknuti uređenje i aktivaciju javnih prostora, ali i izazvati gužve, prekomjerno korištenje ili istiskivanje lokalnog stanovništva. Percepcija lokalne zajednice o tim promjenama važna je za procjenu stvarne kvalitete života u destinaciji te za prilagodbu upravljanja turističkim razvojem u smjeru održivosti.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva

Pokazatelj	Utjecaj turizma na korištenje javnog prostora
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) lokalnog stanovništva s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na korištenje javnog prostora procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „Što mislite o načinu korištenja javnog prostora u Vašem mjestu, je li turizam javni prostor (rivu, gradske ulice i trgove, zelene površine) učinio manje ili više prikladnim za Vaše potrebe?“ Odgovor se daje na ljestvici od 1 - puno manje do 5 - puno više, pri čemu je 3 - niti manje niti više. Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali ocjenu 4 ili 5, u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje. Rezultat se izražava u postotku.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
23,19%	

4.8. Zadovoljstvo ljepotom i uređenošću mjesta (kulturni i prirodni aspekti) kao i glavnih atrakcija

Pokazatelj	Zadovoljstvo ljepotom i uređenošću mjesta (kulturni i prirodni aspekti) kao i glavnih atrakcija
Obilježja pokazatelja	Udio (%) posjetitelja koji su zadovoljni ljepotom i uređenošću mjesta. Pokazatelj prikazuje koliki postotak turista i jednodnevnih posjetitelja pozitivno ocjenjuje ljepotu i uređenost mjesta u kojem borave, uključujući kulturne i prirodne elemente te glavne atrakcije destinacije. Zadovoljni posjetitelji imaju veću sklonost povratku, ostaju dulje i troše više, a njihovo zadovoljstvo pozitivno utječe na imidž destinacije i njenu dugoročnu održivost. Praćenje zadovoljstva izgledom i uređenjem destinacije pomaže u procjeni učinaka turističkih politika i ulaganja te u prepoznavanju potreba za daljnjim unaprjeđenjem ponude.
Izvor podataka	Anketa turista i jednodnevnih posjetitelja
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) posjetitelja koji su zadovoljni ljepotom i uređenošću mjesta te glavnim atrakcijama u destinaciji procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeća anketna pitanja: „Koliko ste zadovoljni ljepotom mjesta?“ Odgovor se daje na ljestvici od 1 - u potpunosti nezadovoljan/na do 7 - u potpunosti zadovoljan/na, pri čemu je 3 - niti zadovoljan niti nezadovoljan. „Koliko ste zadovoljni uređenošću mjesta?“ Odgovor se daje na ljestvici od 1 - u potpunosti nezadovoljan/na do 7 - u potpunosti zadovoljan/na, pri čemu je 3 - niti zadovoljan niti nezadovoljan. „Koliko ste zadovoljni uređenošću glavnih atrakcija u ovoj destinaciji?“

Pokazatelj	Zadovoljstvo ljepotom i uređenošću mjesta (kulturni i prirodni aspekti) kao i glavnih atrakcija		
	Odgovor se daje na ljestvici od 1 - u potpunosti nezadovoljan/na do 7 - u potpunosti zadovoljan/na, pri čemu je 3 - niti zadovoljan niti nezadovoljan. Pokazatelji se izračunavaju kao udio ispitanika koji su dali ocjenu 6 ili 7 na pojedinom pitanju, u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na to pitanje. Rezultati se izražavaju u postotku. Pokazatelji se računaju odvojeno za: turiste u komercijalnim smještajnim objektima; turiste u nekomercijalnom smještaju i jednodnevne posjetitelje.		
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine		
Rezultat pokazatelja (2025.)			
	Turisti u komercijalnim smještajnim objektima	Turisti u nekomercijalnim smještajnim objektima	Jednodnevni posjetitelji
Ljepotom mjesta	86,71%	88,89%	84,85%
Uređenošću mjesta	82,59%	85,19%	81,82%
Uređenošću glavnih atrakcija	80,70%	77,78%	72,73%

5.1. Razina buke u danima vršne turističke sezone u odnosu na ostatak godine u zonama mješovite namjene po danu i noći

Pokazatelji	Razina buke u danima vršne turističke sezone u odnosu na ostatak godine u zonama mješovite namjene po danu i noći
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj prati razinu buke u vanjskom prostoru u danima vršne sezone u odnosu na ostatak godine u zonama mješovite namjene koje su od interesa za turizam
Izvor podataka	Općina Bol
Metodologija izračuna pokazatelja	Zakon o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18, 14/21) i Pravilnik o načinu izrade i sadržaju karata buke i akcijskih planova te o načinu izračuna dopuštenih indikatora buke (NN 75/09, 60/16, 117/18) uređuju najvišu dopuštenu razinu buke. Pokazatelj mjeri razinu buke u zonama mješovite namjene od interesa za turizam. Podatak se preuzima iz Karte buke. Karte buke čine stručnu podlogu za izradu prostornih planova te su koristan instrument za upravljanje bukom okoliša. Omogućavaju izradu akcijskih planova, učinkovitije prostorno planiranje, planiranje zaštite postojećih prostora od izvora buke te provedbu akustičkog planiranja, kao i ocjenjivanje izloženosti stanovništva prekomjernim izvorima buke.
Zoniranje	Općina Bol
Rezultat pokazatelja (2025.)	
Nije izrađena karta buke	

5.2. Iritacija razinom buke u vrijeme turističke sezone

Pokazatelj	Iritacija razinom buke u vrijeme turističke sezone
Obilježja pokazatelja	Udio (%) stalnih stanovnika uznemirenih bukom tijekom turističke sezone. Pokazatelj prikazuje koliki postotak stalnih stanovnika osjeća uznemirenost zbog buke u vrijeme glavne turističke sezone. Buka može negativno utjecati na svakodnevni život i zdravlje lokalnog stanovništva, osobito u destinacijama s intenzivnim turističkim aktivnostima. Visok udio stanovnika koji prijavljuju uznemirenost bukom može ukazivati na narušavanje kvalitete života i potrebu za dodatnim mjerama zaštite od negativnih učinaka turizma. Praćenje ovog pokazatelja pomaže u planiranju održivog razvoja destinacije i usklađivanju interesa lokalne zajednice i turističke ponude.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) lokalnog stanovništva uznemirenog bukom tijekom turističke sezone procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „Kada pomislite na život u svojem mjestu tijekom turističke sezone, predstavlja li buka veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“ 1 - Veliki problem 2 - Mali problem 3 - Nije problem 4 - Ne znam/ne mogu ocijeniti Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali odgovor 1 (veliki problem), u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje (isključujući odgovore 4). Rezultat se izražava u postotku.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
24,64%	

5.3. Utjecaj buke na kvalitetu boravka

Pokazatelj	Utjecaj buke na kvalitetu boravka
Obilježja pokazatelja	Udio (%) posjetitelja nezadovoljnih utjecajem buke na kvalitetu boravka u destinaciji. Pokazatelj prikazuje koliki postotak turista i jednodnevnih posjetitelja smatra da buka negativno utječe na njihovo iskustvo boravka u destinaciji. Buka može znatno umanjiti doživljaj posjeta, osobito u urbanim i turistički intenzivnim sredinama. Visok udio posjetitelja koji su nezadovoljni bukom ukazuje na potrebu za prilagodbama u prostornom i operativnom upravljanju destinacijom. Praćenje ovog pokazatelja omogućuje pravodobnu reakciju na probleme koji narušavaju kvalitetu boravka i dugoročnu održivost turističke ponude.
Izvor podataka	Anketa turista i jednodnevnih posjetitelja

Pokazatelj	Utjecaj buke na kvalitetu boravka
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) posjetitelja nezadovoljnih utjecajem buke na kvalitetu boravka u destinaciji procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „U kojoj Vam mjeri buka na javnim prostorima (ulicama, trgovima, atrakcijama) predstavlja problem tijekom Vašeg boravka u destinaciji?“ Odgovor se daje na ljestvici od 1 - uopće nije problem do 7 - jako ozbiljan problem. Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali ocjenu 6 ili 7, u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje. Rezultat se izražava u postotku.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
Turisti u komercijalnim smještajnim objektima	6,96 %
Turisti u nekomercijalnim smještajnim objektima	25,93 %
Jednodnevni posjetitelji	12,12 %

6.1. Udio stambenih jedinica turističke namjene (komercijalni i nekomercijalni kapaciteti) u ukupnom broju stambenih jedinica

Pokazatelj		Udio stambenih jedinica turističke namjene (komercijalni i nekomercijalni kapaciteti) u ukupnom broju stambenih jedinica			
Obilježja pokazatelja		Pokazateljem se definira udio kuća i stanova za odmor u ukupnom broju stambenih objekata u destinaciji.			
Izvor podataka		Turistička zajednica općine Bol			
Metodologija izračuna pokazatelja		Pokazatelj se računa kao omjer zbroja broja objekata koji su u sustavu eVisitor registrirani unutar podvrsta Izvorna stara obiteljska kuća (vikendica), Kuća za odmor (vikendica) te Stan za odmor (vikendica) kuća i broja objekata koji su u sustavu eVisitor registrirani unutar podvrste Objekti u domaćinstvu, i broja objekata koji se koriste za stalno stanovanje gdje se konačni rezultat prikazuje u %.			
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje			
Rezultati pokazatelja					
2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
95,99%	98,87%	97,00%	98,65%	101,21%	123,30%

6.2. Maksimalni potencijal izgradnje na neizgrađenim i izgrađenim dijelovima građevinskog područja naselja mješovite namjene

Pokazatelji	Maksimalni potencijal izgradnje na neizgrađenim i izgrađenim dijelovima građevinskog područja naselja mješovite namjene
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj ukazuje na najveći mogući broj stambenih jedinica koji se može ostvariti na području građevinskih područja naselja, uključujući gradnju na neizgrađenim dijelovima te rekonstrukciju i prenamjenu.
Izvor podataka	Važeći prostorni plan općine Bol Važeći urbanistički planovi na razini općine Bol Ekspertna analiza urbanista
Metodologija izračuna pokazatelja	Maksimalni potencijal izgradnje na neizgrađenim i izgrađenim dijelovima građevinskog područja naselja mješovite namjene računa se kao zbroj: Najvećeg mogućeg broja stambenih jedinica koji se može ostvariti na području izgrađenih dijelova građevinskih područja naselja i Mogućnosti nove stambene izgradnje na neizgrađenim površinama mješovite namjene građevinskog područja naselja Najveći mogući broj stambenih jedinica koji se može ostvariti na području izgrađenih dijelova građevinskih područja naselja izračunat je kao umnožak ukupnog broja prosječnih građevnih čestica u izgrađenom dijelu građevinskog područja naselja i najvećeg dozvoljenog broja stambenih jedinica na prosječnoj građevnoj čestici.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja	
14778,66667	

6.3. Mogućnost nove stambene izgradnje na neizgrađenim površinama mješovite namjene građevinskog područja naselja

Pokazatelji	Mogućnost nove stambene izgradnje na neizgrađenim površinama mješovite namjene građevinskog područja naselja
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj ukazuje na najveći mogući broj stambenih jedinica koji se može ostvariti na području planiranih neizgrađenih građevinskih područja naselja, a temeljem uvjeta koji su propisani u prostornim planovima.
Izvor podataka	Važeći prostorni plan općine Bol Važeći urbanistički planovi na razini općine Bol Ekspertna analiza urbanista
Metodologija izračuna pokazatelja	Mogućnosti nove stambene izgradnje na neizgrađenim površinama mješovite namjene građevinskog područja naselja računa se kao umnožak broja novih građevnih čestica koje se mogu formirati na neizgrađenom dijelu GP naselja

Pokazatelj	Mogućnost nove stambene izgradnje na neizgrađenim površinama mješovite namjene građevinskog područja naselja
	stambene i mješovite i najvećeg dozvoljenog broja stambenih jedinica na odabranoj minimalnoj građevnoj čestici. Broj novih građevnih čestica koje se mogu formirati na neizgrađenom dijelu GP naselja stambene i mješovite namjene računa se kao omjer površine neizgrađenog dijela građevinskih područja naselja stambene i mješovite namjene i minimalne površine građevne čestice.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja	
3.294	

6.4. Utjecaj pretvaranja stanova u turističke apartmane na kvalitetu života u destinaciji

Pokazatelj	Utjecaj pretvaranja stanova u turističke apartmane na kvalitetu života u destinaciji
Obilježja pokazatelja	Udio (%) stalnih stanovnika s negativnom percepcijom apartmanizacije. Pokazatelj prikazuje koliki postotak stalnih stanovnika negativno percipira porast broja stanova prenamijenjenih za turistički najam (tzv. apartmanizaciju). Iako apartmanizacija može donijeti ekonomske koristi za lokalnu zajednicu, često dovodi do rasta cijena stanovanja, smanjenja dostupnosti dugoročnog najma, gentrifikacije i osjećaja gubitka identiteta naselja. Visoka razina negativne percepcije među stanovništvom može ukazivati na neravnotežu između potreba lokalne zajednice i turističkog razvoja te potrebu za prilagodbom prostornih i stambenih politika u cilju očuvanja kvalitete života.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) lokalnog stanovništva s negativnom percepcijom apartmanizacije procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „Što mislite o pretvaranju stanova i kuća u turističke apartmane i kuće za odmor - postaje li život u mjestu zbog toga lošiji ili bolji?“ Odgovor se daje na ljestvici od 1 - puno lošiji do 5 - puno bolji, pri čemu je 3 - niti lošiji niti bolji. Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali ocjenu 1 ili 2, u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje. Rezultat se izražava u postotku.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
60,87%	

7.1. Vršno opterećenje i udio objekata u lancu turizma (hoteli, komercijalni i nekomercijalni smještaj, ugostiteljski objekti i sl. u vršnom opterećenju) - voda

Pokazatelj		Vršno opterećenje i udio objekata u lancu turizma (hoteli, komercijalni i nekomercijalni smještaj, ugostiteljski objekti i sl. u vršnom opterećenju) - voda			
Obilježja pokazatelja		Udio (%) turističkih objekata u vršnom opterećenju vodovodne mreže. Pokazatelj prikazuje koliki udio ukupne potrošnje vode u razdobljima vršnog opterećenja otpada na turističke objekte (smještajni i ugostiteljski kapaciteti, kampovi i dr.). U destinacijama s izraženom sezonalnošću, turizam značajno doprinosi povećanoj potrošnji vode tijekom ljetnih mjeseci. Praćenje ovog pokazatelja omogućuje bolje razumijevanje opterećenja infrastrukture te planiranje mjera usmjerenih na povećanje učinkovitosti korištenja vodnih resursa.			
Izvor podataka		1.VODOVOD BRAČ d.o.o. 2. e Visitor, Turistička zajednica 3. DZS			
Metodologija izračuna pokazatelja		Pokazatelj se izračunava kao omjer potrošnje vode po turističkom noćenju i prosječne potrošnje vode po stanovniku destinacije. Računa se usporedbom potrošnje vode po turistu i po stanovniku u mjesecu s najvećim brojem noćenja i mjesecu s najmanjim brojem noćenja. Rezultati pokazuju da je potrošnja vode po turističkom noćenju u svim godinama višestruko veća od potrošnje po stanovniku. Rezultat se izražava u postotku i prikazuje koliko turizam opterećuje vodovodnu mrežu tijekom vršnih mjeseci turističke sezone.			
Učestalost mjerenja		Svake četiri godine			
Rezultati pokazatelja					
2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
226,46%	346,23%	376,22%	379,72%	315,27%	336,02%

7.2. Vršno opterećenje i udio objekata u lancu turizma (hoteli, komercijalni i nekomercijalni smještaj, ugostiteljski objekti i sl. u vršnom opterećenju) - električna energija

Pokazatelj		Vršno opterećenje i udio objekata u lancu turizma (hoteli, komercijalni i nekomercijalni smještaj, ugostiteljski objekti i sl. u vršnom opterećenju) - električna energija				
Obilježja pokazatelja		Pokazatelj je omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije, a temelji se na sezonalnosti potrošnje.				
Izvor podataka		1.HEP-ODS 2. e Visitor, Tuistička zajednica 3. DZS				

Pokazatelj		Vršno opterećenje i udio objekata u lancu turizma (hoteli, komercijalni i nekomercijalni smještaj, ugostiteljski objekti i sl. u vršnom opterećenju) - električna energija			
Metodologija izračuna pokazatelja		Pokazatelj se izračunava kao omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju i prosječne potrošnje električne energije po stanovniku destinacije. Računa se usporedbom potrošnje električne energije po turistu i po stanovniku u mjesecu s najvećim brojem noćenja i mjesecu s najmanjim brojem noćenja. Turistička potrošnja električne energije po noćenju u destinaciji u promatranom razdoblju je niža ili približno jednaka potrošnji po stanovniku, što ukazuje da turizam u ovom slučaju nije dominantni izvor opterećenja elektroenergetske mreže u vršnim mjesecima.			
Učestalost mjerenja		Svake četiri godine			
Rezultati pokazatelja					
2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
75,43%	84,12%	99,89%	74,29%	76,60%	77,55%

7.3. Broj djelatnika na održavanju javnih površina u odnosu na m2 javnih površina koje se održavaju

Pokazatelj	Broj djelatnika na održavanju javnih površina u odnosu na m2 javnih površina koje se održavaju
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj prati broj zaposlenih radnika na održavanju javnih površina u odnosu na ukupnu površinu (m ²) javnih površina, što je jedna od pretpostavki za održavanje čistoće, sigurnosti i estetske privlačnosti destinacije.
Izvor podataka	Općina Bol i komunalna tvrtka koja se bavi održavanjem javnih površina na području općine.
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se računa kao površine javnih površina kroz broj zaposlenih djelatnika.
Učestalost mjerenja	Tri godine
Rezultat pokazatelja (2024.)	
10.625	

7.4. Kapaciteti (ljudski i tehnološki) za odvoz otpada

Pokazatelj	Kapaciteti (ljudski i tehnološki) za odvoz otpada
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj prati količinu otpada koju je moguće prikupiti u destinaciji/zoni s raspoloživim ljudskim i tehnološkim kapacitetima.
Izvor podataka	Michieli-Tomić d.o.o.

Pokazatelj	Kapaciteti (ljudski i tehnološki) za odvoz otpada
Metodologija izračuna pokazatelja	Podatak je preuzet od pravne osobe zadužene za prikupljanje i prijevoz komunalnog otpada u Općini Bol.
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultat pokazatelja (2024.)	
10 tona	

7.5. Iritacija neprimjereno odloženim otpadom tijekom turističke sezone

Pokazatelj	Iritacija neprimjereno odloženim otpadom tijekom turističke sezone
Obilježja pokazatelja	Udio (%) stalnih stanovnika uznemirenih neprimjerenim odlaganjem otpada tijekom turističke sezone. Pokazatelj prikazuje koliki postotak stalnih stanovnika smatra da neprimjereno odlaganje otpada tijekom turističke sezone narušava kvalitetu života u destinaciji. U turistički opterećenim područjima povećana količina otpada može uzrokovati vizualne i sanitarne probleme, kao i negativan utjecaj na okoliš i zdravlje ljudi. Uznemirenost lokalnog stanovništva zbog problema s otpadom ukazuje na potrebu za boljim upravljanjem komunalnim sustavima te planiranjem kapaciteta u skladu s turističkom potražnjom. Praćenje ovog pokazatelja pomaže u osiguravanju čiste, sigurne i ugodne sredine za život i boravak.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) lokalnog stanovništva uznemirenog neprimjerenim odlaganjem otpada tijekom turističke sezone procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „Kada pomislite na život u svojem mjestu tijekom turističke sezone, predstavlja li neprimjereno odlaganje otpada veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“ 1 - Veliki problem 2 - Mali problem 3 - Nije problem 4 - Ne znam/ne mogu ocijeniti Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali odgovor 1 (veliki problem), u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje (isključujući odgovore 4). Rezultat se izražava u postotku
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
52,17%	

8.1. Procjena (ekspertna) kapaciteta prometne infrastrukture u odnosu na volumen prometa na odabranim pravcima/točkama u danima vršne turističke sezone

Pokazatelj	Procjena (ekspertna) kapaciteta prometne infrastrukture u odnosu na volumen prometa na odabranim pravcima/točkama u danima vršne turističke sezone
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj se odnosi na opterećenje glavne cestovne mreže u destinaciji/zoni i opterećenje pristupnih cesta prema destinaciji (državne, županijske, lokalne i nerazvrstane) važnih za turističke tokove.
Izvor podataka	Godišnji bilten „Brojanje prometa na cestama Republike Hrvatske godine 2024.“ i Godišnji bilten „Brojanje prometa na cestama Republike Hrvatske godine 2023.“
Metodologija izračuna pokazatelja	Potrebno je usporediti prosječni ljetni dnevni promet u godini n sa prosječnim ljetnim dnevnim prometom u godini n-1 gdje se rezultat prikazuje kao indeks rasta u %.
Zoniranje	Općina Bol, 6191 Bol - brojački odsječak Ž6190 - brojački odjsečak D115, duljina 19,6 km
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultat pokazatelja (2024.)	
-13,16%	

8.2. Procjena kapaciteta i iskorištenosti parkirališta u razdoblju vršne turističke sezone

Pokazatelj	Procjena kapaciteta i iskorištenosti parkirališta u razdoblju vršne turističke sezone
Obilježja pokazatelja	Pokazatelj predstavlja odnos kapacitetne ponude parkirališne infrastrukture prema prometnoj potražnji za parkiranjem
Izvor podataka	Primarno istraživanje o broju i popunjenosti parkirališnih mjesta
Metodologija izračuna pokazatelja	Metodologija se sastoji od brojanja parkiranih vozila na odabranim parkiralištima po satima tijekom dana u odabranom intervalu od 08.00 do 22.00 (sveukupno 14 sati)
Zoniranje	Općina Bol: Paradise parking Zlatni rat, Parking Šesnić, Parking Zlatni rat, Parking plaža Paklina
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje, u danima vršne turističke sezone
Rezultat pokazatelja (2024.)	
25,17%	

8.3. Iritacija gužvom u prometu tijekom turističke sezone

Pokazatelj	Iritacija gužvom u prometu tijekom turističke sezone
Obilježja pokazatelja	Udio (%) stalnih stanovnika uznemirenih gužvom u prometu tijekom turističke sezone. Pokazatelj prikazuje koliki postotak stalnih stanovnika doživljava prometne gužve kao problem tijekom turističke sezone. Povećan broj posjetitelja tijekom

Pokazatelj	Iritacija gužvom u prometu tijekom turističke sezone
	sezona može značajno opteretiti prometnu infrastrukturu destinacije, uzrokovati zastoje i smanjiti dostupnost svakodnevnih usluga lokalnom stanovništvu. Učestala uznemirenost stanovnika zbog prometnih gužvi signalizira potrebu za unaprjeđenjem prometnog planiranja i boljom regulacijom turističkih tokova kako bi se očuvala kvaliteta života u lokalnoj zajednici.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) lokalnog stanovništva uznemirenog gužvom u prometu tijekom turističke sezone procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „Kada pomislite na život u svojem mjestu tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva u prometu veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“ 1 - Veliki problem 2 - Mali problem 3 - Nije problem 4 - Ne znam/ne mogu ocijeniti Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali odgovor 1 (veliki problem), u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje (isključujući odgovore 4). Rezultat se izražava u postotku.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
36,23%	

8.4. Zadovoljstvo prometom u mjestu

Pokazatelj	Zadovoljstvo prometom u mjestu
Obilježja pokazatelja	Udio (%) posjetitelja koji su zadovoljni prometom u destinaciji. Pokazatelj prikazuje koliki postotak turista i jednodnevnih posjetitelja pozitivno ocjenjuje prometne uvjete u mjestu boravka - uključujući protočnost prometa, dostupnost parkirališta i opću prometnu organizaciju. Dobro prometno iskustvo doprinosi općem zadovoljstvu posjetitelja, olakšava kretanje unutar destinacije i povećava vjerojatnost ponovnog dolaska. Praćenje ovog pokazatelja pomaže u identifikaciji prometnih izazova te u planiranju poboljšanja koja mogu pozitivno utjecati na doživljaj boravka i ukupnu održivost destinacije.
Izvor podataka	Anketa turista i jednodnevnih posjetitelja
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio (%) posjetitelja koji su zadovoljni prometom u destinaciji procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „Koliko ste zadovoljni prometom u mjestu (protočnost prometa, parkirališta)?“ Odgovor se daje na ljestvici od 1 - u potpunosti nezadovoljan/na do 7 - u potpunosti zadovoljan/na, pri čemu je 3 - niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na.

Pokazatelj	Zadovoljstvo prometom u mjestu
	Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali ocjenu 6 ili 7, u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje. Rezultat se izražava u postotku.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2025.)	
Turisti u komercijalnim smještajnim objektima	56,33 %
Turisti u nekomercijalnim smještajnim objektima	59,26 %
Jednodnevni posjetitelji	42,4 %

9.1. Kretanje broja stanovnika u (posljednjem) desetogodišnjem razdoblju

Pokazatelj		Kretanje broja stanovnika u (posljednjem) desetogodišnjem razdoblju	
Obilježja pokazatelja		Promjena broja stanovnika u destinaciji unutar desetogodišnjeg razdoblja. Promjena broja stanovnika se prati kao razlika broja stanovnika na početku i kraju desetogodišnjeg razdoblja.	
Izvor podataka		Državni zavod za statistiku - Popis stanovništva, kućanstva i stanova; prirodno kretanje stanovništva; migracije stanovništva; procjena stanovništva na razini jedinice lokalne samouprave https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/	
Metodologija izračuna pokazatelja		Ako su početna i krajnja godina desetogodišnjeg razdoblja godine u kojima je napravljen popis stanovnika, onda se podatci o broju stanovnika uzimaju iz popisa stanovnika. U suprotnom, podatci se uzimaju iz procjene broja stanovnika na području destinacije. Ako se destinacija sastoji od više JLS, onda je broj stanovnika destinacije jednak zbroju broja stanovnika u pojedinim JLS. Neka su S_P - broj stanovnika destinacije na početku desetogodišnjeg razdoblja S_K - broj stanovnika destinacije na kraju desetogodišnjeg razdoblja KS_A - apsolutna promjena broja stanovnika u destinaciji u promatranom razdoblju KS_P - relativna promjena broja stanovnika u destinaciji u promatranom razdoblju KS_{AP} - prosječna promjena broja stanovnika u destinaciji u promatranom razdoblju KS_{PP} - prosječna stopa promjena broja stanovnika u destinaciji u promatranom razdoblju	
Rezultat pokazatelja (2013.-2023.)			
Vrijednost pokazatelja - KS_A - apsolutna promjena broja stanovnika u destinaciji u promatranom razdoblju		34	
Vrijednost pokazatelja - KS_P - relativna promjena broja stanovnika u destinaciji u promatranom razdoblju		2,02%	

Pokazatelj	Kretanje broja stanovnika u (posljednjem) desetogodišnjem razdoblju	
Vrijednost pokazatelja - KS_{AP} - prosječna promjena broja stanovnika u destinaciji u promatranom razdoblju		3,4
Vrijednost pokazatelja - KS_{PP} - prosječna stopa promjena broja stanovnika u destinaciji u promatranom razdoblju		0,22%

9.2. Iritacija gužvom i specifično gužvama na ulicama/javnim površinama

Pokazatelj		Iritacija gužvom i specifično gužvama na ulicama/javnim površinama	
Obilježja pokazatelja		Udio (%) stalnih stanovnika uznemirenih gužvom na ulicama i javnim površinama. Pokazatelj prikazuje koliki postotak stalnih stanovnika osjeća gužvu na ulicama, trgovima i drugim javnim prostorima kao problem tijekom turističke sezone. Turistička gužva može narušiti svakodnevnu funkcionalnost prostora za lokalne stanovnike, otežati kretanje, smanjiti dostupnost javnih sadržaja te povećati razinu stresa. Praćenje ovog pokazatelja omogućuje prepoznavanje negativnih učinaka preopterećenosti javnih prostora i pomaže u planiranju mjera za bolje usmjeravanje turističkih tokova u cilju očuvanja kvalitete života lokalne zajednice.	
Izvor podataka		Anketa lokalnog stanovništva	
Metodologija izračuna pokazatelja		Udio (%) lokalnog stanovništva uznemirenog gužvom na ulicama i javnim površinama tijekom turističke sezone procjenjuje se na temelju odgovora ispitanika na sljedeće anketno pitanje: „Kada pomislite na život u svojem mjestu tijekom turističke sezone, predstavlja li gužva na ulicama/javnim površinama veliki problem, mali problem ili uopće nije problem?“ 1 - Veliki problem 2 - Mali problem 3 - Nije problem 4 - Ne znam/ne mogu ocijeniti Pokazatelj se izračunava kao udio ispitanika koji su dali odgovor 1 (veliki problem), u ukupnom broju ispitanika koji su odgovorili na pitanje (isključujući odgovore 9). Rezultat se izražava u postotku.	
Učestalost mjerenja		Svake četiri godine	
Rezultat pokazatelja (2025.)			
20,29%			

9.3. Indeks priuštivosti stana (na razini destinacije)

Pokazatelj	Indeks priuštivosti stana (na razini destinacije)
Obilježja pokazatelja	Indeks priuštivosti stana prikazuje odnos između cijene stanovanja i prihoda stanovnika. Pokazatelj uspoređuje medijalnu cijenu stana po m ² u jedinici lokalne samouprave s prosječnim godišnjim neto dohotkom po zaposlenom. Viša vrijednost indeksa znači manju dostupnost stanovanja za lokalno stanovništvo. Pokazatelj ukazuje na utjecaj turizma na tržište nekretnina i stambenu priuštivost te pomaže u praćenju održivosti razvoja destinacije.
Izvor podataka	Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2023, Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine i Ekonomski institut Zagreb
Metodologija izračuna pokazatelja	Izračun se preuzima izravno iz publikacije Indeks je izračunat za 2022. godinu zato što podaci o prosječnoj neto plaći zaposlenih u pravnim osobama u JLS-u za 2023., čiji je izvor Porezna uprava, nisu bili dostupni u trenutku izrade ove publikacije. Indeks priuštivosti izračunat je za ukupno 181 grad i općinu za koje se podaci o medijalnim cijenama smiju prikazati ili za koje podaci o medijalnim cijenama postoje.
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultat pokazatelja (2022.)	
30,50%	

10.1 Raspoloživost dodatne radne snage

Pokazatelj		Raspoloživost dodatne radne snage			
Obilježja pokazatelja		Raspoloživa dodatna radna snaga prikazuje broj nezaposlenih osoba u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja. Pokazatelj daje uvid u potencijalnu radnu snagu koja može biti uključena u turistički sektor tijekom vršne sezone. Koristi se za planiranje ljudskih resursa na razini destinacije.			
Izvor podataka		Hrvatski zavod za zapošljavanje			
Metodologija izračuna pokazatelja		Podatak je preuzet od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje			
Učestalost mjerenja		Svake četiri godine			
Rezultat pokazatelja					
2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
18	23	20	17	19	18

Pokazatelji institucionalnog i strateškog okvira te stava o turizmu kao faktoru blagostanja pokazuju da velika većina stanovnika (više od tri četvrtine) doživljava turizam kao čimbenik očuvanja ili unapređenja kvalitete života, što stvara dobru društvenu bazu za daljnje upravljanje razvojem, unatoč vidljivim pritiscima na prostor i svakodnevicu.

Skupina pokazatelja vezanih uz smještajne kapacitete ukazuje na izuzetno visok omjer kreveta u komercijalnom, nekomercijalnom i vikendaškom smještaju u odnosu na broj stanovnika te rastući udio stambenih jedinica turističke namjene. Struktura kapaciteta snažno je orijentirana na apartmanski i vikendaški smještaj, uz manji udio hotelskog smještaja.

Pokazatelji turističke potražnje potvrđuju visok intenzitet stacionarnog turizma (3,48 je prosječan dnevni broj turista koji borave u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju u vršnim danima turističke sezone, u odnosu na broj stalnih stanovnika u destinaciji), ali i relativno nisku razinu izraženog nezadovoljstva gužvama među posjetiteljima. U okviru resursno-atraksijske osnove bilježi se snažna koncentracija materijalnih atrakcija i ugostiteljskih sadržaja na ograničenom prostoru, uz trajno izvrsnu kakvoću mora i zraka te solidnu raspoloživu površinu plaža po kupaću, što potvrđuje visoku atraktivnost destinacije.

Pokazatelji koji prate utjecaj turizma na izgled destinacije i javni prostor upućuju na to da stanovnici u većini prepoznaju pozitivan utjecaj turizma na uređenost i ljepotu mjesta, dok znatno manji udio smatra da je korištenje javnog prostora poboljšano. Posjetitelji su, s druge strane, vrlo zadovoljni ljepotom i uređenjem mjesta i glavnih atrakcija. U području buke dio stanovnika i osobito dio gostiju u nekomercijalnom smještaju buku doživljava kao značajan problem, iako ne većinski.

U segmentu prostora pokazatelji ukazuju na vrlo visok udio turističkih stambenih jedinica, znatan preostali građevinski potencijal i istodobno visok udio stanovnika s negativnom percepcijom apartmanizacije te na smanjenu priuštivost stanovanja, što ovaj skup čini jednim od ključnih ograničavajućih čimbenika daljnjeg rasta. Pokazatelji komunalne infrastrukture potvrđuju da turizam višestruko povećava potrošnju vode i znatno opterećuje sustav otpada, pri čemu više od polovice stanovnika izražava snažnu iritaciju neprimjereno odloženim otpadom, dok je opterećenje elektroenergetske mreže umjerenije.

Unutar prometne infrastrukture zabilježen je pad prometa na ključnom cestovnom pravcu i relativno niska iskorištenost analiziranih parkirališta, ali istodobno značajan udio stanovnika navodi gužvu u prometu kao velik problem, dok posjetitelji promet ocjenjuju pretežno zadovoljavajuće. U skupini stanovništvo i kvaliteta života bilježi se blagi rast broja stanovnika, umjerena razina iritacije gužvom i nepovoljna priuštivost stanovanja, a pokazatelji zaposlenosti i raspoloživosti dodatne radne snage ukazuju na vrlo ograničen lokalni bazen radne snage u vršnim mjesecima. Ukupno gledano, destinacija Bol raspolaže visokim prihvatnim kapacitetom, ali daljnji razvoj morat će se pažljivo usmjeravati prema ublažavanju pritisaka na prostor, stanovanje, komunalne sustave i svakodnevni život stanovnika.

7 RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA

7.1 SWOT analiza

Tablica 13 SWOT analiza

Snage	Slabosti
• Pozitivna percepcija lokalnog stanovništva prema turizmu • Visoka razina zadovoljstva posjetitelja i izrazito pozitivan doživljaj posjete Bola • Rast broja noćenja i dolazaka • Svjetski poznata prirodna atrakcija Zlatni rat • Snažan brend destinacije prepoznatljivost na međunarodnim tržištima • Visoka kakvoća mora za kupanje • Biciklističke i pješačke staze • Kongresne dvorane • Ugodna mediteranska klima s puno sunčanih dana i blagim zimama • Atraktivna zaustavna postaja na jadranskoj nautičkoj ruti • Trajektne i katamaranske linije koje osiguravaju učestalu povezanost otoka s kopnom • Zabrana sidrenja štiti morsko dno i pridonosi očuvanju ekosustava, čime se osigurava dugoročna održivost nautičkog turizma • Aktivno strateško planiranje i snažna suradnja lokalne samouprave, turističke zajednice i privatnog sektora u razvoju održivog turizma • Dobra pokrivenost mobilnim signalom i širokopojasnim internetom uz planirana ulaganja u optiku i 5G tehnologiju • Turistička ambulanta u Bolu	• Izrazita sezonalnost i koncentracija većeg dijela turističkog prometa u srpnju i kolovozu, kada se ostvaruje više od polovice godišnjih noćenja, stvara snažan pritisak na infrastrukturu i okoliš • Neprijavljeni smještajni objekti povećavaju stvarni turistički pritisak i smanjuju fiskalne prihode • Pomorski promet često trpi prekide zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta, što može privremeno onemogućiti redovitu povezanost otoka s kopnom • Intenzivne ljetne gužve i prometna zagušenja u ljetnim mjesecima • Neujednačena kvaliteta ugostiteljske ponude, dominacija brze hrane u dijelu objekata • Loša prometna povezanost s ostatkom otoka • Nedostatak raznovrsnih sadržaja i infrastrukture prilagođene obiteljima s djecom • Velika ovisnost o europskim tržištima, posebno srednje i sjeverne Europe • Prometne gužve tijekom turističke sezone predstavljaju velik problem za lokalno stanovništvo • Neprimjereno odlaganje otpada tijekom vršne turističke sezone izaziva iritaciju među lokalnim stanovništvom • Značajan dio lokalnog stanovništva doživljava gužve u prometu tijekom ljetnih mjeseci kao ozbiljan problem

Prilike	Prijetnje
• Produženje turističke sezone kroz razvoj kulturnih, sportskih, enogastronomskih i drugih tematskih sadržaja • Diversifikacija ukupne ponude, od aktivnog odmora do specijaliziranih niša poput wellnesa i kongresnog turizma • Proširenje dosega na nova međunarodna tržišta poput SAD-a, Ujedinjenog Kraljevstva i Skandinavije, potpomognuto ciljanim digitalnim marketingom • Razvijanje ponude koja motivira dolaske posjetitelja tijekom cijele godine (city-break, wellness, konferencijski turizam) • Ulaganja u optičke mreže i implementaciju 5G tehnologije za stabilnu i brzu komunikaciju • Razvoj digitalnih aplikacija i pametnih rješenja koja posjetiteljima olakšavaju planiranje i boravak • Povećanje udjela gostiju s višom platežnom moći i visokom razinom obrazovanja • Dodatno jačanje pomorskih veza i mogućnost uvođenja novih katamaranskih linija koje bi smanjile sezonalnost i potaknule jednodnevne posjete • Mogućnosti financiranja iz EU fondova za infrastrukturu, kulturnu baštinu i održivi turizam	• Ovisnost o nekoliko glavnih emitivnih tržišta čini destinaciju osjetljivom na ekonomske ili političke promjene • Povećanje turističkog prometa bez adekvatne kontrole može ugroziti osjetljivi morski ekosustav • Kontinuirani rast broja posjetitelja prijeti nadmašivanjem nosivih kapaciteta destinacije • Geopolitičke i ekonomske krize u ključnim emitivnim zemljama mogu brzo smanjiti turističku potražnju • Sve veće digitalne potrebe turista mogu nadmašiti kapacitete postojeće infrastrukture • Povećani kibernetički rizici i sigurnosni izazovi prate širenje digitalnih usluga i zahtijevaju stalna ulaganja u zaštitu podataka

7.2 Identificiranje općih načela i ciljeva turizma

Turizam u Bolu oblikuje gotovo svaki segment gospodarskog, prostornog i društvenog života. On je temelj lokalne ekonomije, glavni faktor prostorne dinamike mjesta i ključni element identiteta koji Bol čini prepoznatljivim na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Istodobno, visoka turistička koncentracija, sezonski pritisci i osjetljivost prirodnih resursa - osobito Zlatnog rata - zahtijevaju jasno definiranu viziju razvoja i odgovorno upravljanje destinacijom.

U takvom kontekstu Bol mora postići ravnotežu između gospodarskih koristi turizma i očuvanja kvalitete života svojih stanovnika, održivosti prirodnog krajolika i očuvanja autentičnog karaktera mjesta. Dugoročni razvoj destinacije stoga se usmjerava na pet ključnih načela: održivost, kvalitetu, pristupačnost, zadovoljstvo i sigurnost. Ta načela čine temelj za oblikovanje razvojnih politika i projekata koji vode prema stabilnom, uravnoteženom i kvalitetnom turističkom modelu.

Tablica 14 Načela razvoja turizma u Bolu

NAČELA TURIZMA	
Održivost	Razvoj turizma u Bolu temelji se na zaštiti prirodnih vrijednosti, racionalnom korištenju prostora i odgovornom upravljanju resursima. Održivost u Bolu posebno se odnosi na očuvanje obalnog pojasa, kvalitetu mora, upravljanje posjetiteljima na Zlatnom ratu te razvoj projekata koji smanjuju pritisak na prostor i podržavaju zelenu mobilnost. Cilj je razvijati turizam unutar granica nosivog kapaciteta, uz obaveznu zaštitu prirodnih i kulturnih resursa.
Kvaliteta	Bol se usmjerava na podizanje kvalitete turističkog doživljaja kroz razvoj infrastrukture, uređenje javnih površina, modernizaciju usluga, profesionalizaciju turističkih sadržaja i stvaranje prepoznatljive, uređene i funkcionalne destinacije. Pritom se naglasak stavlja na projekte koji podižu razinu usluge, produžuju sezonu i stvaraju uravnoteženije prostorne uvjete, poput uređenja centra, razvoja sportskih i obiteljskih sadržaja te unapređenja kulturne infrastrukture.
Pristupačnost	Pristupačnost u Bolu obuhvaća fizičku, digitalnu i društvenu dostupnost destinacije. Projekt Inclusive Bol usmjeren je na prilagodbu javnih površina, plaža i digitalnih usluga osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću. Pristupačan Bol podrazumijeva i dostupnu, jasnu i pravovremenu informiranost za sve korisnike, ali i pristupačnost usluga lokalnom stanovništvu tijekom cijele godine.
Zadovoljstvo	Zadovoljstvo posjetitelja i stanovnika jedan je od ključnih pokazatelja uspješnosti destinacijskog upravljanja. Bol bilježi visoke razine zadovoljstva gostiju, no istovremeno je potrebno ojačati zadovoljstvo lokalne zajednice, osobito u segmentima prometa, opterećenosti prostora i dostupnosti sadržaja. Projekti poput razvoja sportskih i kulturnih sadržaja, uređenja javnih površina i diversifikacije ponude izvan ljeta doprinose zadovoljstvu i turista i stanovnika.
Sigurnost	Sigurnost predstavlja temelj turističkog doživljaja. Kroz projekte sigurnosti na moru, upravljanje pomorskim prometom, uređenje javnih prostora i unapređenje prometnih rješenja, Bol stvara sigurnije okruženje za sve korisnike. Posebna pažnja posvećena je sigurnosti kupaca i sportskih korisnika na moru te infrastrukturi koja osigurava sigurno kretanje unutar mjesta.

Izvor: Izrada autora

Polazeći od navedenih načela, definirani su ključni ciljevi turizma koji usmjeravaju Bol prema održivom, odgovornom i konkurentnom modelu razvoja. Ovi ciljevi obuhvaćaju gospodarske, kulturološke, ekološke, socijalne i infrastrukturne dimenzije.

Tablica 15 Ciljevi turizma u Bolu

CILJEVI TURIZMA	
Ekonomski cilj	Snažiti lokalnu ekonomiju kroz razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti koji potiču stabilne prihode, produžuju sezonu i smanjuju ovisnost o ljetnom vrhuncu. Cilj je podržati projekte koji generiraju kvalitetna radna mjesta, potiču lokalno poduzetništvo i omogućuju ravnomjerniju raspodjelu koristi turizma tijekom cijele godine.
Kulturološki cilj	Očuvati i valorizirati kulturnu baštinu Bola te osigurati da kulturni sadržaji postanu važan dio turističkog doživljaja. Kroz projekte rekonstrukcije Doma kulture, razvoj Zavičajnog muzeja i uređenje multifunkcionalnih prostora jača se kulturna ponuda dostupna stanovnicima i posjetiteljima tijekom cijele godine.
Ekološki cilj	Štititi prirodne vrijednosti, smanjiti ekološki otisak turizma i poticati održiva rješenja u mobilnosti, upravljanju otpadom i energetici. Ključan element je sustavno praćenje posjetitelja i morfoloških promjena Zlatnog rata te razvijanje održivih standarda u smještaju i turističkim uslugama.
Socijalni cilj	Osigurati da turizam bude u službi zajednice - da podiže kvalitetu života stanovnika, stvara dostupne sadržaje i potiče društvenu koheziju. Aktivno uključivanje lokalne zajednice, razvoj sadržaja za djecu, sportskih i rekreativnih zona te uravnotežen raspored turističkih aktivnosti doprinose socijalnoj održivosti destinacije.
Infrastrukturni cilj	Uspostaviti funkcionalnu, modernu i održivu infrastrukturu koja podržava turizam, ali i svakodnevne potrebe lokalne zajednice. To uključuje dogradnju luke Bol, rekonstrukciju autobusnog kolodvora, planiranje i izgradnju novog komunalnog ulaza u Bol, razvoj biciklističkih ruta, uređenje javnih površina i razvoj pristupačnih prostora. Fokus je na projektima koji istodobno unapređuju mobilnost, smanjuju pritisak na prostor i stvaraju uvjete za kvalitetan život.

Izvor: Izrada autora

Načela i ciljevi razvoja turizma u Bolu čine temelj za promišljeno i odgovorno upravljanje destinacijom u sljedećim desetljećima. Njihova primjena usmjerava Bol prema modelu koji uravnotežuje gospodarski razvoj s očuvanjem prirodnog krajolika, kulturne baštine i kvalitete života lokalne zajednice. U tom smislu, Bol se pozicionira kao održiva, pristupačna i sigurna mediteranska destinacija visokih standarda, u kojoj turizam ne dominira prostorom, već ga nadopunjuje i unapređuje.

7.3 Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta

Sukladno Smjernicama i uputama Ministarstva turizma i sporta za izradu planova upravljanja destinacijom, strateški ciljevi i prioriteti razvoja turizma u Bolu preuzeti su iz važećih akata strateškog planiranja - **Plan razvoja Općine Bol 2021.-2027.** i **Provedbeni program Općine Bol 2025.-2029.** Ovaj Plan upravljanja ih ne redefinira, već ih operacionalizira i povezuje s nalazima analize stanja destinacije.

Razvojni smjer Bola temelji se na spoznaji da je destinacija dosegla vrlo visoku razinu turističkog intenziteta te da daljnji rast više ne može biti kvantitativan, nego kvalitativan. Ključni izazovi - sezonalnost, prostorna opterećenja, ograničeni prometni kapacitet, neravnomjerna dostupnost sadržaja i osjetljivost ključnih resursa poput Zlatnog rata - zahtijevaju usmjeravanje razvoja prema većoj vrijednosti, boljoj organizaciji prostora i jačanju proizvoda koji podupiru cjelogodišnji turizam.

Strateški pravac destinacije stoga je usmjeren na podizanje kvalitete ponude, diversifikaciju turističkih proizvoda, povećanje potrošnje po posjetitelju, produljenje boravka, bolju sezonsku raspodjelu aktivnosti te stvaranje uravnoteženog odnosa između turizma i kvalitete života lokalnog stanovništva. Naglasak je na

razvoju proizvoda koji mogu generirati višu ekonomsku vrijednost uz manji prostorni pritisak - aktivni i sportski turizam, obiteljski turizam, eno-gastro ponudu, kulturne sadržaje i rastući kongresni segment.

U skladnom razvoju destinacije, prometni sustav, javni prostori, komunalna infrastruktura, turistički sadržaji i upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom ne promatraju se kao odvojene cjeline, već kao međusobno povezani elementi. Njihovo usklađeno planiranje ključno je za stvaranje destinacije visokih standarda, u kojoj se identitet prostora čuva, a istodobno nadograđuje kroz suvremene sadržaje.

Na temelju ovih uvida, u nastavku se navode strateški ciljevi i prioriteti preuzeti iz relevantnih strateških dokumenata Općine Bol, koji predstavljaju temelj budućeg razvoja turizma i okvir za sve operativne projekte koji se nalaze u poglavlju 9 ovog Plan upravljanja destinacijom.

Strateški cilj 1

Povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovito upravljanje razvojem turističke destinacije

- Prioritet 1.1. Povećanje kvalitete turističke ponude
- Prioritet 1.2. Obogaćivanje turističkog proizvoda
- Prioritet 1.3. Održivi razvoj bolskog turizma

Strateški cilj 2

Unaprjeđenje kvalitete života ulaganjem u ljudski i društveni kapital

- Prioritet 2.2. Razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture

Strateški cilj 3

Modernizacija infrastrukture i održiv rast uz ekološku i energetska tranziciju

- Prioritet 3.1. Izgradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture
- Prioritet 3.2. Jačanje pomorske infrastrukture
- Prioritet 3.3. Zelena i digitalna tranzicija te unaprjeđenje baštine

Ovi strateški ciljevi i prioriteti čine polazište za oblikovanje jasnog razvojnog puta destinacije. Njihova operacionalizacija kroz planirane projekte i upravljačke mjere usmjerava Bol prema modelu turizma koji vrednuje kvalitetu više nego količinu, ravnotežu više nego rast i dugoročno upravljanje prostorom više nego kratkoročne učinke.

Kroz ovako postavljene strateške pravce Bol jača svoju poziciju kao uređena, sigurna i održiva otočna destinacija visokih standarda - destinacija koja razvija proizvode veće dodane vrijednosti, potiče dulje vrijeme boravka, privlači tržišta izvan ljetnog vrhunca i osigurava da turizam bude u službi lokalne zajednice, a ne njezino opterećenje.

7.4 Identificiranje ciljeva

U sljedećoj tablici prikazano je sedam razvojnih prioriteta unutar tri strateška cilja, te njihovi opisi i ključna područja djelovanja.

Tablica 16 Opis razvojnih prioriteta i ključna područja prioriteta

	Razvojni prioriteti	Opis	Ključna područja prioriteta
CILJ 1 Povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovito upravljanje razvojem turističke destinacije	1.1. Povećanje kvalitete turističke ponude	Povećanje kvalitete turističke ponude odnosi se na sustavno unaprjeđenje svih elemenata doživljaja destinacije - od uređenja prostora i sigurnosti do pristupačnosti, interpretacije i profesionalizacije turističkih usluga. Naglasak je na podizanju standarda boravka, stvaranju prepoznatljive destinacijske slike te unaprjeđenju ukupne vrijednosti koju Bol pruža posjetiteljima tijekom cijele godine. Kvaliteta se promatra kroz infrastrukturne, organizacijske i sadržajne komponente koje doprinose zadovoljstvu posjetitelja i lokalne zajednice.	• Unaprjeđenje javnih prostora, pristupačnosti i digitalnih usluga • Sigurnost na moru i kopnu te podizanje standarda turističkih usluga • Interpretacija prirodne i kulturne baštine • Jačanje eno-gastro identiteta i vidljivosti lokalnih proizvođača • Profesionalizacija manifestacija i informiranja posjetitelja • Razvoj tematskih i edukativnih sadržaja u destinaciji
	1.2. Obogaćivanje turističkog proizvoda	Obogaćivanje turističkog proizvoda usmjereno je na razvoj novih sadržaja i doživljaja koji proširuju motive dolaska u Bol te povećavaju vrijednost boravka u destinaciji. Prioritet obuhvaća kreiranje raznovrsne ponude za različite ciljne skupine - obitelji, sportaše, rekreativce i posjetitelje u predsezoni i posezoni. Cilj je osigurati atraktivne sadržaje neovisne o vremenskim uvjetima i stvoriti pretpostavke za produljenje sezone, veću potrošnju po posjetitelju i ravnomjerniju prostorno-vremensku raspodjelu turističkih tokova.	• Razvoj cjelogodišnjih sportskih i rekreativnih sadržaja • Obiteljski i dječji turizam - infrastruktura i animacijski sadržaji • Outdoor i adrenalinski turizam • Diversifikacija turističkih iskustava i tematskih atrakcija
	1.3. Održivi razvoj bolskog turizma	Ovaj prioritet usmjeren je na očuvanje prostornih, prirodnih i društvenih resursa kroz pametno upravljanje tokovima posjetitelja, prometom i osjetljivim područjima destinacije. S obzirom na visok sezonski pritisak, cilj je spriječiti prekoračenje nosivih kapaciteta, zaštititi najvrjednije prirodne fenomene i osigurati ravnotežu između turizma i kvalitete života lokalne zajednice. Navedeno uključuje modernizaciju sustava upravljanja, korištenje podataka i alata za kontrolu opterećenja te promicanje održivih obrazaca korištenja prostora.	• Upravljanje posjetiteljskim tokovima i zaštita nosivih kapaciteta • Očuvanje i praćenje prirodnih vrijednosti (Zlatni rat i druga osjetljiva područja) • Upravljanje prometom i rasterećenje centra • Razvoj održivih načina kretanja i zelene mobilnosti • Podizanje svijesti i edukacija o održivom korištenju prostora

CILJ 2: Unaprjeđenje kvalitete života ulaganjem u ljudski i društveni kapital	Razvojni prioriteti	Opis	Ključna područja prioriteta
	2.2. Razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture	Razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture obuhvaća modernizaciju prostora za kulturu, obrazovanje, društvena događanja i aktivnosti lokalne zajednice. Kvalitetna društvena infrastruktura ključna je za uravnotežen odnos između turizma i svakodnevnog života stanovnika, ali i za stvaranje sadržaja koji mogu generirati posjete izvan glavne sezone. Prioritet obuhvaća izgradnju i obnovu objekata koji služe zajednici, potporu kulturnom sektoru i jačanje društvene kohezije.	• Modernizacija kulturne infrastrukture • Prostor za društvene, obrazovne i javne programe • Multifunkcionalne dvorane i prostori za manifestacije • Uključivanje zajednice i razvoj sadržaja dostupnih tijekom cijele godine
CILJ 3: Modernizacija infrastrukture i održiv rast uz ekološku i energetska tranziciju	Razvojni prioriteti	Opis	Ključna područja prioriteta
	3.1. Izgradnja objekta i uređaja komunalne infrastrukture	Prioritet obuhvaća stvaranje funkcionalnog, uređenog i logistički učinkovitog sustava koji omogućuje kvalitetno svakodnevno funkcioniranje destinacije i podupire njezin turistički razvoj. Naglasak je na boljoj organizaciji prostora, kvalitetnijim uslugama, dostupnosti ključnih sadržaja te modernizaciji prometnih, komunalnih i javnih sustava. Ovaj prioritet stvara preduvjete za ravnomjernu prostornu rasterećenost i podiže kvalitetu života stanovnika.	• Prometno i komunalno uređenje ulaznih zona • Modernizacija cestovne i prometne infrastrukture • Komunalni sadržaji (tržnica, ribarnica, administrativni prostori) • Uređenje javnih površina i vizualno unaprjeđenje mjesta • Mobilnost i povezanost unutar otoka
	3.2. Jačanje pomorske infrastrukture	Jačanje pomorske infrastrukture ključno je za destinaciju koja velikim dijelom ovisi o pomorskoj povezanosti, dostupnosti i sigurnosti. Prioritet obuhvaća modernizaciju lučkih kapaciteta, sigurniji prihvat putnika i plovila te jačanje integracije Bole u regionalnu pomorsku mrežu. Time se poboljšava mobilnost, olakšava dolazak posjetitelja i jača gospodarska otpornost destinacije.	• Modernizacija i dogradnja lučke infrastrukture • Poboljšanje sigurnosti i protočnosti pomorskog prometa • Povezivanje s regionalnim linijama i povećanje dostupnosti
	3.3. Zelena i digitalna tranzicija te unaprjeđenje baštine	Prioritet podrazumijeva očuvanje kulturne i prirodne baštine, poticanje održivog poslovanja i digitalizaciju usluga i sadržaja radi povećanja kvalitete života i turističkog iskustva. Cilj je osigurati da Bol postane suvremena, ekološki osviještena i digitalno pristupačna destinacija koja njeguje svoju baštinu, smanjuje ekološki otisak i unapređuje dostupnost informacija i usluga.	• Očuvanje i interpretacija kulturne baštine • Ekološko certificiranje i održive prakse u turizmu • Digitalizacija javnih usluga i turističkih informacija • Energetska učinkovitost i zelene tehnologije

Izvor: Izrada autora

7.5 Akcijski plan - mjere i aktivnosti

Akcijni plan predstavlja operativni okvir provedbe strateških ciljeva razvoja turizma u Bolu. On povezuje definirane **razvojne prioritete s konkretnim mjerama i aktivnostima** koje osiguravaju njihovu provedbu u praksi.

Kroz jasno strukturirane mjere i aktivnosti definira se način na koji će se planirani projekti realizirati, u kojem redoslijedu i s kojim očekivanim učincima na prostor, gospodarstvo i kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Akcijni plan obuhvaća provedbu mjera kroz **konkretno planirane projekte prikazane u poglavlju 9**, čime se osigurava operativna povezanost između strateških ciljeva, razvojnih prioriteta i projektnih ulaganja.

Plan je usmjeren na provedbu infrastrukturnih, komunalnih i turističkih ulaganja te na razvoj kvalitetnijih i raznolikijih sadržaja koji doprinose produljenju sezone, podizanju vrijednosti turističkog doživljaja, povećanju potrošnje posjetitelja, boljoj prostornoj organizaciji i jačanju održivosti destinacije. Poseban naglasak stavlja se na zaštitu osjetljivih prostora, unaprjeđenje mobilnosti, modernizaciju javnih površina i jačanje kulturne i društvene infrastrukture koje doprinose dobrobiti lokalne zajednice.

U nastavku su prikazane mjere i pripadajuće aktivnosti za svaki razvojni prioritet, koje zajedno čine cjelovit instrument provedbe Plana upravljanja destinacijom Bol.

RAZVOJNI PRIORITET 1.1. Povećanje kvalitete turističke ponude	
Mjera 1.1.1. Unaprjeđenje kvalitete javnih, turističkih i interpretacijskih sadržaja destinacije	
Aktivnost 1.1.1.1. Unaprjeđenje i standardizacija turističkih usluga i sadržaja	Usmjerena na razvoj jedinstvenih standarda kvalitete u uslugama, manifestacijama, interpretaciji baštine i komunikaciji prema posjetiteljima, kako bi se osigurala ujednačena razina doživljaja destinacije tijekom cijele godine.
Aktivnost 1.1.1.2. Modernizacija turističko-informativne infrastrukture	Obuhvaća unaprjeđenje fizičkih i digitalnih info-točaka, dostupnost informacija na više jezika, interpretacijske instalacije te integraciju udaljenijih naselja poput Murvice u informacijski sustav destinacije.
Aktivnost 1.1.1.3. Razvoj pristupačnih turističkih i javnih prostora	Usmjerena je na potpunu fizičku i digitalnu pristupačnost javnih prostora (kao što su plaže, obalne zone, šetnice i turistički sadržaji) kroz rampe, pristupne staze, inkluzivne info-točke i digitalne alate za osobe s invaliditetom.
Aktivnost 1.1.1.4. Jačanje eno-gastro identiteta i vidljivosti lokalnih proizvođača	Obuhvaća razvoj eno-gastro narativa destinacije, povezivanje lokalnih OPG-ova s turističkom ponudom te unaprjeđenje digitalnih platformi koje promoviraju lokalne proizvode.
Aktivnost 1.1.1.5. Unaprjeđenje sigurnosti na moru i kopnu	Cilj je osigurati višu razinu sigurnosti kroz edukaciju korisnika mora, označavanje zona, uvođenje sigurnosne opreme i provedbu informativnih kampanja.
RAZVOJNI PRIORITET 1.2. Obogaćivanje turističkog proizvoda	
Mjera 1.2.1. Diversifikacija i razvoj cjelogodišnje turističke ponude	
Aktivnost 1.2.1.1. Razvoj sportskih i rekreativnih sadržaja	Cilj je stvaranje ponude koja potiče posjete tijekom predsezone i posezone - bazenski sadržaji, dvoranski programi, <i>outdoor</i> centri i povezane usluge.
Aktivnost 1.2.1.2. Razvoj tematskih atrakcija i iskustava	Obuhvaća razvoj adrenalinskih, kulturnih, edukativnih i interpretacijskih sadržaja koji povećavaju motiv dolaska i potiču duži boravak.

Aktivnost 1.2.1.3. Jačanje sadržaja namijenjenih obiteljima i djeci	Usmjerena na kvalitetnu infrastrukturu i programe za obiteljski segment - edukativne radionice, multimedijalne sadržaje i animacijski sadržaji.
RAZVOJNI PRIORITET 1.3. Održivi razvoj boliskog turizma	
Mjera 1.3.1. Upravljanje posjetiteljskim tokovima i zaštita osjetljivih prostora	
Aktivnost 1.3.1.1. Sustavno praćenje posjetiteljskih tokova i nosivih kapaciteta	Obuhvaća razvoj analitičkih alata, digitalnih sustava brojanja posjetitelja, sezonske evaluacije i upravljanje opterećenjem ključnih lokacija poput Zlatnog rata.
Aktivnost 1.3.1.2. Očuvanje prirodnih vrijednosti i upravljanje promjenama u osjetljivim područjima	Usmjerena na praćenje morfoloških promjena, upravljanje posjetiteljima i prilagodbu režima korištenja prostora zaštititi okoliša.
Mjera 1.3.2. Održiva mobilnost i rasterećenje centra destinacije	
Aktivnost 1.3.2.1. Upravljanje pristupom i parkiranjem u središtu Bola	Cilj je smanjenje prometa u centru kroz regulaciju, financijske poticaje i jasnu signalizaciju usmjeravanja na perifernu parkirališnu infrastrukturu.
Aktivnost 1.3.2.2. Unaprjeđenje javnog i alternativnog prijevoza te integrirana mobilnost	Podrazumijeva razvoj funkcionalnog sustava autobusnih linija, najma prijevoznih sredstava i digitalnih platformi za informiranje o mobilnosti.
RAZVOJNI PRIORITET 2.2. Razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture	
Mjera 2.2.1. Modernizacija i aktivacija društvene i kulturne infrastrukture	
Aktivnost 2.2.1.1. Rekonstrukcija i funkcionalna prilagodba kulturno-društvenih objekata	Usmjerena na tehničko, programsko i organizacijsko unaprjeđenje prostora koji služe zajednici - kulturni centri, dvorane i prostori za javne programe.
Aktivnost 2.2.1.2. Razvoj multifunkcionalnih prostora za obrazovne, kulturne i društvene sadržaje	Cilj je stvaranje dostupnih prostora koji mogu primati raznovrsne programe i događanja tijekom cijele godine.
Aktivnost 2.2.1.3. Poticanje stvaranja sadržaja koji unaprjeđuju društveni život zajednice	Obuhvaća razvoj kulturnih, edukativnih i inkluzivnih programa s naglaskom na sudjelovanje lokalnog stanovništva i jačanje zajednice.
RAZVOJNI PRIORITET 3.1. Izgradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture	
Mjera 3.1.1. Modernizacija prometne, komunalne i prostorne infrastrukture destinacije	
Aktivnost 3.1.1.1. Uređenje ulaznih zona i razvoj komunalnih servisa	Usmjerena na razvoj funkcionalnih ulaznih punktova i komunalnih zona koje rasterećuju centar i unaprjeđuju svakodnevno funkcioniranje destinacije.
Aktivnost 3.1.1.2. Modernizacija prometnih i javnih površina u naseljima	Obuhvaća uređenje i tehničko unaprjeđenje cesta, parkirališta, šetnica i trgova radi povećanja sigurnosti i kvalitete boravka.
Aktivnost 3.1.1.3. Razvoj infrastrukture za distribuciju lokalnih proizvoda i usluga	Cilj je jačanje lokalnog gospodarstva kroz tržnice, ribarnice i prostore za lokalne proizvođače, uz doprinos autentičnosti destinacije.
RAZVOJNI PRIORITET 3.2. Jačanje pomorske infrastrukture	
Mjera 3.2.1. Modernizacija lučkih kapaciteta i sigurnosti pomorskog prometa	
Aktivnost 3.2.1.1. Unaprjeđenje lučke infrastrukture i povećanje kapaciteta	Usmjerena na modernizaciju i proširenje lučkih zona radi boljeg prihvata putnika, plovila i jače integracije s regionalnim pomorskim sustavom.

Aktivnost 3.2.1.2. Poboljšanje sigurnosti, navigacije i organizacije pomorskog prometa	Obuhvaća sigurnosnu opremu, edukativne programe i prostorno upravljanje pomorskim tokovima u vrhuncu sezone.
RAZVOJNI PRIORITET 3.3. Zelena i digitalna tranzicija te unaprjeđenje baštine	
Mjera 3.3.1. Očuvanje kulturne baštine i razvoj suvremenih interpretacijskih sadržaja	
Aktivnost 3.3.1.1. Zaštita, obnova i interpretacija kulturnih dobara	Usmjerena na obnovu i revitalizaciju vrijednih kulturnih lokacija te razvoj interpretacijskih modela koji baštinu čine pristupačnom i privlačnom.
Aktivnost 3.3.1.2. Razvoj muzeoloških, edukativnih i baštinskih programa	Cilj je stvaranje sadržaja koji potiču razumijevanje lokalne kulture, jačanje identiteta i razvoj kulturnog turizma.
Mjera 3.3.2. Energetska i digitalna tranzicija destinacije	
Aktivnost 3.3.2.1. Digitalizacija usluga, prostora i turističke komunikacije	Podrazumijeva razvoj pametnih rješenja, digitalnih platformi, interaktivnih vodiča i alata za upravljanje destinacijom.
Aktivnost 3.3.2.2. Poticanje održivih i ekoloških praksi u turizmu	Obuhvaća sustave certificiranja, edukacije za pružatelje usluga te provedbu standarda energetske učinkovitosti i upravljanja resursima.

8 SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA

Plan upravljanja destinacijom Bol dokument je strateškog usmjerenja i koordiniranog djelovanja svih relevantnih dionika u razdoblju **2026. - 2029.** godine. Polazi od definirana tri strateška cilja preuzeta iz važećih akata strateškog planiranja Općine Bol, koji se temelje na održivosti, kvaliteti prostora i ponude te uravnoteženom odnosu između turizma i života lokalne zajednice.

Plan obuhvaća 7 razvojnih prioriteta, 9 mjera, 24 aktivnosti i 21 projekt, od kojih su neki dugoročno usmjereni. Oni ne predstavljaju samo četverogodišnji plan ulaganja, već stvaraju okvir za dugoročni razvoj Bola kao prepoznatljive i održive otočne destinacije. Iako se svi projekti neće dovršiti unutar jednog planskog razdoblja, njihovo uključivanje omogućuje cjelovit pristup prostornom, prometnom i turističkom razvoju destinacije.

Provedba Plana zahtijeva usklađeno djelovanje Općine Bol i Turističke zajednice općine Bol, uz aktivno uključivanje Lučke uprave Splitsko-dalmatinske županije, Splitsko-dalmatinske županije, Javne ustanove More i Krš, privatnog sektora, kao i ostalih relevantnih dionika. Uspješna realizacija definiranih ciljeva moguća je jedino kroz partnerski pristup i kontinuiranu komunikaciju svih uključenih strana.

U nastavku su dane smjernice i preporuke za svaku skupinu dionika s ciljem osiguravanja učinkovite provedbe plana, racionalnog korištenja resursa te jačanja sinergije između javnog i privatnog sektora u razvoju održivog turizma Bola.

8.1 Smjernice i preporuke za Općinu Bol

Općina Bol ima ključnu ulogu u provedbi Plana upravljanja destinacijom jer je nositelj strateškog razvoja prostora, infrastrukture i javnih usluga. Njezina je zadaća osigurati koordinirano planiranje, usklađivanje razvojnih projekata i učinkovito upravljanje prostorom, uz poštivanje načela održivosti, pristupačnosti, sigurnosti i kvalitete života lokalnog stanovništva.

Preporuke za djelovanje Općine Bol uključuju:

Prostorno i strateško planiranje - Osigurati da se svi budući zahvati, investicije i infrastrukturni projekti usklađuju s Planom upravljanja destinacijom, prostorno-planskom dokumentacijom i nosivim kapacitetima područja, osobito u osjetljivim zonama poput Zlatnog rata u suradnji s Javnom ustanovom More i Krš, obalne šetnice i središta mjesta.

Koordinacija infrastrukturnih i prometnih projekata - Voditi integrirani pristup razvoju prometne i komunalne infrastrukture te uskladiti planiranje s nadležnim institucijama (Županijska lučka uprava, Županijska uprava za ceste, HEP-ODS, Vodovod Brač). Poseban naglasak treba biti na rasterećenju centra, razvoju održive mobilnosti i reguliranju pristupa najopterećenijim zonama.

Poticanje javno-privatnog partnerstva - Aktivno uključivati privatni sektor u razvoj kvalitetnijih turističkih sadržaja, upravljanje pojedinim atrakcijama, jačanje eno-gastro identiteta te razvoj sadržaja koji potiču cjelogodišnji turizam.

Upravljanje održivošću i resursima - Sustavno pratiti utjecaj turizma na prostor, okoliš i resurse (voda, energija, otpad), uz poduzimanje mjera za očuvanje prirodnih fenomena i komunalnih sustava. Posebna pažnja treba biti usmjerena na praćenje posjetiteljskih tokova i zaštitu osjetljivih područja kao što je Zlatni rat u suradnji s Javnom ustanovom More i Krš.

Financiranje i sufinanciranje razvojnih projekata - Aktivno koristiti županijske, državne i EU izvore financiranja, s naglaskom na projekte zelene tranzicije, upravljanja posjetiteljima, komunalne infrastrukture, mobilnosti i društvene infrastrukture.

Jačanje institucionalnih kapaciteta - Ulagati u stručni razvoj zaposlenika općinske uprave, posebice u područjima upravljanja projektima, održivog turizma, destinacijske analitike i digitalizacije javnih usluga.

Transparentnost i komunikacija s lokalnom zajednicom - Osigurati redovito informiranje stanovnika o planiranim ulaganjima i projektima, uključivati ih u javna savjetovanja i poticati participativne procese kako bi razvoj destinacije bio usklađen s potrebama zajednice.

Proaktivnim djelovanjem u skladu s navedenim smjernicama, Općina Bol osigurava učinkovitu provedbu Plana upravljanja destinacijom te dugoročno usklađen razvoj koji ravnopravno vrednuje gospodarski napredak, očuvanje prirodnih i kulturnih resursa te kvalitetu života lokalnog stanovništva.

8.2 Smjernice i preporuke za Turističku zajednicu općine Bol

Turistička zajednica općine Bol ima središnju ulogu u promociji destinacije, razvoju ponude i koordinaciji aktivnosti svih dionika u turizmu. Kao operativno tijelo koje povezuje javni i privatni sektor, njezina je zadaća osigurati prepoznatljiv imidž Bola, unaprijediti kvalitetu turističkog iskustva te poticati razvoj održivih oblika turizma.

Preporuke za djelovanje turističke zajednice uključuju:

- **Razvoj i promocija destinacijskog identiteta** - sustavno oblikovati, njegovati i promovirati identitet Bola kao uređene, sigurne, prirodno iznimne i održive otočne destinacije, s posebnim naglaskom na autentičnost, kulturni identitet i prirodne fenomene poput Zlatnog rata.
- **Digitalna transformacija i promocija** - unaprijediti digitalnu prisutnost destinacije razvijanjem suvremene mrežne stranice, integriranih info-platформи, alata za informiranje posjetitelja i sustava za upravljanje turističkim tokovima. Aktivno koristiti aplikativna rješenja Ministarstva turizma i sporta te poticati razvoj pametnih usluga (npr. digitalne karte mobilnosti, sustavi rezervacije, interaktivni vodiči).
- **Produljenje turističke sezone i diversifikacija ponude** - surađivati s dionicima na razvoju i promociji proizvoda koji potiču cjelogodišnji turizam, posebice sportskog, *outdoor*, kulturnog, eno-gastro i obiteljskog. Planirati i organizirati manifestacije u predsezoni i sezoni koje stvaraju dodatnu vrijednost i povećavaju potrošnju posjetitelja.
- **Unaprjeđenje kvalitete usluga i edukacija pružatelja usluga** - organizirati programe edukacije za iznajmljivače, ugostitelje, vodiče i turističke dionike usmjerene na podizanje kvalitete, profesionalizaciju, održivost, digitalni marketing i razvoj specijaliziranih proizvoda. Potaknuti standardizaciju usluga i jačanje konkurentnosti destinacij
- **Suradnja s lokalnim proizvođačima i razvojnim partnerima** - aktivno uključivati lokalne OPG-ove, ribare, vinare i kreativni sektor u turističku ponudu Bola te promovirati lokalne proizvode kroz digitalne platforme, tematske programe i događanja. Poticati partnerstva s kulturnim institucijama, sportskim klubovima i organizacijama civilnog društva.
- **Praćenje pokazatelja održivosti i pokazatelja prihvatnih kapaciteta te zadovoljstva posjetitelja** - redovito izračunavati pokazatelje održivosti i prihvatnih kapaciteta u skladu s propisanim učestalošću mjerenja. Sustavno pratiti zadovoljstvo posjetitelja i lokalnog stanovništva, kao i opterećenje prostora, javnih usluga i prirodnih resursa. Podatke koristiti za donošenje odluka, operativno planiranje i upravljanje turističkim tokovima.
- **Suradnja s turističkim i regionalnim organizacijama** - jačati suradnju s Turističkom zajednicom Splitsko-dalmatinske županije te ostalim otočnim turističkim zajednicama radi razvoja zajedničkih ruta, proizvoda, promotivnih aktivnosti i standarda održivosti.

- **Koordinacija dionika i transparentna komunikacija** - Redovito koordinirati aktivnosti s Općinom Bol, komunalnim službama, županijskim tijelima i privatnim sektorom. Transparentno komunicirati planirane projekte, aktivnosti i nalaze istraživanja prema javnosti i lokalnoj zajednici.

Provedbom navedenih smjernica Turistička zajednica općine Bol jača svoju ulogu ključnog operativnog tijela destinacijskog upravljanja te osigurava da Bol ostane održiva, konkurentna i visoko kvalitetna otočna destinacija usmjerena na dugoročni razvoj i dobrobit lokalne zajednice.

8.3 Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji

Uspješna provedba Plana upravljanja destinacijom Bol zahtijeva aktivno sudjelovanje svih relevantnih dionika - privatnog sektora, komunalnih poduzeća, turističkih i ugostiteljskih subjekata, udruga te javnih institucija poput Lučke uprave Splitsko-dalmatinske županije, Splitsko-dalmatinske županije, Javne ustanove More i Krš i drugih regionalnih tijela. Njihova suradnja nužna je za uravnotežen razvoj destinacije, očuvanje resursa i podizanje kvalitete ponude.

Preporuke za djelovanje ostalih dionika uključuju:

- **Aktivno uključivanje u provedbu projekata** - sudjelovati u planiranju, financiranju i provedbi infrastrukturnih i turističkih projekata koji doprinose održivom razvoju Bola.
- **Definiranje i primjena standarda kvalitete** - uspostaviti jasne standarde smještajne i ugostiteljske ponude u skladu s načelima zelene tranzicije i digitalne transformacije EU-27. Cilj je usmjeriti postojeće i buduće objekte prema održivim načinima poslovanja koji štede resurse, smanjuju rashode i štite okoliš, posebice energiju, vodu, tlo i bioraznolikost.
- **Korištenje digitalnih tehnologija** - primjenjivati digitalna rješenja u oglašavanju, prodaji, upravljanju rezervacijama i komunikaciji s gostima radi povećanja učinkovitosti i konkurentnosti.
- **Edukacija i osposobljavanje zaposlenika** - ulagati u kontinuirano obrazovanje zaposlenih u sektoru turizma, ugostiteljstva i usluga o temama održivosti, digitalizacije, sigurnosti i kvalitete usluge.
- **Suradnja i umrežavanje s lokalnom zajednicom** - poticati suradnju između pružatelja usluga, OPG-ova, udruga i kulturnih institucija radi stvaranja autentičnih turističkih proizvoda temeljenih na lokalnim vrijednostima.
- **Sudjelovanje u promociji i razvoju brenda destinacije** - aktivno doprinosti prepoznatljivosti Bola kroz zajedničke promotivne aktivnosti, tematske manifestacije i sudjelovanje u razvoju ponude više kvalitete.

Provedbom ovih smjernica, dionici turizma i upravljanja prostorom postaju aktivni partneri u transformaciji Bola prema održivom, digitalno naprednom i konkurentnom modelu razvoja, u kojem turizam ne djeluje izolirano, već kao sastavni dio gospodarskog i društvenog života zajednice.

9 POPIS PROJEKATA

Popis projekata predstavlja završnu, ali ujedno jednu od ključnih cjelina Plana upravljanja destinacijom Bol. Ukupno je definiran **21 projekt**, od kojih su mnogi infrastrukturnog karaktera i dugoročno oblikuju razvojni smjer destinacije te doprinose ostvarenju definiranog strateškog cilja razvoja turizma u Bolu. Ovi projekti ne čine samo četverogodišnji plan ulaganja, već uspostavljaju **strateški okvir za dugoročan, održiv i prostorno uravnotežen razvoj turizma u Bolu**.

Posebno je važno naglasiti da popis uključuje i **velike infrastrukturne projekte** čija se potpuna realizacija ne očekuje unutar trajanja ovog planskog razdoblja. Međutim, njihovo uvrštavanje omogućuje pravovremenu pripremu – uključujući izradu projektno-tehničke dokumentacije, rješavanje imovinsko-pravnih pitanja i započinjanje početnih faza ulaganja – što je nužan preduvjet za njihovu provedbu u sljedećim planerskim ciklusima.

Za svaki projekt definirani su sljedeći elementi:

- naziv projekta,
- kratki opis predmeta i svrhe projekta,
- način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti,
- nositelj provedbe i lokacija provedbe,
- planirani rokovi početka i završetka,
- ključne točke ostvarenja projekta s planiranim rokovima,
- ukupna procijenjena vrijednost projekta, uključujući iznose vlastitog financiranja i moguće izvore financiranja,
- status izrade potrebne studijske i projektne dokumentacije.

Svi projekti usklađeni su sa **Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske**, aktualnim **Nacionalnim planom razvoja održivog turizma 2021.–2027.**, kao i **Smjernicama za izradu popisa projekata Ministarstva turizma i sporta**, čime se osigurava strateška dosljednost, održivost i mogućnost financiranja iz nacionalnih i europskih mehanizama potpore.

Naziv projekta	Dogradnja luke Bol - Brač
Opis predmeta projekta	Projekt Dogradnja luke Bol - Brač ima za cilj unaprjeđenje infrastrukture luke Bol u svrhu poboljšanja dostupnosti i kvalitete usluga u pomorskom prometu, kroz izgradnju kvalitetnog pristaništa luke za javni promet. Unaprjeđenje infrastrukture planirano je kroz izgradnju glavnog lukobrana luke, izgradnju vanjskog veza (namijenjenog za javni linijski promet) u korijenu glavnog lukobrana i spojne dionice prema postojećoj obali, izgradnja novih vezova (komunalnih i nautičkih), izgradnju sekundarnog lukobrana luke, izgradnju unutarnje operative obale i zaobalnih površina luke, izgradnje pristupnog gata, izgradnja pristupne utvrđice te dvije građevine na kopnu (jedan s ugostiteljskom i turističkom namjenom, drugi kao recepcija Lučke uprave s tuševima i sanitarnim čvorovima za nautičare).
Opis svrhe projekta	Cilj projekta je dogradnja luke Bol kako bi se osigurali potrebni uvjeti za što kvalitetniju integraciju mjesta Bol u kvalitetnu širu prometnu mrežu te svladale ključne prepreke za lokalni gospodarski rast i poboljšanje kvalitete života i mobilnosti lokalnog stanovništva. Potreba za efikasnijom prometnom povezanosti otoka je neophodna za održivi razvoj Bola. Svrha projekta je dogradnja i opremanje lučke infrastrukture potrebne za poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva Bola i

Naziv projekta	Dogradnja luke Bol - Brač
	njegovo zadržavanje na otoku te kvalitetnu integraciju mjesta u kvalitetnu širu prometnu mrežu u cilju savladavanja ključnih prepreka za lokalni gospodarski rast.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 1.3.1. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom 3.1.2. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Lučka uprava Splitsko-dalmatinske županije
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2027.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Dogradnja luke Bol
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2027.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	16.000.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	70%
Ostali mogući izvori financiranja	Fondovi Europske unije
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Vlasništvo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Da
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Da
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	Da
Način doprinosa strateškom/posebnom cilju	Provedba projekta izravno doprinosi provedbi strateškog cilja 3 Modernizacija infrastrukture i održiv rast uz ekološku i energetske tranziciju, prioriteta 3.2. Jačanje pomorske infrastrukture
Način na koji projekt predviđa značajan i mjerljiv, izravni ili neizravni pozitivni financijski učinak na sektor turizma i povezane sektore	Projekt dogradnje luke osigurava: - rast turističkog prometa - rast prihoda od smještaja, ugostiteljstva i usluga - rast prihoda od nautičkih vezova i lučkih pristojbi - produženje turističke sezone i potražnje u pred/podsezoni - rast potrošnje po posjetitelju zbog bolje dostupnosti i jačanja motivacije dolaska
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen	Da
Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studijsku/projektanu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	Da
Projekt od posebnog značaja prelazi minimalnu vrijednost od 1.000.000,00 EUR	Da

Naziv projekta	Komunalni centar na ulazu u Bol
Opis predmeta projekta	Projekt predviđa programiranje, pripremu i početak izgradnje novog Komunalnog centra na ulazu u Bol, kao multifunkcionalnog prostora koji objedinjuje javne, trgovačke i prometne sadržaje. Cilj projekta je rasteretiti središte Bola, poboljšati dostupnost ključnih usluga te stvoriti funkcionalnu zonu koja učinkovito služi potrebama lokalnog stanovništva, gospodarstva i turista.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je uspostaviti organiziranu, funkcionalnu i infrastrukturno opremljenu zonu izvan najužeg centra Bola koja omogućuje objedinjavanje ključnih javnih, trgovačkih i prometnih sadržaja na jednoj pristupačnoj lokaciji. Time se postiže smanjenje prometnog i prostornog pritiska na središte mjesta, povećava dostupnost komunalnih i uslužnih funkcija stanovnicima i turistima te omogućuje učinkovitije upravljanje svakodnevnim tokovima ljudi, robe i vozila. Projekt doprinosi stvaranju kvalitetnijeg i sigurnijeg urbanog okruženja te dugoročno jača održivost prostornog i turističkog razvoja Bola.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol Privatni investitor
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrada programskog i funkcionalnog koncepta centra (definiranje sadržaja, namjene prostora, prometnih rješenja). 2. Pripremljena projektno-tehnička dokumentacija i ishodene potrebne dozvole 3. Početak radova na prioritetnim segmentima novog Komunalnog centra
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2026. 2. 2028. 3. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	1.300.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	30%
Ostali mogući izvori financiranja	Privatni investitor Fondovi Europske unije
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Priprema stručnih podloga za buduću revitalizaciju kompleksa Bijele kuće
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je izrada sveobuhvatnih studijskih, programskih i projektno-tehničkih podloga potrebnih za donošenje informirane i održive odluke o budućoj namjeni i razvoju kompleksa Bijele kuće. Projekt uključuje detaljnu analizu lokacije, izradu programskog

Naziv projekta	Priprema stručnih podloga za buduću revitalizaciju kompleksa Bijele kuće
	koncepta, izradu projektno-tehničke dokumentacije, te razvoj modela monetizacije i upravljanja. Aktivnosti se provode u suradnji s relevantnim stručnjacima arhitekture, konzervatorskih znanosti, urbanizma, turizma i ekonomije kako bi se osigurala kvalitetna osnova za planiranje konačne revitalizacije jednog od najvrjednijih prostora u Bolu.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je stvoriti stručnu, argumentiranu i višedisciplinarnu podlogu za donošenje odluke o optimalnom modelu revitalizacije kompleksa Bijele kuće, kao jedne od najznačajnijih lokacija u Bolu. Projekt omogućuje procjenu razvojnih opcija, usklađenje s konzervatorskim uvjetima, definiranje funkcionalnih i prostornih rješenja te izradu financijskog i operativnog modela budućeg korištenja. Time se osigurava da svaka buduća investicija bude održiva, ekonomski opravdana, prostorno usklađena i usmjerena prema dugoročnom povećanju kvalitete destinacije i očuvanju kulturne baštine
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrađena studijska i programska dokumentacija - studije lokacije, analize potreba, konzervatorskih smjernica i programskog koncepta za kompleks Bijele kuće 2. Izrađen model monetizacije i upravljanja kompleksom - razrada financijskog modela, procjena isplativosti, operativni model i mogući modeli partnerstva/public-private cooperation 3. Početak izrade projektno-tehnička dokumentacije
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2028. 2. 2028. 3. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	350.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Razvoj infrastrukturnih i turističkih sadržaja na Vidovoj gori
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je uređenje planinarskog doma na Vidovoj gori, uspostava restorana visoke kvalitete te izgradnja vidikovca s atraktivnim elementom za razgledavanje (npr. stakleni most). Projekt obuhvaća obnovu postojećih objekata, dodavanje novih sadržaja i oblikovanje sigurne i uređene zone za posjetitelje.

Naziv projekta	Razvoj infrastrukturnih i turističkih sadržaja na Vidovoj gori
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je povećati atraktivnost Vidove gore kao najvišeg vrha hrvatskih otoka, osigurati kvalitetnu ugostiteljsku ponudu te stvoriti novu prepoznatljivu atrakciju koja doprinosi produženju boravka i povećanju turističke vrijednosti destinacije.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 3.1.2. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji 3.2.1. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane 3.2.2. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol Privatni investitor
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrađena projektno-tehnička dokumentacija za obnovu i uređenje planinarskog doma na Vidovoj gori 2. Izrađena projektno-tehnička dokumentacija za vidikovac 3. Obnova i uređenje planinarskog doma s pratećim sadržajima 4. Izgrađen vidikovac 5. Uređenje restorana visoke kvalitete na lokaciji s jedinstvenim panoramskim pogledom
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2026. 2. 2026. 3. 2028. 4. 2028. 5. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	2.500.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	70%
Ostali mogući izvori financiranja	Privatni investitor Fondovi Europske unije
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Rekonstrukcija i uređenje Doma Kulture
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je rekonstrukcija i uređenje Doma kulture Bol, zgrade u kojoj djeluje Centar za kulturu Bol i koja već više od stoljeća predstavlja središnje mjesto kulturnog, društvenog i zajedničkog života lokalne zajednice. Projekt obuhvaća obnovu postojećih prostora, poboljšanje funkcionalnosti i tehničkih uvjeta te prilagodbu suvremenim potrebama kulturnih programa, obrazovnih aktivnosti i društvenih događanja.

Naziv projekta	Rekonstrukcija i uređenje Doma Kulture
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je očuvati i unaprijediti ključnu kulturnu infrastrukturu Bola kako bi se osigurao kvalitetan prostor za izložbe, koncerte, kazališne predstave, radionice, okupljanja i aktivnosti koje pridonose jačanju društvenog života i kulturnog identiteta mjesta. Rekonstrukcijom Doma kulture osigurava se kontinuitet njegove povijesne uloge i stvaraju bolji uvjeti za rad Centra za kulturu Bol te za sve korisnike, uključujući stanovnike, udruge i posjetitelje.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 1.3.1 Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Otkup zemljišta za Dom kulture 2. Izrada projekta uređenja doma kulture 3. Rekonstrukcija i uređenje Doma kulture
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2027. 2. 2027. 3. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	1.100.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	50%
Ostali mogući izvori financiranja	Fondovi Europske unije
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Rekonstrukcija zgrade Zavičajno muzeja
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je rekonstrukcija otkupljenog dijela zgrade Romac radi uspostave Zavičajnog muzeja Bola, uključujući izradu snimke postojećeg stanja, projekt uređenja prostora i elaborat muzeološke postave etnografske zbirke koja broji oko 520 zaštićenih eksponata.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je omogućiti adekvatne uvjete za prezentaciju i očuvanje etnografske zbirke Zavičajnog muzeja kroz rekonstrukciju otkupljenog dijela zgrade i izradu stručne muzeološke postave. Obnovom prostora stvaraju se preduvjeti za trajno izlaganje oko 520 zaštićenih eksponata te za uspostavu funkcionalnog zavičajnog muzeja koji čuva i interpretira kulturnu baštinu Bola.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 1.3.1 Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol

Naziv projekta	Rekonstrukcija zgrade Zavičajno muzeja
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrađena projektno-tehnička dokumentacija i muzeološki elaborat koji omogućuju rekonstrukciju zgrade i postavu etnografske zbirke u skladu s konzervatorskim smjernicama 2. Rekonstrukcija zgrade Zavičajnog muzeja
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2027. 2. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	1.050.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	15%
Ostali mogući izvori financiranja	Fondovi Europske unije
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Uređenje multifunkcionalne dvorane Bol
Opis predmeta projekta	Projektom će se oplemeniti i modernizirati postojeći prostor te stvoriti multifunkcionalni prostor u Bolu na otoku Braču koji će postati središte okupljanja društvenog i gospodarskog života. Ulaganje će se izvršiti u sami prostor i opremu čime će se zadovoljiti uvjeti multifunkcionalnosti a i pogodnosti za iskorištavanje brojnim partnerima projekta uz energetske obnovu prostora. Partneri su Centar za kulturu Bol, Udruga festival mediteranskog filma Split, Općina Šolta i Grabov rat.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je osigurati kvalitetan i tehnički opremljen prostor koji može služiti različitim kulturnim, društvenim i gospodarskim aktivnostima tijekom cijele godine. Uređenjem i modernizacijom postojeće dvorane stvaraju se uvjeti za kontinuirano održavanje programa partnera projekta te za razvoj novih sadržaja važnih za lokalnu zajednicu i širu destinaciju. Energetska obnova dodatno smanjuje troškove korištenja i povećava dugoročnu održivost prostora.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 1.3.1 Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2026.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Uređena multifunkcionalna dvorana Bol
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2026.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	916.994,77 EUR
Iznos vlastitog financiranja	15 %

Naziv projekta	Uređenje multifunkcionalne dvorane Bol
Ostali mogući izvori financiranja	Integriranog teritorijalnog programa 2021.-2027. za otoke
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Da
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Da
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Da
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	Ne

Naziv projekta	Rekonstrukcija autobusnog kolodvora
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je rekonstrukcija postojećeg autobusnog kolodvora u Bolu s ciljem njegove funkcionalne, infrastrukturne i tehničke modernizacije. Projekt uključuje izradu projektno-tehničke dokumentacije, uređenje postojećeg prostora te podizanje standarda objekta na razinu koja odgovara suvremenim potrebama putnika i javnog prijevoza.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je obnoviti dotrajali autobusni kolodvor i osigurati sigurnije, učinkovitije i tehnički usklađene uvjete za prihvat i otpremu putnika. Rekonstrukcija omogućuje bolju organizaciju prometa, veći komfor korisnika te unapređenje ukupne prometne slike destinacije.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 1.3.1. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrađena projektno-tehnička dokumentacija za rekonstrukciju postojećeg kolodvora 2. Provedena cjelovita rekonstrukcija postojećeg objekta
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2028. 2. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	550.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Da
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne

Naziv projekta	Rekonstrukcija autobusnog kolodvora
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Izgradnja tržnice i ribarnice
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je izgradnja nove zatvorene tržnice i ribarnice u prostoru ispod postojeće zelene tržnice u Bolu. Projekt uključuje izradu projektno-tehničke dokumentacije te izgradnju i opremanje suvremenog objekta koji osigurava kvalitetne uvjete za prodaju svježih ribe, lokalnih poljoprivrednih proizvoda i autentičnih otočnih namirnica.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je unaprijediti gastronomsku i turističku ponudu Bola stvaranjem atraktivnog i uređenog prostora koji pridonosi doživljaju destinacije. Nova tržnica i ribarnica jačaju vidljivost lokalnih proizvoda, podržavaju održivi turizam te stvaraju dodatnu točku interesa za posjetitelje koji traže autentična iskustva i lokalne okuse. Projekt istodobno podiže kvalitetu javnog prostora i povećava funkcionalnost središta mjesta.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrađena projektno-tehnička dokumentacija za tržnicu i ribarnicu 2. Izgrađen i opremljen objekt tržnice i ribarnice kao nove turističko-gastronomске atrakcije u centru Bola
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2027. 2. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	500.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Da
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Uređenje javnih površina u Bolu i Murvici
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je cjelovito uređenje odabranih javnih prostora na području Bola i Murvice. Projekt obuhvaća: - parterno uređenje centra Bola zamjenom asfalta kamenim opločanjem, - uređenje tradicionalnih putova u Murvici korištenjem „kogula“, - uređenje Spomen parka Anti Viličiću kao memorijalnog prostora posvećenog pomorcu zaslužnom za prijenos tehnologije tunolova. Cilj je stvoriti uređen, dosljedan i vizualno kvalitetan javni prostor koji odražava identitet mjesta.

Naziv projekta	Uređenje javnih površina u Bolu i Murvici
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je unaprijediti izgled i funkcionalnost javnih površina kroz korištenje tradicionalnih materijala te urediti prepoznatljive prostore koji pridonose kvaliteti boravka stanovnika i posjetitelja. Projekt istodobno jača lokalni identitet, poboljšava vizualni dojam destinacije i dodaje novu vrijednost prostoru kroz uređenje Spomen parka Anti Viličiću.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrađena projektno-tehnička dokumentacija za sve tri zahvata. 2. Uređen centar Bola s novim kamenim opločenjem. 3. Uređeni tradicionalni putovi u Murvici korištenjem „kogula“. 4. Uređen i interpretacijski opremljen Spomen park Anti Viličiću.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2027. 2. 2028. 3. 2028. 4. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	1.050.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	40%
Ostali mogući izvori financiranja	Fondovi Europske unije
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Da
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Bazenski kompleks s unutarnjim bazenom i aquaparkom
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je izgradnja bazenskog kompleksa s unutarnjim bazenom i aquaparkom kao novog sportskog i rekreacijskog sadržaja u Bolu. Kompleks bi pružao cjelogodišnje mogućnosti za kupanje, rekreaciju i obiteljske aktivnosti te predstavlja značajno proširenje ponude izvan ljetnih mjeseci.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je produljenje turističke sezone kroz stvaranje atraktivnih sadržaja dostupnih tijekom cijele godine. Kompleks omogućuje povećanje broja posjetitelja u predsezoni i posezoni, jačanje sportsko-rekreacijskog segmenta ponude te poticanje stabilnijeg lokalnog gospodarstva tijekom cijele godine.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 1.3.1 Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom 3.1.2. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji

Naziv projekta	Bazenski kompleks s unutarnjim bazenom i aquaparkom
	3.2.1. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane 3.2.2. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
Nositelj provedbe projekta	Privatni investitor
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Projektiranje i izgradnja unutarnjeg bazena i aquaparka s pratećim sadržajima 2. Pozicioniranje kompleksa kao ključnog sadržaja za produženje sezone i razvoj sportskog i obiteljskog turizma
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2028. 2. 2028.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	4.000.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Izgradnja adrenalinskog parka i ziplinea kao dodatne sportsko-rekreativna atrakcije
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je uspostava adrenalinskog parka i ziplinea kao nove sportsko-rekreacijske atrakcije na otvorenom. Park bi uključivao elemente poput zip-line staze, visinskih poligona, penjališta ili srodnih sadržaja prilagođenih različitim dobnim skupinama, čime se obogaćuje ponuda aktivnog i obiteljskog turizma u Bolu
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je povećati ponudu sportskih i rekreacijskih aktivnosti u Bolu kroz sadržaj koji nije vezan isključivo uz plažu. Adrenalinski park potiče aktivni boravak, rasterećuje najopterećenije zone i doprinosi produženju sezone.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 3.1.2. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji 3.2.1. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane 3.2.2. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
Nositelj provedbe projekta	Privatni investitor
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.

Naziv projekta	Izgradnja adrenalinskog parka i ziplinea kao dodatne sportsko-rekreativna atrakcije
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Odabir odgovarajuće lokacije za adrenalinski park i zipline 2. Priprema potrebne projektno-tehničke dokumentacije za izgradnju adrenalinskog parka i ziplinea 3. Izgradnja adrenalinskog parka i ziplinea
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2026. 2. 2028. 3. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	550.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Uređenje prostora s dječjim sadržajima za poboljšanje kvalitete obiteljskog turizma u Bolu
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je uspostava funkcionalnog prostora s dječjim sadržajima koji će služiti kao zatvoreni i otvoreni centar za igru, brigu o djeci i organizaciju edukativnih aktivnosti. Projekt uključuje uređenje unutarnjih prostora za igru, čuvanje djece i održavanje radionica te formiranje vanjske zone s igralištem i pratećom opremom.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je unaprijediti kvalitetu obiteljskog turizma u Bolu stvaranjem sadržaja koji su dostupni tijekom cijele godine, a posebno u vrijeme turističke sezone kada postoji velika potražnja za organiziranim skrbi i animacijom djece. Time se nadopunjuje ponuda destinacije, povećava privlačnost za obitelji te pridonosi produljenju boravka gostiju.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 1.3.1. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol Privatni investitor
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Definiranje i osiguravanje odgovarajućeg prostora za uspostavu dječjeg centra. 2. Izrada projektno-tehničke dokumentacije i potrebnih dozvola za prenamjenu i uređenje prostora. 3. Uređenje unutarnjeg i vanjskog prostora prema standardima sigurnosti i funkcionalnosti za dječje aktivnosti. 4. Uspostava modela upravljanja i programa rada centra, uključujući usluge na stranim jezicima

Naziv projekta	Uređenje prostora s dječjim sadržajima za poboljšanje kvalitete obiteljskog turizma u Bolu
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2026. 2. 2027. 3. 2028. 4. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	280.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	30%
Ostali mogući izvori financiranja	Privatni investitor
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Sustav upravljanja posjetiteljima i morfološkim promjenama plaže Zlatni rat
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je uspostava pouzdanog i kontinuiranog monitoringa plaže Zlatni rat, koji obuhvaća praćenje posjetiteljskog opterećenja te mjerenje prirodnih promjena oblika i površine plaže. Iako dosadašnje analize pokazuju da nosivi kapaciteti Zlatnog rata nisu premašeni, s obzirom na to da je riječ o zaštićenom prirodnom fenomenu iznimne osjetljivosti, potrebno je osigurati sustavno praćenje stvarnog broja posjetitelja i dinamike morfoloških promjena. Projekt uključuje postavljanje automatskog brojača posjetitelja te redovito terensko i tehničko praćenje geomorfoloških procesa radi očuvanja prirodnih vrijednosti plaže.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je osigurati dugoročno očuvanje prirodnog karaktera i stabilnosti plaže Zlatni rat kroz pravovremeno praćenje posjetiteljskog opterećenja i prirodnih promjena. Sustavnim nadzorom omogućuje se donošenje informiranih odluka o upravljanju ovim zaštićenim područjem, smanjenje rizika od degradacije te održavanje visoke razine zadovoljstva boravkom posjetitelja i lokalnog stanovništva.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol Javna ustanova More i Krš
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Postavljanje automatskog brojača posjetitelja 2. Sustavno provođenje morfološkog monitoringa plaže, uključujući praćenje promjena oblika i površine 3. Godišnja analiza podataka o posjetiteljima i stanju plaže radi procjene nosivih kapaciteta i planiranja upravljanja Zlatnim ratom
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2026. 2. 2026. - 2029. 3. 2026. - 2029.

Naziv projekta	Sustav upravljanja posjetiteljima i morfološkim promjenama plaže Zlatni rat
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	80.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	50%
Ostali mogući izvori financiranja	Javna ustanova More i Krš
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Upravljanje pristupom i smanjenje prometa u centru Bola
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je uspostava sustava upravljanja parkiranjem u centru Bola kroz povećanje cijena i jasnu informativnu signalizaciju koja demotivira dolazak osobnih vozila u središte mjesta. Projekt uključuje postavljanje parking totema s prikazom cijena i dostupnosti, označavanje režima parkiranja u centru te usmjeravanje vozača prema parkiralištima izvan centra.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je smanjiti prometno opterećenje i broj vozila u centru Bola, potaknuti korištenje perifernih parkirališta te unaprijediti sigurnost i pješačko iskustvo u najfrekventnijem dijelu mjesta. Projekt doprinosi boljoj protočnosti prometa, smanjenju gužvi i uredenijem korištenju javnog prostora.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Postavljen sustav informacijske i prometne signalizacije koji usmjerava vozače na parkirališta izvan centra. 2. Uveden cjenovni režim parkiranja koji demotivira parkiranje u centru. 3. Postavljeni parking totemi s informacijama o cijeni i dostupnim mjestima.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2028. 2. 2028. 3. 2028.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	75.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt;	Ne

Naziv projekta	Upravljanje pristupom i smanjenje prometa u centru Bola
ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Održiva mobilnost i bolja povezanost Bola s otokom
Opis predmeta projekta	Projekt obuhvaća analizu postojećeg sustava javnog i privatnog prijevoza na području Bola te unaprjeđenje prometne povezanosti s ostalim dijelovima otoka Brača. Cilj je osigurati redovitiji autobusni prijevoz, osobito u predsezoni i posezoni, te razviti sustav cjelogodišnje dostupnosti usluga najma automobila, skutera i brodova. Projekt uključuje izradu prometne analize, uspostavu suradnje s prijevoznicima i privatnim iznajmljivačima te izradu prijedloga modela subvencija ili poticaja za održavanje prijevoznih linija i usluga izvan glavne sezone.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je poboljšati prometnu povezanost Bola s ostalim dijelovima otoka Brača te osigurati dostupnost različitih oblika prijevoza tijekom cijele godine. Projekt doprinosi povećanju mobilnosti stanovnika i turista, osobito izvan glavne sezone, kroz bolju organizaciju autobusnog prijevoza i dostupnost usluga najma automobila, skutera i brodova. Time se potiče produljenje turističke sezone, jača dostupnost turističkih i gospodarskih sadržaja te povećava kvaliteta boravka na otoku.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrada analize postojećeg sustava prijevoza i potreba za unaprjeđenjem mobilnosti - procjena postojećih autobusnih linija, učestalosti vožnji i potreba turista i stanovnika 2. Uspostava suradnje s prijevoznicima i iznajmljivačima vozila - definiranje modela partnerstva za cjelogodišnje održavanje autobusnih linija i usluga najma automobila, skutera i brodova
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2027. 2. 2028.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	50.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne

Naziv projekta	Održiva mobilnost i bolja povezanost Bola s otokom
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Unaprjeđenje biciklističke infrastrukture i sigurnosti cikloturizma u Bolu
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je izrada prometne studije te provedba infrastrukturnih i edukativnih mjera usmjerenih na unaprjeđenje biciklističke infrastrukture u Bolu. Projekt obuhvaća aktiviranje dodatnih biciklističkih dionica prema Veloj Farskoj i Murvici, uspostavu biciklističkih traka gdje je to izvedivo, proširenje kolnika na kritičnim dionicama radi sigurnog pretjecanja biciklista te edukativne aktivnosti usmjerene na promicanje sigurnog zajedničkog korištenja prometnica.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je poboljšati sigurnost i protočnost na cestama koje koriste biciklisti te podići kvalitetu cikloturističke ponude u Bolu. Projekt omogućuje razvoj sigurnijih ruta, bolju integraciju biciklista u promet, usmjeravanje cikloturista na prikladnije dionice i jačanje svijesti svih sudionika u prometu o sigurnom ponašanju.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol Turistička zajednica općine Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrada prometne studije s prijedlogom tehničkih rješenja za unaprjeđenje i proširenje biciklističke infrastrukture i poboljšanje sigurnosti 2. Uvođenje biciklističkih traka gdje to dopuštaju prometno-tehnički uvjeti te proširenje kolnika na odabranim dionicama radi sigurnog pretjecanja biciklista. 3. Provedba edukativne aktivnosti usmjerene na vozače i bicikliste, uključujući postavljanje znakova i poruka „Dijelimo prometnicu“ na odabranim dionicama radi povećanja sigurnosti i osviještenosti sudionika u prometu.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2027. 2. 2028. 3. 2026. - 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	165.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Inclusive Bol - pristupačne javni prostori i digitalne usluge
Opis predmeta projekta	Projekt obuhvaća prilagodbu javnih prostora, plaža i šetnica (lungomare) osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću, kao i unaprjeđenje digitalne pristupačnosti javnih sadržaja i usluga na području Bola. U sklopu projekta planirano je uređenje pristupačnih plaža i rekreacijskih zona s odgovarajućom infrastrukturom (rampama, stazama, svlačionicama i sanitarnim čvorovima) te uvođenje standarda pristupačnosti u sve buduće projekte uređenja javnih površina. Projekt uključuje i razvoj digitalnih rješenja prilagođenih osobama s invaliditetom, poput pristupačne mrežne stranice i interaktivne karte javnih sadržaja, čime se Bol pozicionira kao otočna destinacija koja sustavno razvija inkluzivni pristup turizmu i javnom prostoru.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je osigurati punu pristupačnost javnih prostora, plaža i digitalnih usluga za sve korisnike, bez obzira na njihove tjelesne mogućnosti. Projekt doprinosi stvaranju inkluzivne destinacije u kojoj osobe s invaliditetom, starije osobe, obitelji s djecom i ostali posjetitelji imaju jednak pristup turističkim i društvenim sadržajima. Ujedno se unaprjeđuje digitalna dostupnost informacija o uslugama i sadržajima, čime se povećava kvaliteta boravka i životnog standarda stanovnika te konkurentnost Bola kao suvremene, pristupačne otočne destinacije.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 1.3.1 Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol Turistička zajednica općine Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrada analize pristupačnosti javnih prostora i digitalnih sadržaja - procjena postojećeg stanja pristupačnosti plaža, šetnica, javnih površina i mrežnih stranica 2 .Unaprjeđenje digitalne pristupačnosti javnih usluga - razvoj pristupačne mrežne stranice i interaktivne karte javnih sadržaja 3. Uređenje pristupačnih plaža, lungomare i prostora s dječjim sadržajima
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2026. 2. 2028. 3. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	115.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	35%
Ostali mogući izvori financiranja	Sredstva Europske unije
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne

Naziv projekta	Inclusive Bol - pristupačne javni prostori i digitalne usluge
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Povećanje sigurnosti na moru i edukacija o pravilima pomorskog prometa
Opis predmeta projekta	Projekt obuhvaća postavljanje sigurnosne i signalne opreme radi povećanja sigurnosti na moru. Planirano je postavljanje bova za označavanje sportsko-rekreativnih zona u kojima je zabranjen ulazak brodova. Projekt uključuje i provedbu edukativne kampanje za različite skupine korisnika mora od lokalnog stanovništva, iznajmljivače kajaka i daski za vesla, ronilački centar, iznajmljivače brodova te turiste s ciljem podizanja svijesti o sigurnom korištenju morskog prostora, poštivanju propisa i odgovornom ponašanju na moru.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je povećati sigurnost na moru kroz jasno označavanje sportsko-rekreativnih zona i smanjenje rizika od nesreća na moru. Edukacijom stanovnika, iznajmljivača i posjetitelja dodatno se jača poznavanje propisa i pravila sigurnog korištenja morskog prostora, čime se doprinosi odgovornijem i sigurnijem boravku na moru.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Općina Bol Turistička zajednica općine Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Postavljanje sigurnosnih bova i signalne opreme - redovito postavljanje i održavanje bova za označavanje sportsko-rekreativnih zona i kupališta 2. Provedba godišnjih edukativnih kampanja o sigurnosti na moru - organizacija informativnih i promotivnih aktivnosti za korisnike mora i posjetitelje, u suradnji s lokalnim dionicima
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2026. - 2029. 2. 2026. - 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	60.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Poticanje ekološkog certificiranja turističkog smještaja u Općini Bol
Opis predmeta projekta	Projekt obuhvaća aktivnosti usmjerene na poticanje i edukaciju pružatelja turističkih usluga o važnosti ekološkog certificiranja smještaja i primjeni održivih praksi u turizmu.

Naziv projekta	Poticanje ekološkog certificiranja turističkog smještaja u Općini Bol
	Kroz organizaciju radionica, savjetovanja i informativnih kampanja, vlasnicima i iznajmljivačima smještajnih objekata pružit će se stručna podrška u procesu stjecanja vjerodostojnih ekoloških certifikata (npr. EU Ecolabel, Green Key i slični). Projekt uključuje i izradu lokalnih smjernica za održivo poslovanje u turizmu te promociju ekološki certificiranih objekata u turističkoj ponudi Bola.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je potaknuti prijelaz turističkog sektora Bola prema održivom poslovanju kroz povećanje broja ekološki certificiranih smještajnih objekata. Provedbom edukacija i savjetovanja podiže se razina znanja o održivim praksama, smanjuje negativan utjecaj turizma na okoliš te jača tržišna prepoznatljivost Bola kao zelene i odgovorne destinacije. Projekt doprinosi stvaranju konkurentnije i ekološki osviještene turističke ponude koja odgovara suvremenim trendovima i očekivanjima gostiju.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 3.2.1. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane 3.2.2. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
Nositelj provedbe projekta	Turistička zajednica općine Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrada lokalnih smjernica za ekološko certificiranje smještaja - definiranje preporuka i standarda za održivo poslovanje turističkih objekata 2. Organizacija edukativnih radionica i savjetovanja za iznajmljivače i hotele - provedba stručnih programa o postupku certificiranja i prednostima ekoloških oznaka 3. Podrška u procesu certificiranja - pružanje tehničke pomoći i informacija zainteresiranim objektima za dobivanje certifikata 4. Promocija certificiranih smještajnih objekata - izrada promotivnih materijala i uključivanje certificiranih objekata u turističke kampanje i online platforme Općine i Turističke zajednice općine Bol
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2026. 2. 2026. - 2029. 3. 2027. - 2029. 4. 2028. - 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	60.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

Naziv projekta	Standardizacija i unapređenje turističkih sadržaja i usluga u Bolu
Opis predmeta projekta	Predmet projekta je unapređenje ključnih turističkih sadržaja i aktivnosti Turističke zajednice Općine Bol kroz tri međusobno povezane cjeline: 1. standardizaciju uvjeta pružanja usluga na manifestacijama Bolskih litnjih večeri putem izrade pravilnika i definicije kriterija kvalitete, 2. unaprjeđenje i jačanje vidljivosti digitalne platforme OPG Bol radi snažnije promocije lokalnih proizvođača, 3. unaprjeđenje postojećeg programa interpretacije destinacije "Naše bolske priče" te 4. uspostavu turističko-informativnog centra u Murvici kao dodatne točke informiranja posjetitelja.
Opis svrhe projekta	Svrha projekta je osigurati dosljednu kvalitetu turističkih usluga, povećati prepoznatljivost lokalnih proizvoda i unaprijediti interpretaciju kulturnog identiteta Bola. Projekt jača standarde manifestacija, daje veću vidljivost lokalnoj poljoprivrednoj i ribarskoj proizvodnji te podiže dostupnost turističkih informacija, uključujući i udaljenija naselja.
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Provedba projekta doprinosi pokazateljima održivosti navedenim u nastavku: 1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom 1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
Nositelj provedbe projekta	Turistička zajednica općine Bol Općina Bol
Lokacija provedbe projekta (grad/općina)	Općina Bol
Planirani početak provedbe projekta	2026.
Planirani završetak provedbe projekta	2029.
Ključne točke ostvarenja projekta	1. Izrađen pravilnik za Boljske litnje večeri 2. Promocija platforme OPG Bol 3. Promocija "Naše bolske priče" 4. Otvaranje turističko informativnog centra u Murvici
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekta	1. 2029. 2. 2029. 3. 2029. 4. 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	105.000,00 EUR
Iznos vlastitog financiranja	100%
Ostali mogući izvori financiranja	/
Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni
Osnova za raspolaganje nekretninama	Ostalo
Status izrade potrebne studijske dokumentacije (profil projekta; studija predizvodljivosti/izvedivosti; izrađena analiza troškova i koristi -CBA)?	Ne
Status izrade potrebne projektne dokumentacije (izrađen idejni projekt; ishodovana lokacijska dozvola; izrađen glavni projekt; mogućnost gradnje prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima; ishodovana građevinska dozvola)?	Ne
PROJEKT OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA RAZVOJ DESTINACIJE (DA/NE)	NE

10 MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

10.1 Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom

Turistička zajednica općine Bol uključila je u izradu Plana upravljanja destinacijom širok krug dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora - predstavnike lokalne samouprave, kulturnih i obrazovnih ustanova, gospodarskih subjekata, udruga, stanovnike Bola, kao i turiste i jednodnevne posjetitelje. Sudjelovanje dionika bilo je organizirano kroz fokus grupe, anketna istraživanja i javno savjetovanje, čime je omogućeno aktivno uključivanje različitih perspektiva i iskustava u proces planiranja.

Plan upravljanja destinacijom, nakon što ga usvoji predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, postaje strateški dokument s obvezujućim učinkom. Njegovim donošenjem stvaraju se preduvjeti za integraciju odredbi i mjera Plana u lokalne razvojne politike, prostorne planove i provedbene projekte, čime se osigurava provedba definiranih ciljeva i prioriteta.

Implementacija Plana provodi se kroz koordinaciju između Turističke zajednice općine Bol, Općine Bol i relevantnih institucija, uz aktivno uključivanje lokalne zajednice i partnera iz gospodarskog sektora. Redovito praćenje i evaluacija provedbe ključni su za prilagodbu mjera stvarnim uvjetima i osiguravanje da razvoj destinacije ostane u skladu s načelima održivosti i strateškim smjernicama definiranim Planom.

10.2 Izvješće o provedbi

Provedba Plana upravljanja destinacijom zahtijeva **redovito praćenje i izvješćivanje** svih uključenih dionika odgovornih za pitanja turizma, prvenstveno **Turističke zajednice općine Bola i Općine Bol**.

U okviru ovog dokumenta definirani su **vremenski intervali** u kojima će se provoditi provjera napretka i uočavanje potencijalnih prepreka:

- Definirani su **početak i završetak provedbe svakog projekta**, čime se omogućuje precizno planiranje i praćenje dinamike provedbe te ocjena uspješnosti realizacije planiranih aktivnosti.
- Definirana je **učestalost mjerenja pokazatelja održivosti**.
- Definirana je **učestalost mjerenja pokazatelja prihvatnih kapaciteta**.

Ukoliko se tijekom provedbe uoče prepreke, neželjene posljedice ili potreba za prilagodbom mjera i aktivnosti, odnosno nemogućnost ostvarivanja planiranog razvojnog smjera, potrebno je o tome pravodobno izvijestiti Općinsko vijeće, kako bi se omogućile pravovremene izmjene i usklađivanje Plana upravljanja destinacijom.

Turističko vijeće dostavlja izvješće o provedbi Plana upravljanja destinacijom za prethodnu godinu Općinskom vijeću Općine Bol do 31. ožujka tekuće godine, čime se osigurava transparentnost, odgovornost i kontinuitet u provedbi planiranih mjera

11 Zaključak

Izrada Plana upravljanja destinacijom temeljena je na sustavnom i održivom pristupu razvoju turizma, koji uzima u obzir prostorne, ekonomske, društvene i okolišne čimbenike. Dokument postavlja jasan okvir za koordinirano djelovanje svih dionika - od lokalne samouprave i turističke zajednice do privatnog sektora i stanovnika - s ciljem postizanja ravnoteže između razvoja turizma, očuvanja resursa i kvalitete života u Bolu.

Kroz detaljnu analizu stanja destinacije, procjenu turističkog opterećenja, identifikaciju resursne osnove, pokazatelje održivosti i pokazatelje prihvatnih kapaciteta, utvrđeni su ključni izazovi i mogućnosti za daljnji razvoj. Razvojne smjernice i prioritetni projekti definirani unutar dokumenta pružaju konkretan alat za planiranje, praćenje i prilagodbu mjera u skladu s promjenama na tržištu i u prostoru.

Uspješna provedba Plana upravljanja destinacijom zahtijeva kontinuiranu suradnju i predanost svih sudionika, kao i redovito praćenje rezultata i učinaka planiranih aktivnosti. Na taj način osigurava se da razvoj turizma u Bolu bude dugoročno održiv, ekonomski učinkovit i usklađen s identitetom mjesta, pridonoseći istodobno kvaliteti života stanovnika i iskustvu posjetitelja.

12 Popis tablica, slika i grafikona

POPIS TABLICA

Tablica 1 Resursi kulturno-povijesne baštine u općini Bol	16
Tablica 2 Manifestacije kao resurs općine Bol	18
Tablica 3 Potrošnja struje u Općini Bol po mjesecima u razdoblju od 2019. do 2024. godine.....	23
Tablica 4 Udio ljetnih mjeseci u ukupnoj potrošnji	24
Tablica 5 Potrošnja vode u Općini Bol po mjesecima u razdoblju od 2019. do 2024. godine	28
Tablica 6 Udio ljetnih mjeseci u ukupnoj potrošnji	28
Tablica 7 Potrošnja i broj priključaka za vodu u stambenim objektima u Općini Bol, u 2024. godini po mjesecima	29
Tablica 8 Ukupna proizvodnja otpada po mjesecima za Općinu Bol za 2024. godin	31
Tablica 9 Iritacija neprimjereno odloženim otpadom, udio odgovora ispitanika %	33
Tablica 10 Iritacija gužvom u prometu tijekom turističke sezone, udio odgovora ispitanika %	35
Tablica 11 Dolasci turista po područjima otoka Brača 2023. godine.....	42
Tablica 12 Popis obveznih pokazatelja održivosti	49
Tablica 13 SWOT analiza.....	82
Tablica 14 Načela razvoja turizma u Bolu	84
Tablica 15 Ciljevi turizma u Bolu	85
Tablica 16 Opis razvojnih prioriteta i ključna područja prioriteta	87

POPIS SLIKA

Slika 1 Dostupnost širokopojasnog pristupa	26
Slika 2 Postotak kućanstava s ugovorenim nepokretnim širokopojasnim pristupom	26
Slika 3 Javne ceste na području Općine Bol	33
Slika 4 Trajektne i brzobrodske linije na otoku Braču	34
Slika 5 Zračna luka Brač.....	35

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1 Broj smještajnih objekata prema kategorizaciji	8
Grafikon 2 Broj sjedala u ugostiteljskim objektima u Bolu	10
Grafikon 3 Broj turista prema spolu i dobroj strukturi u Općini Bol u 2024. godini.....	12
Grafikon 4 Dolasci turista prema prvih 11 (uključujući domaće turiste) emitivnih tržišta u %, 2024.	13
Grafikon 5 Noćenja turista prema prvih 11 (uključujući domaće turiste) emitivnih tržišta u %, 2024.	14
Grafikon 6 Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja na ljestvici od 1 do 7 (1 = 'U potpunosti nezadovoljan/na' do 7 = 'U potpunosti zadovoljan/na', pri čemu je 3 = 'Niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na') ljepotom Bola, udio odgovora ispitanika %	19
Grafikon 7 Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja na ljestvici od 1 do 7 (1 = 'U potpunosti nezadovoljan/na' do 7 = 'U potpunosti zadovoljan/na', pri čemu je 3 = 'Niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na') uređenošću Bola, udio odgovora ispitanika %	20
Grafikon 8 Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja na ljestvici od 1 do 7 (1 = 'U potpunosti nezadovoljan/na' do 7 = 'U potpunosti zadovoljan/na', pri čemu je 3 = 'Niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na') uređenošću glavnih atrakcija, udio odgovora ispitanika %	20
Grafikon 9 Udio zadovoljnih turista prometom u mjestu (protočnost prometa, parkirališta), udio odgovora ispitanika %	36

PODUZETNIČKI
CENTAR AKTIVA

UHY SAVJETOVANJE d.o.o.

Ulica hrvatske mornarice 1H, Split

Phone	+385 21 612 673
Fax	+385 21 612 672
Email	savjetovanje@uhy.hr

PODUZETNIČKI CENTAR AKTIVA d.o.o.

za lokalni razvoj i poticanje poduzetništva
Klaster ST-RAST
Iseljenika 18a, Supetar
Phone +385 95 904 4664

© 2025 UHY SAVJETOVANJE, PODUZETNIČKI CENTAR AKTIVA